

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА
АУДИТУ

ХІІ-а МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Присвячена

пам'яті д. е. н., професора, Заслуженого діяча науки і

техніки України

ОЛЕКСІЯ СЕРГІЙОВИЧА БОРОДКІНА

15.03.1930 – 14.03.2002

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В УКРАЇНІ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ

Тези доповідей учасників
конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ,
посвідчення № 655 від 11 вересня 2013р.

КИЇВ 2014 р.
НАСОА

УДК 657.1; 657.25; 657.36; 657.6

ББК 60.655

За точність викладення матеріалу та достовірність використаних фактів, назв,
цитат відповідальність несуть автори

Редакційна колегія:

д.е.н., проф. Редько О.Ю. – перший проректор
д.е.н., проф. Шевчук В.О. – проректор з наукової роботи
д.пед.н., проф. Теловата М.Т. - завідувач кафедри бухгалтерського обліку
д.е.н., проф. Малога Н.М. - завідувач кафедри теорії бухгалтерського обліку
д.е.н., проф. Корінько М.Д. - завідувач кафедри аудиту

Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія,
організація. Збірник тез доповідей учасників ХІІ-ої міжнародної
наукової конференції. – К.: Типографія «ППНВ», 2014. 200 – с.

Тези міжнародної наукової конференції містять результати, пошукові
дослідження в галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Максимально зменшено
втручання в обсяг та структуру матеріалів. Редакційна колегія не несе
відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, наданої в
рукописах, та залишає за собою право не поділяти поглядів деяких авторів на ті чи
інші питання, які розглянуті на конференції.

Телефон для довідок (044) 489-66-39

E-mail: kaf_bu@dasoa.edu.ua

Збірник тез доповідей учасників ХІІ-ої міжнародної наукової конференції

Комп'ютерна верстка Галицька О.М.

ББК 60.655

ISBN 978-966-8638-350

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Кафедру бухгалтерського обліку було утворено Інститутом статистики, обліку та аудиту в **1987 році**.

Першим завідувачем кафедри був призначений Заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор О.С. Бородкін.

У 2002 р. після смерті О.С. Бородкіна з січня 2003р. завідувачем кафедри було призначено д. е. н., проф. Л.В. Нападовську, а із вересня 2003 року по 2013 обов'язки завідувача кафедри виконував д. е. н., доц. Пантелєєв В. П. Із вересня 2013 р. призначено завідувачем кафедри бухгалтерського обліку д.пед.н., професора Теловату М.Т.

Створення кафедри бухгалтерського обліку було обумовлене необхідністю підготовки високо-кваліфікованих кадрів у економічній галузі, тому сприяв кадровий та інфраструктурний потенціал Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Новий імпульс кафедра отримала, коли у 2004 р. було створено спеціалізовану вчену раду Д 26.87.001 з правом прийому до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора економічних наук та кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». З 2005 року відокремлена кафедра бухгалтерського обліку та аудиту; а із 2007 року на факультеті «Облік та аудит» затверджені три кафедри: теорії бухгалтерського обліку, бухгалтерського обліку та аудиту.

Кафедра бухгалтерського обліку НАСОО є **випусковою кафедрою**, вона організує міжкафедральні семінари, щодо обговорення та ухвалення дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора економічних наук та кандидата економічних наук, проводить круглі столи для професорсько-викладацького складу Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Кафедра бухгалтерського обліку входить до складу факультету обліку та аудиту НАСОО, є випусковою і здійснює професійну підготовку майбутніх фахівців за спеціальністю "Облік і аудит" за освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавр, спеціаліст, магістр. Кафедра проводить ініціювання щодо формування вибіркових дисциплін для формування навчальних планів за напрямом підготовки «Облік і аудит».

Висока професійність професорсько-викладацького складу кафедри є гарантом підготовки майбутніх фахівців вищої кваліфікації - творчих, неординарно-мислячих, націлених на майбутнє, здатних працювати в економічній галузі.

На кафедрі працюють: чотири доктора наук (Теловата М.Т., Пилипенко О.І., Пантелєєв В.П., Зоріна О.А.), п'ять кандидатів наук

(Курило Г.М., Столяренко О.М., Ільченко О.О., Петраковська О.В., Сніжко О.С.), двоє асистентів (Юрченко О.А., Свирида О.А).

Викладачі кафедри мають значний практичний досвід роботи та наукові здобутки, які використовуються у викладацькій роботі, а також при керуванні науково-дослідною роботою студентів, виконанні навчально-методичної роботи тощо.

На кафедрі викладається понад двадцять навчальних дисциплін для студентів усіх факультетів академії.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно підвищує свою кваліфікацію, удосконалює методику викладання та впроваджує в навчальний процес інноваційні навчальні технології.

Згідно з тематичним планом науково-дослідної роботи на кафедрі бухгалтерського обліку в межах робочого часу викладачів виконується тема: **«Розвиток організації і методології бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації: досвід, проблеми, перспективи»**.

Кафедра бухгалтерського обліку **видає двічі на рік наукове видання:** Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації (фахове видання Постанова ВАК України від 16.12.2009р. № 1-05/6).

Щорічно, під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри, проводиться Міжнародна наукова та студентська конференції, які присвячені пам'яті д.е.н., професора, Заслуженого діяча науки і техніки України О.С. Бородкіна.

За багаторічну плідну роботу та виховання студентської молоді завідувач кафедри бухгалтерського обліку, професор Теловата М.Т. нагороджена: Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Почесною грамотою Київського міського голови і знаком Пошани.

За високі досягнення при виконанні завдань покладених на органи державної статистики, професор Пантелєєв В.П. нагороджений Почесною грамотою державної служби статистики України.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1. РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, НАПРЯМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Акімова Е.В.	Особенности аналітичного учета операцій с давальческим сырьем на ювелирных предприятиях	11
Ільченко О.О.	Загальні та індивідуальні підходи до визнання суттєвої інформації в обліку та аудиту	15
Корягін М.В.	Характеристика концептуальних та процесних складових облікової методології	20
Красновський С.А.	Проблеми відображення в бухгалтерському обліку витрат майна	26
Михальчишина Л.В.	Нормативно-правове регулювання обліку операцій з цінними паперами	29
Пантелєєв В.П.	Нариси історії конференцій «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація»	33
Рябоконт Н.А.	Розвиток поняття «капітал»: історичний аспект	47
Малюга Н.М., Стеблівська О.В.	Завдання обліку, аналізу та аудиту операцій з готовою продукцією	51
Сторожук Т.М.	Вимоги до професійного судження бухгалтера	55
Теловата М.Т., Курило Г.М.	Перспективи розвитку національної системи бухгалтерського обліку: глобалізаційний аспект	59
Теловата М.Т.	Теоретичні аспекти обліку капітальних інвестицій	65
Хоруженко О.І.	Особливості ціноутворення у торгівельній діяльності	69
Цветкова Н.М.	Розвиток принципів бухгалтерського обліку в сучасних умовах	76

СЕКЦІЯ № 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

Мулюкова О.С.	Особливості формування, розподілу і використання прибутку підприємств в сучасних умовах господарювання	81
Пилипенко Л.М.	Розвиток нефінансової компоненти корпоративної звітності	85

Шульга С.В.	Щодо удосконалення вимог до розкриття інформації у концептуальній основі фінансової звітності	91
Юрченко О.А.	Відображення витрат іншої операційної діяльності у звітності підприємств	

СЕКЦІЯ № 3. АУДИТ І ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

Гудзенко Н.М.	Організація внутрішнього контролю в процесі продажу	105
Здреник В.С.	Методика внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями	108
Ільченко О.О.	Інвентаризація як елемент внутрішньогосподарського та фінансово-державного контролю	113
Колесник О.І.	Методика аудиту кошторису бюджетної установи	118
Чернін О.Я.	Внутрішній аудит товарів в умовах економічних змін: значення та необхідність	125

СЕКЦІЯ № 4. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Дубіцький М.В.	Податкові порушення з обліку доходів та відповідальність за них	130
Кулицький С.П.	Аналіз впливу інформаційно-психологічних факторів на фінансову ситуацію в Україні	134
Ткаченко С.А.	Фінансова забезпеченість місцевих бюджетів як основа регіонального розвитку	138

СЕКЦІЯ № 5. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, СИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Рижиков В.С.	Змістовна частина навчального курсу «Управлінський облік»	143
--------------	---	-----

СЕКЦІЯ № 6. АКТУАЛЬНІ ПРОЛЕМИ ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ, ІНФОРМАТИКИ ТА ОСВІТИ

Бараник З.П., Гриневич Ю.В.	Сценарії соціально-економічного розвитку України	149
Гудима А.А.	Методичні особливості оцінки об'єктів інтелектуальної власності ВНЗ	155

Козлов В.В., Суперсон І.І., Суперсон В.І., Томашевська Т.В.	Методологічні основи реалізації розрахунків по податкам з зарплати в середовищі програмного продукту 1С: Підприємство 8-а версія	159
Любченко Л.В.	Основні проблеми та перспективи розвитку фінансової стратегії малих підприємств в Україні	165
Матюха М.М.	Стан та шляхи збільшення грошових доходів сільських домогосподарств	169
Морозова О.С.	СОТ: визначення впливу на розвиток міжнародних розрахунків	172
Моцний Ф.В.	Економічні задачі, що зводяться до ліній першого або другого порядку	176
Одноволик В.І.	Контролінг-кібернетична система управління економічними об'єктами на основі інформаційних технологій	181
Фінько В.М.	Сучасний стан депозитних операцій в Україні	189
Ярмоленко І.І.	Залучення підприємствами інноваційно-інвестиційних фінансових інструментів	196

СЕКЦІЯ 1

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, НАПРЯМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Продовження табл.1

1	Принято давальческое сырье (лом драгметаллов) от заказчика	Акт приемки-передачи давальческого сырья или квитанция (подписывается заказчиком и МОЛ производителя). Там указываются наименование, проба, а также масса сырья в лигатуре и в пересчете на пробу заказанного изделия
2	Передан лом в производство	Приемо-сдаточная накладная на передачу лома (подписывают МОЛ, принявший лом от заказчика и МОЛ, участвующий в производстве)
3	Передано готовое изделие в отдел выдачи заказов (ОВЗ)	Приемо-сдаточная накладная на передачу изделия (подписывают МОЛ, участвующий в производстве, и МОЛ из ОВЗ)
4	Переданы в ОВЗ возвратные отходы драгметаллов после изготовления изделий	Приемо-сдаточная накладная на передачу отходов (остатков) (подписывают МОЛ, участвующий в производстве, и МОЛ из ОВЗ)
5	Списаны безвозвратные отходы (угар) при производстве изделий	Акт списания безвозвратных отходов, масса которых определяется исходя из установленных нормативов. Если фактические потери превышают нормативные, то МОЛ, участвующий в производстве, составляет <u>объяснительную записку</u>
6	Переданы готовые изделия и отходы заказчику	Акт приемки-передачи готовых изделий и отходов драгметаллов (подписывают МОЛ из ОВЗ и заказчик).
Во всех документах указывается наименование (сырья, полуфабриката, изделия), пробы, массы (в лигатуре и в чистоте) драгметалла.		

Аналитический учет давальческого сырья ведется по заказчикам, видам сырья и материалов и по местам их хранения или переработки. Учет затрат по переработке осуществляется на счетах учета расходов производства (за исключением стоимости давальческого сырья заказчика).

На основании плана счетов бухгалтерского учета финансово-хозяйственной деятельности предприятий и Инструкции по его применению, сырье и материал заказчика, принятые в переработку, учитываются на забалансовом счете 022 - «Материалы, принятые на переработку», который предусмотрен для обобщения информации о наличии и движении ценностей, временно находящихся в пользовании или распоряжении ювелирного предприятия, а так же для контроля отдельных хозяйственных операций. Приходование давальческого сырья происходит на основании выданной квитанции заказчику, в которой указывается принятое давальческое сырье (металл, вставки). Списание давальческого сырья с забалансового счета в производство ведется по простой системе (без формирования задолженности), по ценам, предусмотренным в договоре.

Таким образом, качество и полнота оформления первичных документов по операциям с давальческим сырьем, позволяют обеспечить аналитичность всех видов учета на ювелирном предприятии и их соответствие действующей нормативной базе.

Список использованной литературы:

1. Про затвердження Інструкції про порядок одержання, використання, обліку та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 1230 від 28.11.2012 № 929 від 08.11.2013)

2. Інструкція щодо надання послуг з ремонту та виготовлення ювелірних виробів та інших виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння № 20 від 27.08.2000 г.

ЗАГАЛЬНІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАННЯ СУТТЄВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ОБЛІКУ ТА АУДИТІ

Гльченко О.О.,

кандидат економічних наук, в.о. професора кафедри

бухгалтерського обліку,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ, Україна)

Поняття суттєвості застосовується не тільки в аудиторській практиці. Відомо, що стандартами бухгалтерського обліку встановлюється обов'язковість визначення суттєвості в обліковій політиці кожного підприємства. Міністерством фінансів України було розроблено методичні рекомендації щодо визначення основних елементів облікової політики, які розкривають порядок оцінки суттєвості в процесі складання фінансової звітності підприємств.

Для кількісної оцінки суттєвості в обліковій політиці використовується таке поняття, як поріг суттєвості. Поріг суттєвості - абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації.

Суттєвість окремих господарських операцій та об'єктів обліку визначається керівництвом підприємства, якщо інше не передбачено положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та відображається в наказі про облікову політику підприємства.

Для визначення суттєвості окремих об'єктів обліку, що відносяться до активів, зобов'язань і власного капіталу

підприємства, за орієнтовний поріг суттєвості як правило приймається величина у 5 відсотків від підсумку відповідно всіх активів, усіх зобов'язань і власного капіталу.

Для визначення суттєвості окремих видів доходів і витрат орієнтовним порогом суттєвості рекомендується величина, що дорівнює 2 відсоткам чистого прибутку (збитку) підприємства.

Порогом суттєвості з метою відображення переоцінки або зменшення корисності об'єктів обліку може прийматися величина, що дорівнює 1 відсотку чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 10-відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості.

Кожну суттєву статтю слід наводити у фінансовій звітності окремо, а несуттєві статті об'єднувати зі статтями, подібними за характером або функціями. Суттєвість статті визначається її величиною і характером, що розглядається разом. Окремі, однакові за характером об'єкти бухгалтерського обліку, доцільно об'єднувати в одну статтю, навіть якщо величина кожного виду об'єктів є суттєвою.

Статті, які мають суттєву величину і відрізняються за характером або функціями, слід подавати окремо. Зокрема, не можна об'єднувати такі статті фінансової звітності: монетарні та немонетарні, поточні та непоточні, операційні та не операційні, відсоткові та невідсоткові.

Стаття, яка не є суттєвою для окремого подання її у фінансовому звіті, може бути достатньо суттєвою для окремого розкриття її в примітках до фінансової звітності.

Що стосується аудиторських перевірок то оцінка суттєвості є предметом професійного судження аудитора та всебічного вивчення облікової політики підприємства. Саме тому стандарти не містять

конкретної методики оцінки суттєвості. Проте вони надають рекомендації, які повинен враховувати аудитор, коли приймає рішення щодо суттєвості. Кожна аудиторська фірма повинна мати власні внутрішні стандарти (методику), за допомогою яких проводиться оцінка суттєвості під час здійснення аудиторської перевірки. Така методика є напрацюванням аудитора і втілює накопичений практичний досвід роботи. Оцінка суттєвості проводиться на всіх етапах здійснення процесу аудиту, починаючи з етапу укладання договору і завершуючи етапом проведення заключних процедур - формування аудиторської думки.

Концепція оцінки суттєвості базується на тому, що викривлення, які можуть містити фінансові звіти, за своїм характером можуть бути кількісними та якісними. Наприклад, якщо значення показника собівартості реалізованої продукції у Звіті про фінансові результати відхиляється від облікових даних на певну величину, то в такому випадку мова буде йти про кількісну оцінку суттєвості відхилення.

Прикладами якісних викривлень є недостатній чи невідповідний опис облікової політики, коли є ймовірність того, що користувач фінансових звітів буде введений в оману таким описом, а також ненадання інформації про порушення нормативних вимог, коли є ймовірність того, що наступне застосування нормативних обмежень суттєво знизить операційні можливості.

Якісні викривлення у фінансових звітах можуть виникати, як було зазначено вище, і в наслідок неповного подання чи розкриття інформації. Якщо припустити, що половина дебіторської заборгованості покупців відноситься до одного

підприємства, то це означає, що у випадку його неплатоспроможності може значно погіршитися фінансова стабільність підприємства-постачальника. Отже, цей факт обов'язково повинен бути розкритим у примітках до балансу. Якщо це не буде зроблено, то користувач може зробити неправильний висновок щодо реальної платоспроможності підприємства-постачальника.

Зрозуміло, що будь-яке якісне викривлення у поданні інформації у фінансових звітах матиме в результаті наслідок, який можна оцінити кількісно.

При визначенні суттєвості окремих статей за поріг суттєвості може прийматися частка відповідної статті у базовому показнику. За базовий показник рекомендується використовувати:

- для статей балансу - суму власного капіталу та підсумок відповідного класу активів або зобов'язань;
- для статей звіту про фінансові результати - суму прибутку (збитку) від операційної діяльності або суму доходу або витрат за звітний період;
- для статей звіту про рух грошових коштів - чистий рух грошових коштів (надходження або видаток) відповідно від операційної, інвестиційної або фінансової діяльності за звітний період.

У процесі проведення перевірки можуть встановлюватися викривлення, які відповідають порівняно невеликим сумах, проте в сукупності можуть суттєво вплинути на фінансові звіти. Наприклад, помилка в процедурі, проведеній наприкінці місяця, може свідчити про потенційне суттєве викривлення, яке виникне, якщо така помилка повторюватиметься кожного місяця. Отже, в процесі оцінки того, чи вважається викривлення суттєвим чи ні завжди треба враховувати

сумарний (кумулятивний) результат усіх установлених викривлень. Аудитор розглядає суттєвість і на рівні фінансових звітів в цілому, і щодо сальдо окремих рахунків, класів операцій та інформації, що розкривається. На суттєвість можуть впливати законодавчі й нормативні вимоги, а також фактори, що стосуються сальдо окремих рахунків фінансових звітів і взаємозв'язків між ними. У результаті можна отримати різні рівні суттєвості залежно від досліджуваного аспекту фінансових звітів.

Тому, аудитор зобов'язаний дослідити облікову політику підприємства і проаналізувати підходи, які використовуються для оцінки суттєвості в процесі складання фінансових звітів, щоб мати підґрунтя для формування власної оцінки значення суттєвої помилки.

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ТА ПРОЦЕСНИХ СКЛАДОВИХ ОБЛІКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Корягін М. В.,

доктор економічних наук, професор

кафедри бухгалтерського обліку,

Львівська комерційна академія

(м. Львів, Україна)

Методологія бухгалтерського обліку є складним явищем, яке динамічно розвивається. Зміни в обліковій методології зумовлюються впливом різних чинників, серед яких зміна інформаційних потреб користувачів, зміна законодавчих вимог, поява нових об'єктів обліку, зміни в організаційній структурі підприємства, розширення видів діяльності та багато інших.

Основна роль методології бухгалтерського обліку виявляється у забезпеченні процесу облікового відображення фактів господарського життя. Історично склад облікової методології визначається через сукупність методів обліку, що включають оцінку, інвентаризацію, калькулювання, документування, рахунки, подвійний запис, баланс та звітність. Наведені методи обліку розкривають окремі групи облікових процедур, що виконуються в процесі визнання та прийняття до обліку об'єктів, при їх відображенні у підсумкових документах. Розвиток облікової методології повинен здійснюватися у напрямі розширення можливостей обліку в частині виконання процедур обробки облікової інформації та її зведення.

Необхідність розширення структури облікової методології вимагає вивчення змісту її елементів. Дві основні групи складових облікової методології можна поділити на *концептуальні* та *процесні*. Концептуальні становлять основу організації системи бухгалтерського обліку з точки зору базових інформаційних потреб користувачів та визначають підходи до обробки і зведення облікових даних, представлення їх у формі звітності. Процесні складові облікової методології розкривають зміст основних дій бухгалтера під час виконання процедур ведення бухгалтерського обліку.

Основними *концептуальними складовими* методології обліку є принципи. Згідно НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” принципом бухгалтерського обліку є правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності [1, I, п. 3]. В Україні принципи бухгалтерського обліку визначені Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та включають: обачність; повне висвітлення; автономність; послідовність; безперервність; нарахування та відповідність доходів і витрат; превалювання сутності над формою; історична (фактична) собівартість; єдиний грошовий вимірник; періодичність [2, ст. 4].

Серед групи *процесних складових* облікової методології слід виділяти інструменти, прийоми, способи, підходи та процедури.

Бухгалтерські інструменти як важлива складова методології бухгалтерського обліку у вітчизняних наукових працях широко не розкривається. Разом з тим, набір інструментів, якими оперує бухгалтерський облік, становить основу виконання облікових

процедур. Основними інструментами впливу на систему бухгалтерського обліку є нормативні документи, що визначають загальний методологічний підхід, а також окремі облікові процедури на рівні елементів фінансової звітності. Окремими науковцями розглядається поняття інструментів бухгалтерського обліку. Зокрема, В. Панус (Valentina Panuş) інструментом обліку називає технічний процес або спосіб, який використовують для отримання відповідної інформації [3, с. 7]. Наголошуючи на відсутності ґрунтовних досліджень в частині інструментарію бухгалтерського обліку, О. П. Кундря-Висоцька виділяє п'ять інструментів: оцінка та переоцінка, резерви, метод нарахування, план рахунків, інформаційні технології [4, с. 136-137].

Інструменти бухгалтерського обліку визначають такі складові облікової методології як **підходи**. У бухгалтерському обліку підходом слід вважати сукупність **прийомів** та **способів**, що використовуються при виконанні облікових процедур реєстрації, обробки та зведення інформації про факти господарського життя. Підходи до виконання облікових процедур визначаються у П(С)БО, МСБО (МСФЗ) або інших нормативних документах і закріплюються на рівні підприємства в його обліковій політиці.

Прийоми та способи бухгалтерського обліку, що формують його методи, реалізуються при виконанні певних **бухгалтерських процедур**. За словами М. І. Кутера, викладання курсу основ бухгалтерського обліку у західних країнах будується переважно на вивченні його процедури [5, с. 273], а не методів обліку, як це прийнято за вітчизняного підходу.

Я. В. Соколов бухгалтерську процедуру трактує як послідовність вирішення облікових задач шляхом кваліфікації фактів господарського життя, тобто їх реєстрації, групування та інтерпретації (аналізу) [6, с. 47]. Вчений наводить таку структуру бухгалтерської процедури: інвентар (опис майна та зобов'язань підприємства); вступний баланс (складається за даними інвентарю); головна книга (дані якої заповнюються з вступного балансу); журнал (відбувається реєстрація фактів господарського життя); головна книга (дані якої заповнюються з Журналу); оборотна відомість (складається за даними Головної книги); заключний баланс; інтерпретація (аналіз) (інформації для прийняття управлінських рішень).

Сукупність прийомів, способів та процедур бухгалтерського обліку у логічно визначеній послідовності їх застосування формує **бухгалтерський процес**. Бухгалтерський процес слід розглядати як послідовність виконання бухгалтерських процедур з використанням облікових прийомів та способів у суворому порядку та взаємозв'язку, що визначені законодавством та практикою обліку.

Поняття облікового процесу науковцями розглядається з різних точок зору. Так, В. А. Шпак не вважає обліковий процес цілісним явищем і виділяє такі його види: первинний, поточний та підсумковий облік [7, с. 452]. Островерха Р. Е. вважає обліковий процес цілісною багаторівневою складною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які утворюють чітку послідовність облікових робіт від реєстрації господарських операцій до складання звітності [8, с. 119].

Висновки. Сучасна методологія бухгалтерського обліку повинна базуватись на узагальненні багаторічної праці вітчизняних і зарубіжних вчених та враховувати вплив чинників, що відображають економічні, політичні, фінансові, технологічні характеристики господарських процесів. Базова основа бухгалтерського обліку є незмінною протягом століть, проте складові облікової методології трансформуються під впливом нових запитів користувачів і, як очікується, продовжуватимуть змінюватися надалі.

Проведене дослідження складових облікової методології показало, що її не слід зводити лише до сукупності елементів методу. Методологія бухгалтерського обліку є значно ширшою за змістом і являє собою систему прийомів, способів, бухгалтерських процедур, підходів, інструментів та принципів бухгалтерського обліку, які на рівні практики ведення обліку забезпечують дослідження предмету бухгалтерського обліку та підготовку якісної інформації для різних категорій користувачів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Panuş V. Instrumente și rapoarte contabile utilizate în procesul decizional : autoreferatul tezei de doctor în economie: 08.00.12 / Valentina Panuş. – Chişinău, 2012. – 28 p.
4. Кундря-Висоцька О. П. Методологічні особливості обліку в системі корпоративного управління / О. П. Кундря-Висоцька //

Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – Вип. 25. – С. 134-143.

5. Кутер М. И. Теория бухгалтерского учета : [учебник] / М. И. Кутер. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : “Финансы и статистика”, 2003. – 640 с.

6. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета / Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 496 с.

7. Шпак В. А. Концептуальна модель організації системи бухгалтерського обліку / В. А. Шпак // Вісник Львівської комерційної академії. Серія “Економічна”. – 2011. – Вип. 36. – С. 450-453.

8. Островерха Р. Е. Шляхи удосконалення організації облікового процесу / Р. Е. Островерха // Сталій розвиток економіки. – 2010. – №. 1. – С. 118-122.

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ВТРАТ МАЙНА

Красновський С.А.,

здобувач,

Житомирський національний агроекологічний університет

(м. Житомир, Україна)

Розвиток ринкових відносин в Україні висуває нові вимоги до діяльності суб'єктів господарювання. На сьогодні власником конкретного майна є окремі юридичні особи, які зацікавлені у його ефективному та цілеспрямованому використанні, збереженні, примноженні та недопущенні втрат. Значну кількість майна підприємство втрачає через неефективну систему бухгалтерського обліку. Зокрема, значна частина корисливих злочинів вчинюється шляхом крадіжки державного або колективного майна. Виникає проблема правильного відображення майна в обліку, його фактичну наявність, стан зношеності або цілісності тощо.

Питанню збереженню майна свої праці присвятили наступні вчені: Н.С. Аринушкин, С.В. Бардаш, Ф.Ф. Бутинець, І.В. Данилова, М.Я Дем'яненко, Л.В. Гусак, В.І. Горевий, Дм.Л. Кузьмін, І.В. Стельмах та ін.

Соціально-економічна трансформація економіки України сформувала комплекс теоретичних і практичних проблем з приводу радикальної зміни відносин власності. Основними методами перетворення власності стали роздержавлення і приватизація, які

зумовили появу нового виду власності – приватної. Для задоволення власних і суспільних інтересів підприємства повинні постійно використовувати нове обладнання, яке відповідатиме вимогам НТП, що значно впливає на фінансовий стан підприємства. В цьому випадку виникають договірні відносини користування та/або розпорядження чужим майном. Зокрема, до таких договорів можна віднести договори оренди, як оперативної, так і фінансової, концесії та зберігання, що вимагає чіткого формування методичного підходу до відображення таких операцій в бухгалтерському обліку та зміну в системі внутрішнього контролю в частині процесу збереження майна, яке належить підприємству на правах власності. Поряд з цим, багато підприємств України опинились у кризовому становищі – підприємства не мають достатньої кількості складських приміщень, у яких зберігалися б придбані ТМЦ для господарської діяльності. У зв'язку з цим вимушені шукати альтернативні способи зберігання ТМЦ. Поширеним шляхом виходу із такої ситуації є укладання договору складського зберігання з підприємством-зберігачем, який має достатню кількість складських приміщень. У зв'язку з цим, удосконалення потребує система бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю збереження майна, що належить підприємству на правах власності.

Діяльність сучасних підприємств майже завжди супроводжується виникненням незапланованих втрат матеріальних цінностей. Вони виникають з багатьох причин: недбалість МВО, посягання на власність підприємства, крадіжки, природний убуток, пересортиці ТМЦ, що значно впливає на діяльність підприємства в цілому.

Сучасний стан обліку не забезпечує повного збереження майна. Щоб усунути або зменшити виникнення втрат майна потрібно змінити підходи до організації обліку в частині кожного винуватця, виду втрат, місць та причин їх виникнення.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що методика бухгалтерського обліку втрат майна обумовлена особливостями конкретного виду втрат (недбалість МВО; пересортиця ТМЦ; недостача у межах норм природного убутку). Запропоновано: 1) вести детальний аналітичний облік за особами, які винні, у виникненні недостачі, або за видами майна; 2) посилити контроль в частині профілактики забезпечення збереження майна, що сприяє удосконаленню інформаційного забезпечення процесу управління фінансовим станом підприємства; 3) підприємству необхідно створити систему профілактики та систему стимулювання повного збереження майна, що призведе до зацікавленості працюючих у забезпеченні схоронності майна підприємства.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Михальчишина Л.Г.,

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький національний аграрний університет

(м.Вінниця, Україна)

На даний момент законодавство України має значний перелік нормативних документів, що регулюють, як здійснення операцій з цінними паперами, так і діяльність органів управління ринку цінних паперів у цілому. Варто зауважити, що кількість нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів управління ринку цінних паперів нараховується понад сто. Дані документи об'єднують норми цивільного, фінансового, адміністративного та кримінального права. Норми цивільного права регулюють відносини майнового та немайнового характеру, що складаються між суб'єктами. Норми фінансового права, забезпечують правове регулювання емісії цінних паперів. Такі норми права, як адміністративні регламентують адміністративно-правове регулювання ринку цінних паперів, діяльність органів управління ринку цінних паперів, адміністративної відповідальності за порушення законодавства про цінні папери. Щодо норми кримінального права, то вони визначають кримінально-правову охорону відносин в сфері обігу цінних паперів та діяльності органів управління ринку цінних паперів.

Операції, що пов'язані з цінними паперами, регулюються

величезною кількістю нормативно-правових актів. Щодо органів державної влади, в компетенції яких є регулювання обліку, що здійснюють учасники фондового ринку, то такими є: Міністерство фінансів України; Національний банк України; Державна податкова адміністрація України; Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.

Міністерство фінансів України здійснює регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в тому числі цінних паперів.

Національний банк України встановлює порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках.

Державна податкова адміністрація України відповідно до Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної податкової служби та у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні" від 05.07.2012 № 5083-VI, здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, податків і зборів, а також неподаткових доходів, установлених законодавством, та роз'яснення законодавства з питань оподаткування серед платників податків.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до ст. 7 Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні", визначає за погодженням з Міністерством фінансів України, а щодо діяльності банків на ринку цінних паперів з Національним банком України особливості ведення обліку операцій

щодо цінних паперів, а також регулює діяльність професійних учасників фондового ринку.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України відповідно до ст. 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 р. № 2664-III, як спеціальний уповноважений орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг, видає фінансовим установам відповідні дозволи та ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг.

Регулювання ринку цінних паперів є багаторівневим. На першому рівні регулювання є Конституція України, яка закріплює, що виключно законами України встановлюються засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків, порядок випуску та обігу державних цінних паперів. Другий рівень нормативно-правового регулювання операцій з цінними паперами включає Кодекси та Закони. Вони безпосередньо впливають на здійснення діяльності, що пов’язана з цінними паперами.

На третьому рівні знаходяться Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструкції, План рахунків. Основи обліку операцій з цінними паперами закладені у П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” та П(С)БО 13 “Фінансові інструменти”, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та інструменти і розкриття її у фінансовій звітності та які побудовані на МСФЗ 25 “Облік інвестицій”.

Документи четвертого рівня розробляються міністерствами і відомствами в межах їхньої компетенції відповідно до галузевих особливостей на базі національних П(С)БО та мають рекомендаційний, а не обов’язковий характер. Вони не повинні суперечити Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією про його застосування, іншим нормативно-правовим актам.

П’ятий рівень – організаційно-розпорядчий. Документи цього рівня формуються безпосередньо на підприємстві його економічними службами (бухгалтерією, фінансовим і планово-економічними відділами). До цього рівня документів можна віднести наказ про облікову політику підприємства та робочий План рахунків бухгалтерського обліку.

Серед достатньо великої кількості нормативних документів, згідно яких здійснюється регулювання обліку цінних паперів не існує єдиного документу, який би врегульовував відносини що стосуються цінних паперів.

Отже, можна сказати, що регулювання операцій з цінними паперами здійснюється за допомогою численної кількості нормативно-правових документів, а державними органами контролюється дотримання вимог чинного законодавства з обліку цінних паперів.

Таблиця 1

Випуски тез доповідей учасників наукових конференцій «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація» за 2004-2013 рр.

Рік	Кількість учасників		Кількість тез доповідей		Примітки
	Разом	В т.ч. викладачів НАСООА	Разом	Кількість секцій	
2004	48	3 (6 %)	36	5	II наукова конференція
2005	50	7 (14 %)	41	5	III наукова конференція
2006	59	18 (31 %)	54	5	IV міжвузівська конференція
2007	130	15 (12 %)	120	5	V міжнародна наукова конференція
2008	74	14 (19 %)	62	5	VI міжнародна наукова конференція
2009	124	35 (28 %)	107	6	VII міжнародна наукова конференція
2010	107	21 (20 %)	94	6	VIII міжнародна наукова конференція
2011	130	20 (15 %)	119	6	IX міжнародна наукова конференція
2012	119	33 (28 %)	111	7	X міжнародна наукова конференція
2013	72	23 (32 %)	70	7	XI міжнародна наукова конференція

Тези виступів учасників конференції: від апробації матеріалів дисертацій до обговорення перспектив розвитку системи обліку, аналізу та аудиту

Під тезою, тезами (Тезис: старо-грецьк. $\theta\acute{\epsilon}\sigma\iota\varsigma$ (thésis) — положення, твердження, що висувається, а потім доводиться у певному міркуванні) розуміють стислий запис змісту наукового дослідження у вигляді основних сформульованих положень. Найчастіше тези містять основне положення наукової праці, статті, доповіді, виступу. Тема тези, як маленької, але амбітної та самодостатньої статті, повинна відповідати тематиці конференції. При складанні тез особлива увага приділяється та терміни та формулювання, оскільки у подальших міркуваннях автор відштовхується від сенсу, вираженого певним терміном. Авторські тези публікуються у формі збірника та розповсюджуються серед учасників конференції. Оприлюднені та обговорені учасниками тези стають сукупним досягненням наукової спільноти.

Проведенню наукових конференцій, як організованих зустрічей дослідників приділяється велика увага у розвитку науки. Офіційна сторона конференцій зумовлена обов'язком оприлюднення праць, що потрібно для присудження здобувачам наукових ступенів і присвоєння вченого звання, здійснити апробацію матеріалів дисертацій на наукових конференціях. Опубліковані тези, доповіді та інші матеріали мають статус додаткового відображення результатів дисертацій [2].

Більш вагома неформальна причина проведення наукових конференцій та оприлюднення тез виступів учасників конференцій. На такі зустрічі (у вигляді загальних зборів) наукова спільнота збирається з метою обговорити результати досліджень, експериментів,

проаналізувати проблеми, що виникають при реалізації ідей; дискусія на конференціях дозволяє намітити шляхи розв'язання проблем, обмінятися думками, ідеями, прогнозами, об'єктивно оцінити стан досліджень та зробити власний внесок у розв'язання проблем. Загальноприйнятою основою є те, що тези конференцій публікуються до її початку та учасники наукових форумів жваво обговорюють основні ідеї, що містяться у збірниках тез виступів учасників конференцій. Такого порядку дотримувався й оргкомітет нашої конференції.

Зміст конференції виявляється у доповідях її учасників

За традицією, впорядкування матеріалів конференції здійснюється за тематичним підходом, тобто, за секціями. Найчисленною за кількістю тез була секція 1 «Міжнародний та національний досвід розвитку бухгалтерського обліку». Найбільша кількість тез була у 2011 р. – 48 тез, у 2007 р. – 46 тез. Назва секції залишалася незмінною, лише у 2013 р. тематика доповідей було змінено на «Розвиток бухгалтерського обліку, напрями гармонізації національної системи бухгалтерського обліку».

Близькою по тематиці до секції 1 стала секція 2 «Фінансова звітність як інформаційна база контролю, аналізу та управління». Найвелика кількість тез виступів була у 2007 р. – 11 тез та у 2006 р. – 10 тез.

Назва секції 3 «Управлінський облік та стратегія розвитку підприємства» всі роки залишалася без змін; але у 2013 р. тези розміщувалися вже під новою назвою секції: «Управлінський облік, система контролінгу та стратегія розвитку підприємства». Найвисока

кількість статей була у 2007 р. – 21 теза, 2009 р. – 19 тез та у 2011 р. – 17 тез. Кількість тез даної секції знижується в окремі роки до 5 – 9 тез.

У 2010 р. єдиний раз з'явилася нова секція: «Теорія бухгалтерського обліку: аналіз та аудит», під цією рубрикою розміщено 23 тези.

Разом із тезами секцій «Управлінський облік ...» та «Фінансова звітність...» та «Теорія бухгалтерського обліку...» облікова складова конференції домінує – 60 % тез.

Секція 4 «Аудит в Україні та перспективи його розвитку» була на другому місці за привабливістю (17 %), найзначна кількість тез була відмічена у 2007 році – 24 тези, у 2009 р. – 22 тези та у 2011 р. – 17 тез відповідно. Назва секції збереглася із незначними редагуваннями; лише у 2013 р. тематика доповідей було змінено на «Аудит і державний фінансовий контроль в Україні та перспективи його розвитку».

Секція, що містить публікації з аналізу (секція 5), назва секції «Економічний аналіз та його роль в прийнятті управлінських рішень» була на третьому місці за популярністю авторів (15 %), найвелику кількість тез (по 18 тез) було відмічено у 2007 та 2009 роках. З 2009 р. назву секції змінено на «Економічний аналіз: прийняття рішень, моніторинг, оптимізація та прогнозування»; із 2012 р. коло видів аналізу розширене, і секції розглядаються вже питання з фінансового аналізу. У 2009 та 2010 рр. формувалися окремі секції: «Фінансовий аналіз та його роль у розвитку підприємства».

З 2011 р. в матеріалах конференції виходять матеріали «непрофільного» спрямування, які об'єднані у секцію 6 під загальною

назвою «Актуальні проблеми економіки, інформатики та освіти». Найвелика кількість публікацій було відмічено у 2012 р. – 28 тез. Матеріали даної секції склали 6 % всіх публікацій.

Два останні роки формуються публікації із розвитку фінансової системи «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фінансової системи», секція 7 постійно наповнена матеріалом; най вагому кількість тез встановлено у 2012 р. – 12 публікацій; питома вага матеріалів секції – 2 %.

Творчий доробок авторів тез виступів на конференції у розвитку обліку, аудиту та аналізу

Проведення конференції спонукало фахівців у своїх дослідженнях слідувати логіці сходження до наукового знання: від розглядання практики (емпірики, термінології, організації, історії, практичного досвіду, проведення порівняння, систематизації, класифікації, узагальнення, експерименту тощо), далі пропонувати ефективно розв'язання окремих проблем (проведення полеміки та критики, розгляд тверджень, пропозицій, здійснення прогнозу та ін.) до обґрунтування нового знання, тобто побудови складних теоретичних конструкцій (методологія, концепції, парадигми, ідеї, гіпотези тощо).

Групування тез виступів у матеріалах конференції за 2004-2013 рр. за їх значенням згідно до «базових» напрямів публікацій - облік і звітність, аналіз, аудит та контроль наведене у табл. 2. Для встановлення внеску науковців проведено групування тез виступів на конференції за їхньою сутністю. З метою встановлення динаміки та отримання доказового матеріалу проведено розподіл

дослідження кількісних та якісних характеристик публікацій за двома періодами: за 2004-2008 рр. та за 2009-2013 рр.

Таблиця 2

Зміст тез доповідей у матеріалах конференції «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація» за їх значенням (сутністю) за 2004-2013 рр., у % до напрямів публікацій

Напрямок тематики тез	2004-2008 рр.				2009-2013 рр.			
	Теорія	Проблеми	Практика	Разом	Теорія	Проблеми	Практика	Разом
Облік і звітність	12	51	37	100	16	43	41	100
Аудит та контроль	19	48	33	100	9	45	46	100
Аналіз	8	61	31	100	8	53	39	100
Інше	-	67	33	100	16	41	43	100

Спостерігається тенденція зростання публікацій з теорії та практики та зниження частки тез проблемного, полемічного спрямування. Якщо у перший період роботи конференції (2004-2008 рр.) тези з теорії займали 12 %, то у другу «п'ятирічку» вже 14 %; питома вага практики зросла із 35 % до 44 %, частка тез з напрямку, де розглядаються проблемні питання знизилася із 53 % до 44 % відповідно. Така закономірність зазначається й по напрямкам тематики тез. По «профільному» напрямку обліку та звітності частка тез з теорії зросла з 12 % за 2004-2008 рр. до 16 % за 2009-2013 рр.; питома вага тез практичного спрямування зросла із 37 % до 41 %; закономірно знизилася питома вага тез з проблемного напрямку (з 51 % до 43 % відповідно). За напрямом аудиту за рахунок значного зростання частки

тез емпіричного характеру знижуються публікації з теорії та прогнозів. По напряму аналізу також відбувається збільшення публікацій практичного спрямування та зменшення кількості тез критичного, проблемного характеру. По публікаціях «непрофільної» тематики так само спостерігається зростання уваги до теоретичної частини та практичної тематики за рахунок зменшення частки тез критичного, проблемного характеру.

Участь особистостей у роботі конференції

У роботі конференції беруть активну участь автори-провідні фахівці України: Пилипенко І.І, Шевчук В.О., Бондарук Т.Г., Войнаренко М.П., Голов С.Ф., Голубничка Г.П. Гура Н.О., Гушко С.В., Деньга С.М., Дорош Н.І., Євдокимов В.В. Житна І.П., Зябченкова Г.В., Іванюта П.В. Костирко Р.О., Крупка Я.Д., Куцик П.О., Лазаришина І.В., Лишиленко О.В., Мазіна О.І., Максимова В.Ф., Мних Є.В. Момотюк Л.Є., Нападовська Л.В., Осмятченко Л.М., Озеран В.О. Пантелеєв В.П., Підлісецький Г.М., Пилипенко Л.М., Пилипенко О.І., Попова В.В., Правдюк Н.Л., Редько О.Ю., Рудяк А.І., Сторожук Т.М., Сурніна К.С., Хома Д.М., Цветкова Н.М., Чижевська Л.В, Шайкан А.В., Шпак В.А., Шульга С.В. та ін.

Творчий доробок учасників конференції

Учасниками конференції використано відповідні елементи дослідження: це теорія пізнання, нові складові економічного механізму, інструментарій досліджень, акцентування уваги на вивченні актуальних об'єктів досліджень, пошук відповідей на появу нагальних завдань тощо (табл. 3). Такий підхід є свідченням розуміння дослідниками, що для розв'язання нових питань

потрібний широкий пошук теоретичних засад, активне використання практики діяльності підприємств та галузей в ринкових умовах. Збільшилася різноманітність елементів теорії пізнання за рахунок поглиблення філософського підходу, значно поширилися та оновилися економічні поняття, відбулося збагачення інструментарію, номенклатура об'єктів суттєво зросла тощо.

Таблиця 3

Нові категорії, терміни, що були вперше запропоновані авторами тез конференції «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація»

Напрями	2004-2008 рр.	2009-2013 рр.
Теорія пізнання	управлінська філософія, стилі керівництва, управлінська ідея, традиційні релігії, свідомість суспільства, соціальна справедливість, методологічний апарат	філософський аспект, зміст економічної філософії, парадигма обліку, культурна спадщина, соціальна відповідальність, диспозитивний підхід, параметризація

Продовження табл. 3

Економіка	функція корисності, BSC, інформаційне суспільство, система знань, антикризове управління, поглинання, корпоративна безпека, бізнес-одиниця, EPR, корпорації, глобалізація, інтегровані системи, автоматизація, інформатизація навчального процесу	економічна криза, криза, антикризове управління, інформаційне забезпечення, інформаційний зв'язок, інформаційні ресурси, навколишнє природне середовище, глобалізація, кризові умови, ресурсозбереження, енергозбереження, економічна безпека, фінансова безпека BSC, модель, інституціоналізм, інституційні чинники, оцінка, оцінювання, автоматизація, соціальна відповідальність, концепція збереження фінансового капіталу, глобалізація, інтеграція і інтегрована звітність, інтеграційна модель, сталий розвиток, безперервність діяльності, електронна комерція, потенціал податкове рахівництво, «ризик - джерело рентабельності», економічна освіта, інституціоналізм, фізична економія, комунікаційний процес, глобальна директива по звітах, перекапіталізація вартості підприємств, концепція управління знаннями
-----------	---	---

Інструментарій досліджень	ідентифікація, класифікація, оцінка, інновації	ідентифікація, задача ідентифікації, ідентифікація об'єктів контролю, конвергентність, уніфікація понять, автоматизація, модель COSO, Базельський комітет, INTOSAI, інновативність контролю
Об'єкти досліджень	внутрішній екологічний аудит, екологічний аудит, державний аудит, державний фінансовий контроль (ДФК), екологічні витрати, права на об'єкти власності, програмний ідентифікатор статті	екологічний баланс, соціальний аудит, екологічний аудит, аудит ефективності, екологічні витрати, транзакційні витрати, інтелектуальна власність, інтелектуальні активи, природні активи, дью-дидідженс, аутсорсинг, інтегрована звітність, інтелектуальна власність, людський капітал, вартість підприємства, зарплатні проекти, моніторинг, бюджетування
Вирішення нагальних завдань	соціальність обліку, прогностичний облік, альтернативні варіанти обліку, інтеграція видів обліку, стратегічний управлінський облік, бухгалтерський податковий облік	інтегрована система обліку, екологічний облік, ситуаційний облік достовірні фінансові результати

Конференція як поштовх розвитку НАСООА

Імпульсом розвитку випускової кафедри бухгалтерського обліку став 2004 р., коли було створено спеціалізовану вчену раду Д 26.87.001 з правом прийому до розгляду та проведення захисту

дисертацій на здобуття наукових ступенів д.е.н. та к.е.н. за спеціальністю 08.00.09 «бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Саме з тих пір почалося проведення наукової конференції пам'яті О.С.Бородкіна, пізніше стало виходити наукове фахове видання, у яких оприлюднюються результати дослідження науковців як НАСОА, так й інших провідних ВНЗ. У роботі щорічної конференції приймають участь науковці, у яких д.е.н. О.С.Бородкін був викладачем, офіційним опонентом, науковим консультантом, рецензентом дисертації, кому він щиро давав поради. Публікації тез виступів у науковій конференції високо оцінюються при захисті дисертацій, отриманні звання доцента та професора. Досі у тезах наукової конференції автори роблять посилання на роботи д.е.н. О.С.Бородкіна. Фахівці високо цінують його внесок у облік витрат та економічного ефекту нової техніки, інновацій. Публікація тез у збірнику студентської наукової конференції стала обов'язковою для студентів-магістрів Академії. Про творчий шлях д.е.н. О.С.Бородкіна можна ознайомитись у Словнику-довіднику: Облік, контроль та аналіз, стор. 34-37 [1].

Висновки. Проведений аналіз тез виступів учасників наукової конференції НАСОА пам'яті д.е.н., проф. О.С. Бородкіна «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація» за 2004-2013 рр. з використанням бібліометричного методу. Розгляд більше 800 тез, що опубліковано за 10 років роботи конференції дозволив встановити, що переважає тематика з бухгалтерського обліку, звітності та аудиту. Зростає публікація тез доповідей з теорії та практики та знижується частка тез

полемічного спрямування. Конференція носить статус міжнародної наукової конференції. Учасниками конференції активно використовуються важливі елементи дослідження: теорія пізнання, нові складові економічного механізму, застосування нового інструментарію; увага концентрується на вивченні актуальних об'єктів досліджень, пошуку відповідей на появу нагальних завдань. У роботі конференції беруть участь провідні фахівці з обліку, аудиту, аналізу, фінансів як з НАСОА, так й інших ВНЗ.

Список використаних джерел:

1. Облік, контроль та аналіз: Словник-довідник: Навч. посіб. / І.І. Пилипенко, В.П. Пантелеєв, В.О. Шевчук та ін.; За ред. проф. В.П. Пантелеєва, В.О. Шевчука К.: Бізнес Медіа Консалтинг, 2011. - 368 с.
2. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛ»: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Рябоконт Н.А.,

Здобувач НАСООА,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ, Україна)

Капітал виступає центральною категорією в економіці кожного господарства. Навколо поняття капіталу завжди відбувалися дискусії як серед економістів, так і серед бухгалтерів. Відсутність чіткого визначення капіталу в сучасній літературі викликає проблеми при веденні бухгалтерського обліку і складанні звітності, особливо для зовнішніх користувачів, при аналізі цієї звітності, у зв'язку з тим, що залежно від змісту, що вкладається в показник капіталу, будуть змінюватися й висновки експертів та аналітиків. Отже, від бухгалтерського трактування категорії капіталу залежить правильність та доцільність управлінських рішень, прийнятих на основі бухгалтерської звітності. Капітал завжди викликав найбільший інтерес для економістів-теоретиків всього світу. Якщо звернутися до історії розвитку поглядів на це поняття, можна створити наступну ретроспективну картину.

Середина 18 ст., Франція, школа фізіократів(Франсуа Кене).

Капітал - це засоби сільськогосподарського виробництва, яка є найбільш наближеним до природи. Фізіократи поділяють капітал на первісний авансований і щорічно вкладений. Під первісним

капіталом розуміють придбані засоби виробництва тривалого використання, що не потребують щорічної заміни; під вкладеним - засоби, що повинні щорічно поповнюватися.

70-ті роки 18 ст., Англія, класична політекономія(Адам Сміт).

Капітал -сутність(запаси), що використовуються для виробництва, переробки чи придбання товарів(обміну на товар) з метою їх вигідного перепродажу - тобто для отримання прибутку. Залишаючись у власності однієї особи, капітал приносить йому дохід.

19 ст., Німеччина, марксизм(Карл Маркс). **Капітал** - соціально-економічна категорія - це вартість, що само збільшується, у власності роботодавця, і джерелом якої є неоплачувана праця найманих робітників; це сутність, що проявляються в русі, у взаємодії уречевлених засобів виробництва з живою працею.

70-ті роки XIX ст., Австрія, суб'єктивізм(К. Менгер, Е. Бем-Баверк). **Капітал** -похідна сутність від початкових категорій - праці і землі. Саме їх складовими(затратами) за попередній період визначається значення капіталу - як засобу, що приносить дохід. Крім того, капітал розрізняється у різних виробництвах(галузях) - різницею часу виробничого циклу, протягом якого формується дохід власника капіталу. "Гранична корисність" капіталу - приріст доходу на одиницю приросту капіталу.

90-ті роки XIX ст., Англія, неокласична школа(Альфред Маршалл). Спостерігаючи два підходи до сутності капіталу на рівнях макро- і мікроекономіки. На рівні макроекономіки **капіталом** є сутність засобів виробництва, що забезпечена ресурсами праці і землі. На рівні мікроекономіки *капітал* - це частина багатства власника, що може бути ним використана для отримання доходу.

30-40 роки XX ст., Англія, США, кейнсіанство (Дж. М. Кейнс).
Капітал - це багатство, здатне приносити дохід; грошова форма багатства завжди має альтернативні можливості капітального вкладення, що порівнюються за доходністю з банківським відсотком; перетворення багатства в капітал обумовлено перевищенням доходу від даного вкладення над доходом від банківського відсотка.

XX ст., Німеччина, Австрія, новітня школа (І. Шумпетер).
Капітал - це "фонд купівельної сили", за рахунок якого придбаються засоби виробництва для застосування з метою якісного розвитку суспільства. Функція капіталу - в забезпеченні технічного, технологічного, суспільного прогресу у часі.

В сучасній економічній літературі під капіталом, як правило, розуміють засоби виробництва, призначені для отримання доходу, що досягається шляхом їх взаємодії з землею, працею і підприємницьким здібностям.

Проаналізувавши представлені положення, можна дійти висновку, що майже усі мислителі в економіці визначають **капітал як певне реальне наявне майно**, здатне створювати нові товари й приносити дохід його власнику. Виключенням є позиція К.Маркса, котрий провівши глибинне та всеосяжне дослідження капіталу та взаємопов'язаних елементів, присвятивши цьому багатотомну працю, розглядає **капітал як соціально-економічну категорію**. Вчений ніби "зазирнув" всередину цього поняття, виділивши в ньому постійну та змінну частину, уречевлені та живі елементи, його технічну й органічну структуру, протиріччя.

Отже, капіталу належить особливе місце в історії

економічних вчень. Таким чином, аналіз еволюції поглядів на економічну суть власного капіталу засвідчив неоднозначність в її трактуванні окремими авторами і виникнення при цьому ряду проблем, які потребують вирішення як на рівні підприємства так і на державному рівні. На цій основі доведено необхідність уточнення даного поняття.

Список використаних джерел:

1. Гринкевич С.С. Еволюція розвитку категорії "капітал" в економічних дослідженнях / Гринкевич С.С., Кокнаєва М.О // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.1 – 166 -169 с.
2. Пилипенко О.І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. : спец. 08.06.04. "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / О. І. Пилипенко. – Київ, 2005. – 25 с.
3. Парашутин Н.В., Козлова Е.П. Курс бухгалтерського учета. - М.: "Финансы", 1997 -424 с.

**ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ
ОПЕРАЦІЙ З ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ**

Малога Н.М.,

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії бухгалтерського обліку*

Стеблівська О.В.,

*Магістрант,
Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м.Київ, Україна)*

В сучасних умовах розвитку економіки важливе значення має визначення порядку формування системи показників, які дозволяють характеризувати результати діяльності підприємства. Найважливішими серед економічних показників діяльності підприємства є прибуток, собівартість, рентабельність. Безпосередній вплив на значення вказаних показників чинять операції підприємства з готовою продукцією, які утворюють процеси її виробництва, випуску та реалізації.

Метою даної публікації є визначення завдань, які висувуються до інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту операцій з готовою продукцією управлінським персоналом та власниками підприємств.

Облік, аналіз та аудит – це наукова економічна спеціальність, змістом якої є дослідження теорії, методології та організації обліку, аналізу і контролю господарських процесів суб'єктів підприємництва,

аудиту фінансової звітності, а також теорії та історії розвитку бухгалтерського обліку, аналізу, контролю.

Завдання бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту мають бути спрямовані на розвиток і удосконалення інформаційного забезпечення управління економічними системами, зокрема, підприємствами, а також на формування інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень.

Серед значного переліку завдань, які покладаються на інформаційні системи обліку, аналізу та аудиту операцій з готовою продукцією, доцільно виділити наступні.

Так, основними завданнями обліку операцій з готовою продукцією є:

- систематичний бухгалтерський контроль за випуском готової продукції, станом перебування її запасів і збереженням на складах;
- визначення фактичного обсягу виконаних робіт і послуг;
- своєчасне і правильне документальне оформлення відвантаженої та відпущеної продукції (робіт, послуг), чітка організація розрахунків з покупцями;
- бухгалтерський контроль за виконанням плану договорів з покупцями за обсягом і асортиментом реалізованої продукції з метою оцінки роботи управлінського персоналу;
- своєчасний і точний розрахунок сум за реалізовану продукцію, фактичних витрат на її виробництво і збут, розрахунок сум прибутку.

Успішне виконання цих завдань залежить від ритмічності роботи підприємства, правильної організації збуту і складського господарства, своєчасності документального оформлення господарських операцій.

Названі завдання обліку операцій з готовою продукцією виконуються одночасно, адже взаємодіють між собою та зумовлені вимогами управління господарською діяльністю, функціонуванням господарського механізму.

Аналіз процесів виробництва і реалізації продукції здійснюється з метою обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на збільшення обсягів продажу, зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку, розширення його частки і, як результат, – зростання фінансових результатів.

Основними завданнями аналізу операцій з готовою продукцією, що виконуються задля досягнення зазначеної мети, є:

- проведення маркетингових досліджень і обґрунтування виробничої програми підприємства;
- оцінка виконання виробничої програми, динаміки обсягу виробництва та реалізації продукції в цілому та за номенклатурою й асортиментом;
- оцінка впливу структурних зрушень у виробництві продукції на формування узагальнюючих показників ефективності;
- виявлення та розрахунок факторів, що впливають на виконання виробничої програми підприємства та зміну обсягу продаж;
- оцінка якості продукції;
- оцінка ритмічності виробництва та відвантаження продукції;
- виявлення резервів росту обсягу виробництва та реалізації готової продукції.

Аудит операцій з готовою продукцією проводиться з метою

забезпечення можливості активного впливу на розвиток маркетингу, підвищення рентабельності підприємства, шляхом випуску конкурентоспроможної продукції на внутрішньому ринку, а також визначення достовірності бухгалтерського обліку та звітності про фінансовий стан підприємства, фінансові результати діяльності, розподіл прибутку.

Основними завданнями аудиту операцій з готовою продукцією, її виробництвом та реалізацією, є:

- оцінка динаміки показників доходів та витрат від реалізації;
- виявлення та визначення впливу різних факторів на величину доходів, зменшення собівартості;
- виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення прибутку та підвищення рентабельності;
- визначення шляхів і напрямів раціонального використання виявлених резервів.

Аудит операцій з готовою продукцією слід здійснювати за каналами її реалізації, оскільки за кожним з них є свої особливості в проведенні аудиторської перевірки.

Виконання названих завдань обліку, аналізу та аудиту операцій з готовою продукцією забезпечить інформаційну основу прийняття ефективних управлінських рішень на підприємствах.

ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА

Сторожук Т. М.,

*Кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку Національного
університету державної податкової служби України*

У Луки Пачолі при вирішенні облікових завдань повністю відсутній догматизм [1,с.142] і саме в нього вперше знаходимо неодноразове посилання на «собственное суждение»[1,с.36]. Професійне судження бухгалтера – це один з аспектів, що відрізняє організацію і порядок ведення обліку та складання звітності на кожному підприємстві. В сучасних умовах господарювання бухгалтер може грамотно організувати постановку і ведення обліку та складання достовірної звітності керуючись своїм професійним судженням.

Професійне судження бухгалтера сьогодні – це новий інструмент сучасного бухгалтерського обліку та звітності для підвищення якості обліково-аналітичної інформації в умовах невизначеності, багатоваріантності дій та частих змін. Крім того, актуальність даної теми обумовлена: складною багаторівневою системою нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні; протиріччями, які існують між різними рівнями; обмеженістю кола ситуацій фінансово-господарської діяльності, описаних законодавством з бухгалтерського обліку; різноманітністю галузевих та індивідуальних особливостей окремих підприємств; впровадження в українську систему обліку понять та категорій, які

використовуються в МСБО і МСФЗ без спеціальної методики тощо. Юридично рамки професійного судження бухгалтера обмежуються діючим законодавством. Тобто, формуючи професійне судження, бухгалтер має бути добре обізнаний із законодавчо-нормативними актами, що регулюють ведення обліку і складання звітності щоб своїми судженнями не суперечити чинному законодавству. Разом з тим професійне судження є власною, особистою незалежною думкою конкретної людини. «Професійне бухгалтерське судження, с однієї сторони, представляє собою можливість вибору і свободу дій практикуючому бухгалтеру, з іншої сторони, створює проблему такого вибору, оскільки набагато легше слідувати приписам чим брати на себе відповідальність» [2,с.193].

Формуючи професійне судження варто пам'ятати, що професійне судження бухгалтера щодо фактів господарського життя чи об'єктів бухгалтерського обліку, по суті, пропонує першопочатковий варіант його характеристики, класифікацію, оцінку, порядок відображення на рахунках і розкриття в бухгалтерській (фінансовій) звітності [3, с.93]. Тому професійне судження бухгалтера можна вважати базовим по відношенню до професійного судження інших спеціалістів: менеджерів, аудиторів, інспекторів тощо.

Велике значення при формуванні професійного судження має термін його реалізації, оскільки професійне судження має здатність здійснювати вплив на формування вартісної оцінки різних об'єктів бухгалтерського обліку і її відображення в бухгалтерській звітності за різний відрізок часу. Тому З.С. Туякова та Є. В. Саталкіна [3,с.92] розрізняють стратегічне і тактичне професійне судження. Стратегічне професійне судження має вплив на період, що перевищує один

фінансовий рік. Результати даного виду судження практично завжди закріплюються в документі про облікову політику і реалізуються в протягом декількох звітних періодів, виходячи з припущення послідовності застосування облікової політики. Тому, погоджуючись з думкою О.О. Смірної [4] вважаємо, що сьогоденне формальне відношення до формування облікової політики підприємства, проблема вибору об'єктів і показників облікової політики пов'язана з нерозвиненістю професійного судження бухгалтерів, недостатньою кваліфікацією, відсутністю практики обґрунтованого викладу бухгалтером своєї думки. Тактичне судження – це судження, вплив якого розповсюджується на конкретну господарську операцію або застосовується протягом одного фінансового року.

За визначенням багатьох науковців, професійне судження це думка професійного бухгалтера. Ця думка повинна базуватися на основоположних принципах ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які визначені міжнародними та національними стандартами; не порушувати чинного законодавства; забезпечувати повноту та достовірність облікового відображення об'єктів обліку, фактів господарського життя та формування інформації у фінансовій звітності; слідувати принципам професійної етики, а також відповідальності перед суспільством за представлену інформацію. Крім того, має бути незалежною та добросовісно сформованою компетентним професійним бухгалтером і доведеною до користувачів в придатній для використання формі.

Оскільки професійне судження формується особисто конкретною людиною, то йому притаманна суб'єктивність. Тому професійне

судження має бути обґрунтованим, а не голосливим, правомірним і підкріплене вагомими доводами та аргументами [4]. І.А. Слободняк стверджує, що необхідно приймати не просто вольові рішення, а рішення обґрунтовані, що мають під собою, перш за все теоретичну базу. В таких умовах значно зростають вимоги до професійної діяльності сучасного бухгалтера. Професія бухгалтера стала різносторонньою, творчою, більш складною і разом з тим більш значимою. Сьогодні бухгалтер перетворюється в одну з ключових фігур, оскільки значний вплив на діяльність підприємства здійснює його професійне судження [2, с.189].

Список використаних джерел:

1. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях / Л.Пачоли. М.: Статистика, 1974.-160с.
2. Никонова И.Ю. Значение профессионального суждения бухгалтера при формировании учетной политики /И.Ю.Никонова//Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского.- 2012.- № 2 (40). С. 188–193.
3. Туякова З.С., Саталкина Е.В. Классификация профессионального суждения как современного инструментария бухгалтерского учета /З.С. Туякова, Е.В.Саталкина // Вестник ОГУ.- 2010.- № 1 (107). - С. 90–97.
4. Смирнова Е.А. Профессиональное суждение бухгалтера: понятие, сущность, содержание /Е.А.Смирнова.- СПб.:Изд-во СПб ГИЭУ,2008.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Теловата М. Т.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку*

Курило Г. М.

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку
Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м.Київ, Україна)*

Глобальний економічний простір, впливаючи на забезпечення суспільства обліковою інформацією, характеризується інституціонально-правовими факторами, зокрема: участь країн у міжнародних організаціях, об'єднань професійних співтовариств різних країн; застосування єдиних правил під час формування фінансової звітності.

Враховуючи фактор глобалізації економічних процесів у багатьох країнах відбувається інтернаціоналізація та гармонізація положень (стандартів) і технічних прийомів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Найбільш активними органами в цій галузі є Міжнародна Федерація бухгалтерів та інші спеціалізовані інститути. Глобалізацію фінансового ринку неможливо уявити без гармонізації засад бухгалтерського обліку, в яких зберігаються істотні національні особливості. Цим і зумовлена **актуальність** даного

напрямку дослідження і прикута увага вчених усього світу. Проблемам глобалізації і гармонізації систем бухгалтерського обліку та звітності присвячені наукові праці відомих зарубіжних і вітчизняних вчених – економістів, зокрема: Александера Д., Бернстайна Л. А., Бетге Й., Бондарчука Н. В., Бриттона А., Бутинця Ф. Ф., Ван Бреда М. Ф., Ван Хорн Дж. К., Єфіменка В.І., Йориссена Э., Кірейцева Г.Г., Кочетова Е. Г., Метьюса М. Р., Мюллера Г., Петрука О. М. і ін.

Глобалізація, як новий рівень розвитку економічної історії суспільства проявляє себе через процес зростаючих змін в інституціонально-економічній організації суспільства. Вона охоплює два рівня аналізу:

- інституційний аналіз (правила і формальні механізми) плюс норми і неформальні механізми, що утворюють разом інституційну сферу;

- економічний аналіз.

Глобалізація - це основний фактор, який визначає подальший розвиток бухгалтерського обліку. Існує багато поглядів(міркувань) щодо глобалізації. Однак, до теперішнього часу, ще не сформовано один єдиний підхід щодо розвитку бухгалтерського обліку у вигляді Міжнародних стандартів фінансової звітності. Поки що, формалізовано пріоритетність напряму їх розвитку, зокрема теоретичні та методологічні основи вивчення процесів, визначенні глобалізацією. Однак механізми, які сприятимуть єдності цих облікових систем, до кінця не виявлені. Існують лише окремі підходи, як принципи, вимоги, оцінка, але не вистачає спільного підходу щодо утворення глобальної культури обліку нової формації і транснаціональної облікової структури. На думку авторів

послідовність процесів, що ведуть до економічної інтеграції та глобалізації, можна визначити тільки за допомогою взаємопов'язаного ланцюжка, наведеного на рис. 1.

Сьогодні глобалізація економічних процесів привела до того, що наукові підходи бухгалтерського обліку як наукової дисципліни в теоретичній та практичній площині набули міжнародного характеру. У контексті глобальних економічних трансформацій, бухгалтерський облік потребує приведення на новий рівень теорії та методології, для вивчення світової глобальної системи. Новий теоретичний та методологічний підхід передбачає як поділ обліку на різні види: фінансовий, управлінський, податковий, виявлення ієрархічного рівня того чи іншого виду на певних історичних відрізках часу, так і можливість з'єднання їх в єдиному методологічному ключі. В такому поєднанні слід розглядати інститут бухгалтерського обліку, тобто з точки зору методології.

В Україні бухгалтерський облік відіграє важливу роль у стратегії розвитку підприємств (компаній), корпорацій йому відводиться провідна роль у формуванні глобальної стратегії нашої держави. Оскільки він є одним із ключових засобів міжнародного спілкування. Дотримання єдиних правил ведення обліку, визначення фінансових результатів та складання фінансової звітності на підприємствах України забезпечує достатню прозорість, зокрема, звітних даних, їх розуміння та однозначну інтерпретацію в міжнародному контексті.

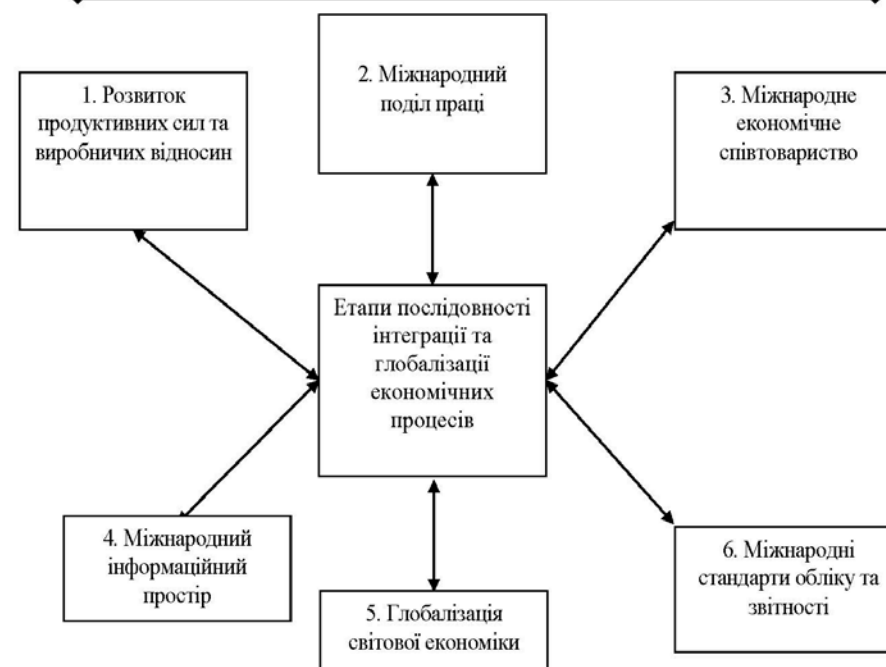

Рис 1. Етапи інтеграції та глобалізації економічних процесів.

Наступний методологічний аспект має беззаперечне значення при трансформації облікової системи, який полягає у перспективі змін суспільства, а саме відмовитися від повного державного регулювання бухгалтерського обліку, а перейти до нових варіантів регулювання (запозичених у Франції).

Проблема глобалізації, як новітнього наукового явища світового розвитку, знаходиться в центрі уваги науковців, які досліджують розвиток і перспективи бухгалтерського обліку в Україні. Суверена Україна, при ліквідному зростанні економіки держави не встигає усвідомлено підійти до аналізу існуючого облікового процесу.

Адже, ні одна європейська країна, яка має свої традиції в області бухгалтерського обліку (ми вважаємо, що Україна відноситься саме до

таких), не може собі дозволити повну заміну національних стандартів міжнародними. Розвиток даного процесу в Україні повинен відображати, охоплювати природні рамки – української специфіки. Адже українське середовище і нестабільна ситуація наклали відбиток на економічну, політичну та соціальну системи, що в свою чергу, не могло не вплинути на розвиток економіки, фінансів, а звідси, на формування національної системи бухгалтерського обліку.

Враховуючи стрімкість розвитку глобальних процесів, необхідно сформулювати довготривалу стратегію національного розвитку, виокремити ряд істотних принципіальних позицій, які б структурно визначили Концепцію розвитку бухгалтерського обліку, її стратегію та засоби реалізації. Тому в пошуках методологічних основ для Концепції, яка б розв'язала існуючі протиріччя на окремих етапах реформування бухгалтерського обліку, «неможливо обходити проблему державних традицій, оскільки вони стали однією з ключових у суперечностях про шляхи розвитку. За допомогою понять «традиція» і «традиційне» можна прогнозувати і відношення до минулого та нової стратегії майбутнього бухгалтерського обліку.

Процес глобалізації супроводжується функціонуванням нових раніше невідомих технологій, які інтегрували інституціональні одиниці і держави в глобальні, регіональні та комп'ютерні мережі, для яких характерні власні стабільні економічні характеристики та зміни в характері та методології обліку, аналізу, контролю та аудиту.

На підставі вище зазначеного, необхідно зосередити увагу на:

1. Питання створення ефективних інституціональних умов, інституціонального розвитку та інституціонального простору. Нами

визначено, що глобалізаційні процеси, тенденції розвитку та вдосконалення бухгалтерського обліку в сучасних умовах визначаються комплексом обліково-аналітичних аспектів, головними з яких є: прямий вплив зовнішньоекономічної сфери; наявність ринку; характер права власності; процеси управління ризиком; інфляційні процеси тощо.

2. Наявність інфляційних процесів в глобальній економіці вимагає необхідність використання дисконтованої вартості у фінансовому та управлінському обліку. Глобалізація економічних процесів повинна бути спрямована: - до потреб створення і функціонування ефективної резервної системи на всіх рівнях, від інституціональної одиниці до держави. Численні фактори, які впливають на умови глобального ринку, безпосередньо впливають і на стан та розвиток бухгалтерського обліку. До них належать: процентні та податкові ставки; цінова політика; інфляційні процеси; політичне становище в країні; довірчі відносини. В умовах глобалізації необхідно також враховувати численні різноманітні ризики, які впливають на стан і якість бухгалтерського обліку. Серед них найбільш істотними є: платіжні, валютні, політичні тимчасові ризики та ризики від фінансової звітності.

3. Отже, інтеграційні процеси, вимагають концептуальність у визначенні шляхів пошуку ефективних засобів з переймання інституту бухгалтерського обліку умов вдосконалення досвіду.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Теловата М.Т.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м. Київ, Україна)

Інвестиційна діяльність зумовлює якісні зміни в економічних відносинах, призводить до тісної взаємодії окремих елементів і учасників процесу відтворення суспільного продукту. Це висуває нові вимоги до системи управління інвестиційними процесами, як визначальними чинниками цього відтворення. Загалом система управління інвестиційною діяльністю базується на економічному розмежуванні її суб'єктів як власників ресурсів і результатів виробництва. Формування цієї системи передбачає пошук принципово нових методів управління з урахуванням інтересів всіх суб'єктів і характеру економічних відносин, що складаються між ними.

Облік капітальних інвестицій пройшов великий шлях утворення, має свою історію, але й зараз не стоїть на місці та удосконалюється, їх прийняттям нових законів, уточненням стандартів бухгалтерського обліку, наближенням обліку до міжнародного. Необхідно підкреслити, що єдиного та точного терміну, який-би визначав сутність капітальних інвестицій досі ще не розроблено, не має і єдиного звіту де б

акумулювалася інформація про капітальні інвестиції. Аналізуючи еволюцію поняття капітальні інвестиції необхідно зазначити, що впровадження терміну капітальні інвестиції представляється набагато ширшим, ніж капітальні вкладення, і більш повно розкриває їхню економічну сутність.

У нових ринкових умовах господарювання підприємства, не в залежності від форм власності, несуть повну відповідальність за результати своєї роботи. Основна мета діяльності будь-якого підприємства полягає в забезпеченні споживачів необхідною і якісною продукцією з мінімальними витратами, забезпечення працівників заробітною платою а підприємство прибутком. Важну роль при цьому відіграють капітальні інвестиції, як основна ланка переозброєння підприємства, введення ним у дію нових основних засобів. Саме цим зумовлена актуальність обраної теми.

Капітальні інвестиції - господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм цього Кодексу.

Капітальні інвестиції - інвестиції, що спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва.

Капітальні інвестиції - інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання

матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік.

Важливі функції у процесі відтворення суспільного продукту виконують капітальні інвестиції у житлове будівництво. В кінцевому разі вони забезпечують здійснення соціальних реформ у державі. Капітальні інвестиції підприємства являють собою один з головних показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

З огляду на це особливої актуальності набуває опрацювання досконалих методик обліку і аудиту капітальних інвестицій у будівництво житла з урахуванням положень міжнародних і національних стандартів, а також з використанням сучасних інформаційних технологій.

Значний внесок у дослідження теорії обліку і аудиту інвестиційної діяльності зробили праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених і практиків. Авторами цих досліджень є вітчизняні вчені: В.В. Бабич, М.Т. Білуха, Ф.Ф.Бутинець, Б.І.Валуєв, А.М. Герасимович, З.В. Гуцайлюк, Н.І. Дорош, З.В.Задорожний, І.І.Каракоз, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, А.М.Кузьмінський, Ю.А.Кузьмінський, В.Г. Линник, П.П. Німчинов, О.А.Петрик, В.С. Рудницький, В.Я.Савченко, В.В.Сопко, М.Г.Чумаченко, В.П.Хомутенко, Б.Ф. Усач та зарубіжні економісти та практики різного часу: Р. Адамс, Е.А. Аренс, Ф.Л. Дефліс, Г.Р.Дженик, Р. Додж, Дж.Лоббек, Р.Монтгомері, Дж.К. Робертсон, О. Рейл, Рей Вандер Віл, Ч.Т.Хорнгерн, Дж. Фостер, К. Друрі, Е.А. Аренс, Я.Д. Крупка, Б.М. Литвин.

Активізація інвестиційних процесів сприяла створенню і

розвитку нових вітчизняних інститутів інвестування, що відрізняються від традиційних форм інвестування капітального будівництва житла. На цьому фоні виокремилась низка проблем у системі бухгалтерського обліку і аудиту, розв'язання яких уможлиблюється в процесі опрацювання методик обліку і аудиту з урахуванням специфіки здійснення інвестиційної діяльності. Слід зважити на те, що відсутність прозорих схем інвестування підвищує ризик здійснення діяльності суб'єктами інвестиційних процесів.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ У ТОРГІВЕЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Хоруженко О.І.

*в.о. доцента кафедри теорії бухгалтерського обліку,
Національна академія статистики обліку та аудиту
(м.Київ, Україна)*

На сучасному етапі ринкових відносин головним правилом, яким керується підприємство, приймаючи рішення щодо стратегії і тактики своєї діяльності, є управління цінами.

Визначення продажної ціни продукції (товарів, робіт, послуг) – це складні процеси, результат якого залежить від різних чинників, таких як якість, конкурентоспроможність, оборотність товару, співвідношення попиту і пропозиції на продукцію, рівень закупівельних цін та ін.

Проблемні питання ціноутворення висвітлені в працях українських науковців. Об'єктом дослідження в них є формування складних цін одиниці продукції (товарів, робіт, послуг), що відображають структуру відповідних видів цін, які використовуються різними суб'єктами господарювання.

Метою дослідження є розкриття механізму ціноутворення та його вплив на результати діяльності підприємства.

Для визначення ціни і прогнозування суми прибутку від реалізації

продукції (товарів, робіт, послуг) підприємству необхідно:

- Зібрати інформацію про ціни на аналогічну продукцію (товари, роботи, послуги) конкурентів;
- Визначити попит на цю продукцію (товари, роботи, послуги);
- Визначити непередбачувані витрати та шляхи зменшення собівартості продукції (товарів, робіт, послуг).

Ціни, які застосовуються у ринковій економіці ціни виконують три основні функції:

- Обліково-вимірну;
- Розподільчу;
- Стимулюючу.

Обліково-вимірну функцію ціни полягає у тому, що вона є засобом обліку і вимірювання витрат суспільної праці на виробництво окремих видів продукції або надання різноманітних послуг.

Розподільча функція зводиться до того, що за допомогою цін, які відхиляються від вартості, здійснюють перерозподіл частини доходів первинних суб'єктів господарювання та населення.

Стимулююча функція ціни використовується для мотивації підвищення ефективності господарювання, забезпечення необхідної прибутковості (дохідності) кожному нормально працюючому виробнику, посереднику і безпосередньому продавцю товарів виробничого та споживчого призначення.

Розглянемо особливості ціноутворення у торгівельній діяльності.

Згідно із законом № 5007 (а це основний документ, яким регламентується ціноутворення в Україні) підприємства можуть застосовувати вільні ціни, якщо на цей вид товарів державою не встановлені фіксовані або регульовані ціни.

При формуванні продажної ціни торговельні підприємства можуть використовувати різні методи ціноутворення, зокрема:

- Параметричний метод;
- Ціноутворення на підставі поточних цін;
- Метод повних витрат;
- Метод торговельної націнки;
- Зміна ціни залежно від терміну реалізації;
- Метод на підставі попиту та ін.

Як показало дослідження, підприємства роздрібною торгівлі при формуванні цін на товари найчастіше використовують метод із застосуванням торговельної націнки. Загальна формула розрахунку продажної ціни в цьому випадку має такий вигляд:

Продажна ціна = Ціна придбання товару + Сума торговельної націнки + податки

або

$$\text{Цп} = (\text{Цпр} + \text{Цпр} * \text{Тнац}) * 1,2$$

Цп – продажна ціна товару, грн.;

Цпр – ціна придбання товару, грн.;

Тнац – торговельна націнка, встановлена на підприємстві, %;

1,2 – коефіцієнт, що враховує суму податкових зобов'язань з ПДВ.

Торговельна націнка включає в себе планові витрати по підприємству і плановий прибуток.

Найчастіше торговельна націнка встановлюється на торговельному підприємстві окремо для кожної групи товарів.

Планова торговельна націнка може бути визначена на підставі даних минулого періоду або виходячи з рівня цін, що склалися

на ринку на цей вид товару, і визначається за формулою:

$$\text{Тнац} = (\text{Цпм} - \text{Цпмин}) * 100 / \text{Цпмин},$$

де Цпм – продажна ціна для цього виду товарів у минулому періоді, грн.;

Цпмин – планова ціна придбання товару в минулому періоді, грн.

Зміна ціни залежно від терміну реалізації

При формуванні продажної ціни і системі знижок на торговельному підприємстві не слід забувати про такі чинники, як швидкість обігу грошових коштів і термін реалізації товарів. У більшості випадків термін реалізації встановлений на продовольчі товари. Якщо термін реалізації не встановлений нормативним документом, торговельне підприємство визначає його виходячи з економічної доцільності продажу.

Метод обліку терміну реалізації товару при формуванні продажної ціни товару ґрунтується на застосуванні таких показників:

- Відсоток реалізованої частини товару (Т);
- Відсоток періоду за який реалізовано товар (t).

Ці показники розраховуються за такими формулами:

$$\text{Т} = \text{Тр} / \text{Тз} * 100,$$

де Тр – сума частини партії товару, реалізованої за продажними цінами, грн.;

Тз – загальна сума партії товару, придбаної за продажними цінами, грн.;

$$\text{t} = \text{tp} / \text{tз} * 100,$$

де tp – термін, протягом якого і реалізована частина партії товару, дні;

tз – граничний термін зберігання (ефективної реалізації) цієї партії товар, дні.

Розглянемо різні варіанти співвідношення величин T і t і як наслідок, - прийняття управлінських рішень у кожному конкретному випадку.

$T > t$ – товари будуть реалізовані за цими продажними цінами до закінчення терміну придатності (терміну ефективної реалізації). У випадку значного перевищення T над t продажні ціни можуть бути підняті.

Якщо $T = t$ – реалізація товару йде пропорційно терміну придатності (терміну ефективної реалізації). В процесі реалізації необхідно постійно контролювати її стабільність і недоцільно змінювати ціни.

Якщо $T < t$ – товар не буде реалізований у межах терміну придатності (терміну ефективної реалізації). Щоб уникнути фінансових втрат, необхідно знизити ціну.

Торгівельне підприємство зобов'язане визначати ціни відповідно до чинного законодавства України і надавати інформацію про ціни покупцям. Згідно з вимогами інструкції № 2 зробити це треба за допомогою ярликів цін (цінників) на зразках товарів або покажчиків цін на підприємствах роздрібно́ї торгівлі. При цьому ярлики цін (цінники) в обов'язковому порядку повинні бути підписані працівником підприємства, відповідальним за формування, застосування цін, і завірені печаткою або штампом підприємства із зазначенням дати підписання.

У випадках, якщо на підприємствах роздрібно́ї торгівлі застосовується сучасна технологія автоматизованої ідентифікації товарів за їх штриховими кодами, а значення ціни товару

зберігається в пам'яті РРО або комп'ютера, ця операція із завірення ярликів цін (цінників) не обов'язкова. Тоді у відділах і секціях, торгівельних залах таких торгівельних підприємств у доступному для покупців місті повинні бути прејскуранти цін, завірені вищезазначеними особами. На процес ціноутворення на різногалузеву продукцію впливає сукупність чинників, яка поділяється на дві групи: загальні та специфічні.

Загальними чинниками, що визначають ціни на товари, переважно є:

- гнучкість попиту;
- високі технічні параметри та низька вартість експлуатації;
- орієнтація на одержання прибутку та оцінки потенціальних покупок з огляду на їхню ефективність;
- можливість надати готовому виробу більшої привабливості для покупців.

Об'єктивно діють і специфічні чинники ціноутворення на основні види продукції виробничо-технічного призначення (сировина, основні і допоміжні матеріали, вузли та агрегати, основне і допоміжне устаткування).

З погляду оптово-роздрібно́ї торгівлі вигідну позицію займають магазини. Виробник дає оптовику товар з відстрочкою платежу, а той з відстрочкою платежу – магазинуві. Причому рентабельність оптової фірми в середньому 10 %, а магазину 50%.

Отже, при розробці стратегії розвитку торгівельного підприємства, необхідно оцінити фінансові можливості, ситуацію на ринку, і головне – правильно вибрати товар і метод формування продажних цін, що суттєво впливає на результат діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 р., № 5007 – VI
2. Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібної торгівлі то громадського харчування, затверджена наказом МЗЕЗТоргу України від 04.01.97 р. №2, зі змінами.

**РОЗВИТОК ПРИНЦИПІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Цвєткова Н. М.

*Кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри теорії
бухгалтерського обліку*

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ, Україна)

Принципи бухгалтерського обліку та звітності є одним із актуальних питань, яке постійно обговорюється як вченими, так і практиками. Вони є основою теорії та методології бухгалтерського обліку, їх правильне застосування надає вплив на якість фінансової звітності. Дослідження літератури за останні роки показало, що до сих пір не має однозначного погляду щодо визначення термінів, класифікації принципів бухгалтерського обліку та звітності, продовжується обговорення складу управлінського обліку та принципів його побудови. Обґрунтовано вченими поставлені питання формування принципів при побудові нового формату звіту – інтегрованої звітності (1), є роботи щодо принципів актуарного обліку (2). Розглянемо основні напрямки наукових досліджень вчених в сучасних умовах і проблемні питання.

В літературі застосовують багато термінів щодо принципів бухгалтерського обліку та звітності: принципи-припущення, принципи-вимоги, принципи-правила, принципи-умови, принципи-рекомендації, принципи-обмеження. Окремо виділяють принципи формування облікової політики підприємства – законності,

достовірності, раціональності, ефективності, адекватності, єдності, суттєвості, професійного судження (3). В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» наведені основні принципи бухгалтерського обліку та звітності. В Федеральному же Законі Росії «Про бухгалтерський облік» (4) представлені принципи регулювання бухгалтерського обліку – відповідність федеральних і галузевих стандартів вимогам користувачів бухгалтерської (фінансової) звітності, а також рівню розвитку науки та практики бухгалтерського обліку; єдинство системи вимог до бухгалтерського обліку; спрощення способів ведення бухгалтерського обліку (включно спрощену бухгалтерську звітність); застосування міжнародних стандартів як основи розробки федеральних та галузевих стандартів та інші.

На наш погляд, наукова класифікація принципів бухгалтерського обліку та звітності потребує їх розділу на загальноприйняті, які встановлені в законодавстві, та конкретні, які наведені в облікової політиці підприємства. Вибір раціональних принципів та методів ведення бухгалтерського обліку впливає на фінансові результати підприємства і потребує застосування професійного судження для формування повної у всіх суттєвих аспектах облікової політики. Принципи оцінки повинні бути більше висвітлені у національних стандартах. Вже рік як впроваджено МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості, який визначає справедливу вартість, містить концептуальну основу оцінювання і вимагає розкриття інформації про справедливу вартість. Вважаємо, що принципи та методики оцінювання МСФЗ доцільно застосувати і в П(С)БО щодо об'єктів активів, власного

капіталу та зобов'язань. Відповідно до принципів оцінювання методики мають максимізувати використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізувати застосування закритих вхідних даних, вони включають відповідно до МСФЗ витратний, дохідний та ринковий підходи.

В сучасних умовах підприємство веде не тільки фінансовий, але і управлінський облік, а також окремо соціальний облік, екологічний облік, облік інтелектуальної власності, облік людського капіталу та ін. Тому, доцільно створення інтегрованого обліку. Це потребує визначення принципів його формування, структури, методики побудови інтегрованої звітності. Відзначимо, що Міжнародний комітет по інтегрованої звітності (IIRC) розробляє концепції інтегрованої звітності, які базуються на таких принципах як створення вартості в короткострокової, середньострокової та довгострокової перспективі; звітність включає інформацію про фінансовий, виробничий, інтелектуальний, людський, соціальний природний та інші капітали); інтегрована звітність має давати повне представлення про бізнес-модель підприємства.

Вважаємо доцільним складання підприємствами та організаціями України інтегрованої звітності, яка спрямована на покращення процесу прийняття управлінських рішень, так як включає збалансовану систему показників, показуючи результативність підприємства, складові вартості компанії, стратегію розвитку.

Список використаних джерел:

1. Лоханова Н.А. Принципи бухгалтерського учета и отчетности – практика применения и направления совершенствования в условиях глобализации /Н.А.Лоханова// Экономические науки. — 2012. —

Випуск ноябрь. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://research_journal.org/.

2.Ивашкевич В.Б., Шигаев А.И. Концептуальные основы актуарного учета и отчетности /В.Б.Ивашкевич// Аудит и финансовый анализ. – 2010. - №6. -[Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.auditfin.com/.

3.Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики:[Монографія]. /М.С.Пушкар, М.Т.Щирба. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2010. – с.171-173.

4. Федеральный Закон России «О бухгалтерском учете» (от 29.11.2011 г. №402-ФЗ). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.minfin.ru/>.

СЕКЦІЯ 2

**ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ**

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДУЛУ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Мулюкова О. С.,

викладач кафедри ринкової економіки,

Білоцерківський коледж фінансів,

обліку та аудиту НАСООА

(м.Біла Церква, Україна)

Як відомо, фінансовим результатом діяльності суб'єкта господарювання є прибуток або збиток. Відповідно до П(С)БО 3, прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати. Для визначення фінансового результату діяльності підприємства необхідно мати інформацію про доходи й витрати, однією з найважливіших умов формування якої є визначення доходів і витрат. При цьому основним критерієм виступає ймовірність збільшення чи зменшення економічних вигід у результаті операцій надходження або вибуття активів та погашення чи збільшення зобов'язань підприємства. Результати цих операцій відображаються у Звіті про фінансові результати. Міжнародними стандартами фінансової звітності передбачається два варіанти побудови Звіту про прибутки та збитки:

одноступінчастий (відображення доходів і витрат та визначення чистого прибутку/збитку) й багатоступінчастий (одночасне відображення доходів і витрат за кожним видом діяльності з визначенням фінансового результату та узагальнення цього результату загалом по підприємству за звітний період). П(С)БО 3 передбачає складання Звіту про фінансові результати за багатоступінчастою формулою.

Безперечно, за звичайних умов господарювання фінансовий результат підприємства формується переважно від основної діяльності, тобто реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (як правило, це є прибуток).

При визначенні суми доходу від реалізації продукції й товарів проблем зазвичай не виникає. Дохід встановлюється на основі договорів (контрактів) та первинних документів на відпуск (відвантаження) продукції (товарів), виписок із банківських рахунків підприємства. Певні проблеми постають при визначенні доходу від надання послуг, особливо коли послуги за договором (контрактом) надаються протягом декількох звітних періодів (частинами, постапно). П(С)БО 15 (п. 10) передбачає, що дохід, пов'язаний із наданням послуг, визначається виходячи зі ступеня завершеності операцій з надання послуг на дату балансу, якщо було достовірно оцінено результат цієї операції. Шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) непрямих податків та інших вирахувань (вартість повернутої продукції тощо) визначається чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Наступним важливим питанням при визначенні прибутку (збитку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) є визначення її собівартості. На наш погляд, при визначенні собівартості реалізованої продукції в першу чергу, по можливості, необхідно використати методи ідентифікованої собівартості або ФІФО й тільки в разі неможливості їх використання застосовувати метод середньозваженої собівартості за однорідними групами продукції. Оцінку реалізованих товарів доцільно здійснювати за цінами продажу з використанням індивідуального відсотка націнки (знижки).

Вирахуванням із чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) її собівартості визначається валовий прибуток (збиток) від основної діяльності.

Особливим видом витрат є витрати зі сплати податку на прибуток, які складаються із суми витрат на сплату поточного податку на прибуток. Нагадаємо, що поточний податок на прибуток – це сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до норм Податкового кодексу України. Якщо цю суму скоригувати на суму постійних і тимчасових (відстрочених податкових зобов'язань і відстрочених податкових активів) різниць, то одержимо суму витрат з податку на прибуток від звичайної діяльності.

Вирахуванням із фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування витрат з податку на прибуток (суми податку на прибуток) визначається фінансовий результат (прибуток, збиток) від звичайної діяльності.

Чистий прибуток (збиток) підприємства розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку (надзвичайного збитку) й податку з надзвичайного прибутку. Чистий прибуток є основним джерелом зміцнення матеріально-технічної бази підприємства, соціального забезпечення його трудового колективу, матеріального стимулювання працівників.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна зробити такі висновки:

- формування прибутку підприємства здійснюється поступово протягом фінансово-господарського року від усіх видів звичайної і надзвичайної діяльності підприємства;
- формування достовірної інформації про одержаний прибуток підприємства є надзвичайно важливим елементом діяльності підприємства;
- Розподіл прибутку підприємства здійснюється в два етапи:
 - 1) між підприємством і державою при сплаті податку на прибуток;
 - 2) на підприємстві під час розподілу і використання чистого прибутку.

РОЗВИТОК НЕФІНАНСОВОЇ КОМПОНЕНТИ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ

Пилипенко Л. М.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку та аналізу

Національний університет «Львівська політехніка»

(м.Львів, Україна)

Розвиток екологічно-соціально-орієнтованої економіки істотно зміщує акценти в поглядах на ефективність функціонування її суб'єктів. Цілі діяльності суб'єктів такої економічної системи визначаються не лише фінансовими, але й соціальними й екологічними аспектами. Це зумовлює необхідність розширення інформаційного забезпечення управління як окремими суб'єктами господарювання, так і економікою загалом.

Після настання кризи більшість вчених та експертів зійшлися на думці, що основним інструментом репрезентації функціонування компанії все ж таки має бути її фінансова звітність, формат якої є стандартизований та регламентований певними імперативами, і яка піддається обов'язковому зовнішньому незалежному контролю – аудиту. Проте, така звітність повинна бути істотно удосконалена – її

формат необхідно розширити та доповнити актуальними для користувачів показниками, зокрема які відображають нематеріальну частину майна і капіталу компанії, а також соціально-екологічні аспекти її функціонування.

Насьогодні існує два ключові напрями розвитку корпоративної звітності компаній з метою кращого задоволення інформаційних потреб її користувачів: 1) включення до корпоративної звітності крім фінансової ще й нефінансової компоненти; 2) розширення формату фінансової звітності соціально-екологічними та іншими показниками, які характеризують потенціал та результати діяльності суб'єкта господарювання з погляду особливостей функціонування сучасної інформаційно-інтелектуальної екологічно-соціально-орієнтованої економіки.

Розвиток нефінансової звітності пов'язаний, насамперед, із Глобальним Договором ООН (UN Global Compact) та Глобальною ініціативою зі звітності (Global Reporting Initiative – GRI). Компанії, які добровільно приєдналися до Глобального договору, беруть на себе зобов'язання щодо дотримання цих принципів та щорічного складання і оприлюднення Звіту про прогрес реалізації принципів Глобального договору ООН (надалі – Звіт про прогрес) [1], який включає такі елементи: заяву керівництва компанії про підтримку Глобального договору ООН; опис практичної реалізації принципів Глобального договору ООН; результати оцінювання кількісних та якісних показників виконання принципів Глобального договору ООН.

Звіт зі сталого розвитку відповідно до вимог GRI повинен відображати діяльність компанії в чотирьох аспектах – економічному, соціальному, екологічному та управлінському [2]. Він може складатись за одним і двох форматів: Основний (базовий) звіт (Core option) або Комплексний звіт (Comprehensive option). Ці два формати відрізняються між собою змістом та обсягом наповнення. Базовий звіт містить основні показники, що відображають наслідки економічної, екологічної, соціальної та управлінської діяльності компанії. А комплексний звіт, крім показників базового, містить ще додаткові показники, які ширше розкривають суттєві результати діяльності компанії, зокрема стратегічні, управлінські та етичні аспекти діяльності тощо [3].

Нефінансова звітність, безперечно, істотно розширює наповнення інформаційного забезпечення суб'єктів ринку щодо результатів та перспектив їхнього функціонування. Проте, ця звітність не вирішує надважливої проблеми – повернення довіри суспільства до інструментів інформаційного забезпечення, а також підвищення прозорості фінансової компоненти корпоративної звітності. Керівництва зі складання нефінансової звітності не містять принципів визнання об'єктів, репрезентованих показниками економічної результативності (доходи, витрати, прибуток тощо), які в ній відображають. Ці показники, зокрема відповідно до Sustainability Reporting Guidelines, беруться з фінансових звітів, підготовлених на основі IFRS чи IASB, національних чи регіональних стандартів,

визнаних на міжнародному рівні. Отже, нефінансова звітність, хоча і розширює формат корпоративної, проте перебирає на себе «хвороби» фінансової звітності.

Взагалі серед науковців немає єдиної думки щодо розвитку методологічної концепції формування нефінансової звітності. Деякі з них вважають за доцільне розроблення формату звітності, яка би повинна складатись на основі бухгалтерської інформаційної системи, оскільки більшість компаній розглядають нефінансову звітність, насамперед, як інструмент зростання їхньої вартості, а не підвищення прозорості діяльності. Відповідно дослідження таких науковців, як наприклад [6], спрямовані здебільшого на розвиток методики репрезентації людського (інтелектуального) капіталу.

Проте, існує й інша думка. Зокрема, Боцян Т.В. стверджує, що нефінансова звітність повинна бути «проекцією етичної діяльності підприємства» [5, с. 51], а розробка методичних підходів до її формування на основі практики бухгалтерського обліку істотно звужить інформаційну наповненість такої звітності. Крім того, подані нею дослідження праць закордонних вчених, зокрема Е. Кохен (E. Cohen) та М. Бейкер (M. Baker), свідчать про зловживання компаніями інструментом нефінансової звітності, в якій часто подають неправдиву або не відображають дійсно актуальну інформацію.

Останніми роками набула поширення та розвитку концепція інтегрованої звітності компаній, яку розробляє Міжнародна комісія з інтегрованої звітності (IIRS). Суть цієї концепції полягає в поєднанні

єдиним форматом звітності інформації з фінансів, суспільного нагляду, навколишнього середовища та соціальних аспектів, відображенні взаємозв'язку між фінансовими та соціальними, екологічними і наглядовими чинниками діяльності компаній, та зміщенні акцентів в поданні результатів функціонування з короткотермінових на довготермінові [4, с. 192-193]. Такий формат звітності безперечно розширить можливості об'єктивного прогнозування перспектив розвитку компаній. Проте, зорієнтованість на довготермінові цілі та стратегічне спрямування, на нашу думку, послаблюють контрольну функцію та придатність звітності для моніторингу ризиків.

Отже, нефінансова звітність може бути добрим інструментом забезпечення прозорості функціонування компаній та вибудування соціально відповідального бізнесу. Проте, для ефективного виконання покладених на нею суспільством функцій, вона повинна складатись за єдиним змістовним стандартизованим форматом та підлягати верифікації з метою виключення можливості зловживання нею з боку суб'єктів ринку.

Список використаних джерел:

1. Global Compact Network Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.globalcompact.org.ua/ua/about/inukraine>.
2. Global Reporting Initiative [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx>.

3. The GRI Sustainability Reporting Guidelines / Global Reporting Initiative [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/reporting/g4/Pages/default.aspx>.

4. Костирко Р.О., Лісничка Т.В. Інтегрована звітність – інструмент забезпечення сталого розвитку суспільства // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2012. – № 24 (1). – С. 189-195.

5. Боцян Т.В. Етичність бізнесу в Україні крізь призму нефінансової звітності // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 3-4 (1). – С. 50-53.

6. Давидюк Т.В. Конвергенція бухгалтерської та соціальної звітності в частині людського капіталу: розвиток існуючих підходів // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 123-129.

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ВИМОГ ДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ У КОНЦЕПТУАЛЬНІЙ ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Шульга С.В.,

кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ, Україна)

Використання публічної фінансової звітності різними групами зацікавлених користувачів вимагає створення певного «фундаменту» - концептуальної основи, яка б давала розуміння мети, форми та підходів до подання й розкриття інформації в цілях прийняття економічних рішень, була базою для розробки та удосконалення стандартів обліку та звітності.

З огляду на неоднорідність інформаційних потреб користувачів, в практиці прийнято розрізнати базову концептуальну основу (для так званої фінансової звітності загального призначення) [1], а також концептуальну основу (принципи) для звітності спеціального призначення (наприклад, для розкриття інформації для учасників фондового ринку [2; 3; 4]).

Втім, наукова дискусія в даному напрямку в Україні практично відсутня, зважаючи на дуже обмежене коло користувачів фінансових звітів та недорозвиненість ринку капіталу. Так, О.В. Будько зауважує про необхідність певного коригування й удосконалення змісту самих форм фінансової звітності [5], а В. Сорокіна в якості нової моделі фінансової звітності вбачає застосування концепцію інтегрованої звітності, яка включає традиційну фінансову інформацію, соціальний фактор і оточуюче середовище, коментарі менеджменту та нагляд і компенсацію керівництва [6].

На нашу думку, концепція інтегрованої звітності має право на життя, але у більш традиційній формі – доповненій концептуальної основи фінансової звітності. Розглянемо це більш детально.

По-перше, істотні зміни в регуляторному середовищі у більшості країн у відповідь на світову фінансову кризу створили нові виклики для професійної бухгалтерської спільноти, адже тепер компанії як фінансового, так і нефінансового сектору повинні відображати набагато більше інформації про події та обставини, що впливають на показники звітності, ніж це було раніше.

По-друге, підвищилися вимоги суспільства до корпоративного сектору в сфері захисту навколишнього природного середовища та соціальної відповідальності бізнесу, в контексті яких компанії мають розкривати інформацію про угоди та операції, які істотно впливають на довкілля, або ж створюють нові загрози для ринку праці.

По-третє, кризу довіри, що панує на світових ринках щодо топ-менеджменту транснаціональних корпорацій та холдингових структур

можна знизити виключно шляхом більшої прозорості та відновлення етичної чистоти в бізнес-транзакціях.

З огляду на це, ми не вбачаємо за доцільне запровадження додаткових концептуальних основ (як це можливе для звітності спеціального призначення), оскільки наведені вище обставини є актуальними в усіх сферах діяльності суспільства і носять всеохоплюючий характер. Найкращим виходом з цього буде розширення (доповнення) існуючої концептуальної основи фінансової звітності.

Як свідчить досвід країн з розвиненими ринками капіталу, де попит на інформацію, що міститься у фінансових звітах, з боку користувачів є надзвичайно високим, удосконалення вимог до розкриття інформації має здійснюватися в наступних напрямках:

- добровільного розкриття додаткової фінансової та нефінансової інформації [7-10];
- корпоративної соціальної відповідальності [11-12; 16];
- розміру компенсації вищому управлінському персоналу та його результативності [13];
- досягнення цілей стійкого розвитку та захисту навколишнього природного середовища [14];
- деталізації розкриття інформації у звітності за сегментами [17].

Охоплення та інтеграція наведених вище сфер діяльності суб'єктів звітності дозволить значно розширити інформаційну базу для прийняття рішень користувачами. Разом із тим, спосіб та формат імплементації доповнень мають стати об'єктом обговорення, що

дозволить знизити напруженість та посилений тиск на працівників облікових служб та аудиторів.

Список використаних джерел:

1. Концептуальна основа фінансової звітності (від 01.09.2010 року) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009
2. Концепція розкриття інформації на фондовому ринку, схвалена рішенням НКЦПФР від 26 квітня 2012 року №645. - http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/54/1337608361.doc
3. Принципи регулярного розкриття інформації та звітування про суттєві події компаніями, що знаходяться в лістингу IOSCO, 2002 рік. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finrep.kiev.ua/download/ioscopd132_ua.pdf
4. Концепція запровадження пруденційного нагляду за діяльністю професійних учасників фондового ринку, затв. Рішенням Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку №553 від 12 квітня 2012 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-shvalennja-koncepciji-zaprovadzhenja-prudenciinogo-nagl1-doc95392.html>
5. Будько О. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] / О.В. Будько // Ефективна економіка. – 2013. – №.1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1721>

-
6. Сорокіна В. Нова модель фінансової звітності для бізнесу [Електронний ресурс]. / В. Сорокіна // Україна фінансова. – 2010. – №101. - Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/101.htm
 7. Karamanou I. Disclosure and the Cost of Capital: Evidence from the Market's Reaction to Firm Voluntary Adoption of IAS / Irene Karamanou and George P. Nishiotis // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2009. – Vol. 36, Iss. 7-8. – PP.793–821.
 8. Suijs J. Voluntary Disclosure of Bad News / Jeroen Suijs // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2005. – Vol.32, Iss.7-8. – PP.1423–1435.
 9. Black D. Has the Regulation of Pro Forma Reporting in the US Changed Investors' Perceptions of Pro Forma Earnings Disclosures / Dirk E. Black // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2012. – Vol.39, Iss.7-8. –
 10. Hossain M. Investment Opportunity Set and Voluntary Disclosure of Prospective Information: A Simultaneous Equations Approach / Mahmud Hossain, Kamran Ahmed // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2005. – Vol.32, Iss.5-6. – PP. 871–907.
 11. Gray R. Social and Environmental Disclosure and Corporate Characteristics: A Research Note and Extension / Rob Gray, Mohammed Javad, David M. Power and C. Donald Sinclair // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2001. – Vol.28, Iss.3-4. – PP.327–356.
 12. Chung J. Effects of Disclosure Quality on Market Mispricing: Evidence from Derivative-Related Loss Announcements / Jaiho Chung, Hyungseok Kim, Woojin Kim and Yong Keun Yoo // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2012. – Vol. 39, Iss.7-8. –PP.936–959.

-
13. Frantz P. Executive Compensation: A Model of Disclosure Choice / Pascal Frantz, Norvald Instefjord and Martin Walker // *Journal of Business Finance and Accounting*. – 2013. – Vol. 40, Iss.9-10. – PP.1184–1220.
 14. Mio C. Non-financial Information About Sustainable Development and Environmental Policy in the Annual Reports of Listed Companies: Evidence from Italy and the UK / Chiara Mio et all. // *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. – 2013. – Vol.20, Iss.6. – PP.340–358.
 15. Stent W. What Firms' Discretionary Narrative Disclosures Reveal About the Adoption of International Financial Reporting Standards / Warwick Stent, Michael Bradbury and Jill Hooks // *Australian and Accounting Review* 2013 Vol.23, Iss.3, PP.252–263
 16. Ntim C. Corporate Governance and Performance in Socially Responsible Corporations Collins / G. Ntim and Teerooven Soobaroyen / *Corporate Governance: An International Review* 2013 Vol.21, Iss.5, PP. 468–494
 17. Arya A. Compliance with Segment Disclosure Initiatives: Implications for the Short and Long Run / Anil Arya, Hans Frimor and Brian // *Managerial and Decision Economics* 2013 Vol.34, Iss.7-8, PP.488–501

ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ ІНШОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Юрченко О. А.,

Аспірант НАСООА,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м.Київ, Україна)

За сучасних умов господарювання вітчизняна система бухгалтерського обліку включає в себе три підсистеми: фінансовий облік, орієнтований на задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів; податковий облік, який забезпечує інформацією фіскальні органи; управлінський облік спрямований на представлення даних, що будуть використані керівництвом при прийнятті управлінських рішень.

Варто зазначити, що на основі облікової інформації, накопиченої у підсистемах бухгалтерського обліку, суб'єкти господарювання складають різну за своїм змістом звітність, яка відповідає вимогам та інформаційним запитам внутрішніх і зовнішніх користувачів. Представлена у звітності інформація є корисною для її користувачів, в тому випадку, якщо вона забезпечує виконання основних принципів бухгалтерського обліку та відповідає якісним характеристикам,

зокрема: дохідливості, доречності, достовірності, зрозумілості (адекватності тлумачень) та зіставності.

Однак, постає проблема в тому, що існуючі форми звітності, які складають суб'єкти господарювання не надають чіткої картини стосовно аналітичності та прозорості відображення показників витрат іншої операційної діяльності. Тому необхідно розробити нові підходи стосовно представлення показників витрат іншої операційної діяльності у фінансовій та внутрішній звітності підприємства, що сприятиме формуванню повної та достовірної інформації для зацікавлених користувачів та прийняття на її основі ефективних управлінських рішень.

Дослідженням теоретичних та практичних питань відображення витрат іншої операційної діяльності у звітності займалися такі вчені: Ф.Ф.Бутинець, К.В. Безверхий, Ю.А. Верига, Л.М. Кіндрацька, С.А. Кузнецова, М.Р. Лучко, В.П. Пантелеев, І.В.Семчук, Л.В.Чижевська, О.В. Шеремета та ін. Не применшуючи внесок науковців у вирішення даної проблеми, вважаємо, що питання відображення витрат іншої операційної діяльності в зовнішній та внутрішній звітності підприємства потребує свого подальшого дослідження.

Принципово важливе значення займає розкриття інформації про витрати іншої операційної діяльності у формах фінансової та внутрішньої (управлінської) звітності, оскільки окремі статті витрат, які займають вагоме місце у структурі витрат іншої операційної діяльності не відображаються, що призводить до ускладнення процесу прийняття управлінських рішень зацікавленими користувачами

облікової інформації. Тому доцільно розглянути інформаційні потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів звітності з метою визначення вичерпності та достатності інформації про витрати іншої операційної діяльності.

Вітчизняні фармацевтичні підприємства складають внутрішню (управлінську) і зовнішню (фінансову, податкову, статистичну, до фондів соціального страхування) звітність для відповідних користувачів облікової інформації. До зовнішніх користувачів можна віднести – органи міністерства доходів і зборів, державної статистики, кредитори, інвестори, громадські організації тощо. Внутрішніми користувачами є власники, управлінський персонал та працівники підприємства.

Види звітностей, які складаються вітчизняними фармацевтичними підприємствами, що містять інформацію про витрати іншої операційної діяльності представлено на рисунку 1.

Так до зовнішньої звітності, в якій наводиться інформація про витрати іншої операційної діяльності відноситься фінансова та податкова звітності. Слід зазначити, що перелік, зміст статей зовнішньої звітності та терміни її подання встановлюються чинними законодавством. Натомість внутрішня звітність щодо витрат іншої операційної діяльності складається на вимогу власників та управлінського персоналу, а її вид, зміст, форми та терміни подання визначаються внутрішніми розпорядчими документами підприємства. Інформація, яка представлена у внутрішній звітності є комерційною таємницею і не підлягає оприлюдненню.

Під фінансовою звітністю слід розуміти бухгалтерську звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Підприємство дотримуючись принципу послідовності самостійно визначає, як відобразити на рахунках бухгалтерського обліку витрати іншої операційної діяльності, використовуючи рахунки класу 8 «Витрати за елементами» чи рахунки класу 9 «Витрати діяльності».

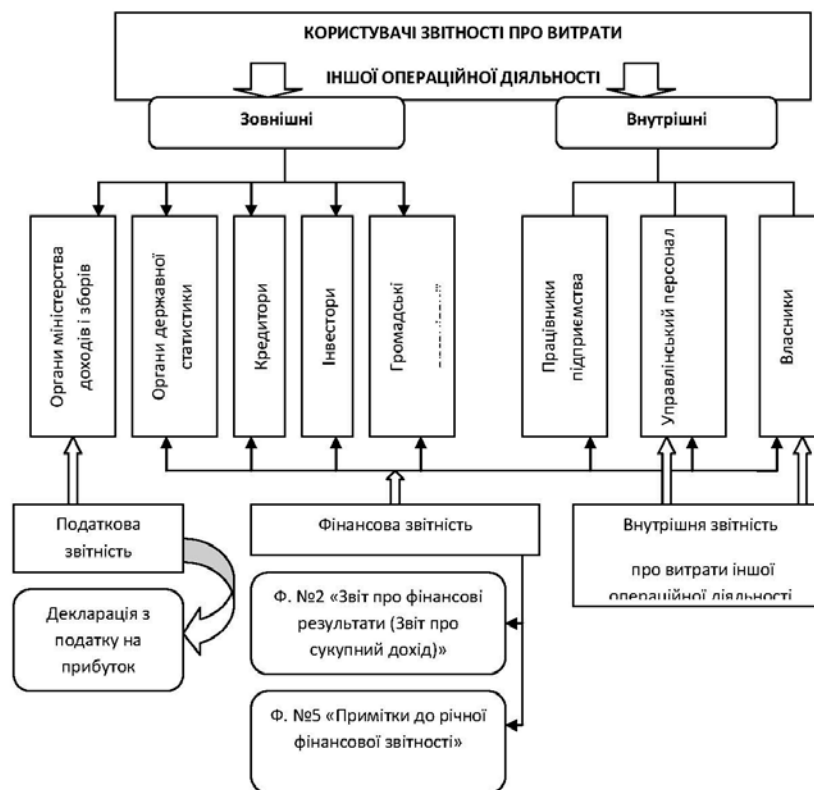

Рис. 1. Види звітностей підприємства, що містять інформацію про витрати іншої операційної діяльності

Під фінансовою звітністю слід розуміти бухгалтерську звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Підприємство дотримуючись принципу послідовності самостійно визначає, як відображати на рахунках бухгалтерського обліку витрати іншої операційної діяльності, використовуючи рахунки класу 8 «Витрати за елементами» чи рахунки класу 9 «Витрати діяльності».

Проведенні дослідження показали, що в практичній діяльності бухгалтерською службою рахунок 84 «Інші операційні витрати» використовується досить рідко на відмінно від рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності». Тому, доцільно розглянути інформаційне наповнення рядків 2180 та 2520 форми №2 «Звіту про фінансові результати» («Звіту про сукупний дохід»), в яких наводиться інформація із вищезазначених рахунків (таблиця 1).

Розглянуті рядки 2180 та 2520 форми №2 «Звіту про фінансові результати» (Звіту про сукупний дохід)» мають однакову назву, але різне інформаційне наповнення. З метою усунення тавтології у назві рядків пропонуємо рядок 2180 «Інші операційні витрати», який наведений у розділі 1 «Фінансові результати» форми № 2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» перейменувати на «Витрати іншої операційної діяльності», що буде відповідати його інформаційному наповненню.

Таблиця 1

Інформаційне наповнення рядків 2180 та 2520 „Інші операційні витрати” ф. №2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)»

<i>№ з/п</i>	<i>Найменування рядка витрат</i>	<i>Код рядка ф.2</i>	<i>Нормативно-правовий документ щодо правильності заповнення</i>	<i>Джерело інформації для заповнення рядків ф. 2 Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)</i>
1	2	3	4	5
1.	Інші операційні витрати	2180	п. 3.13. Наказ МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 № 433	Обороти за кредитом рахунка 94 в дебет рахунка 791
2.	Інші операційні витрати	2520	п. 3.37. Наказ МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 № 433	Обороти за кредитом рахунків 20, 21, 22, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 50, 51, 60, 62, 63, 64, 65, 68, 473, 474 в дебет рахунків 23, 91, 92, 93, 94

Запропоновані пропозиції доцільно внести до п. 3.13. Наказу МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності».

Податкова звітність підприємства формується на основі даних бухгалтерського обліку, характеризує порядок нарахування і сплати податків, інших обов'язкових платежів та є обов'язковою для складання. Так, у Декларації з податку на прибуток, рядку 06.4 «Інші витрати звичайної діяльності та інші операційні витрати» наводиться

інформація про витрати іншої операційної діяльності. Основною для заповнення даного рядка виступає Додаток ІВ до Декларації, в якому представлено деталізований перелік витрат іншої операційної діяльності, які відповідно до норм ПКУ є витратами платника податку на прибуток.

Таким чином, проведенні дослідження свідчать про те, що показники фінансової та податкової звітності відображають узагальнену інформацію про витрати іншої операційної діяльності, проте управління поточною іншою операційною діяльністю підприємств вимагає щодня даних, які не наводяться у зовнішній звітності, а це у свою чергу, призводить до відсутності якісної та оперативної інформації для керівників всіх рівнів управління. Тому постає питання у використанні внутрішньої звітності, яка насамперед була призначена для задоволення потреб керівників (власників) та управлінського персоналу.

СЕКЦІЯ 3

АУДИТ І ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ ПРОДАЖУ

Гудзенко Н.М.,

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький національний аграрний університет

(м.Вінниця, Україна)

Належна система внутрішньогосподарського контролю, яку формує власник або керівництво підприємства, дозволяє своєчасно виявити широке розмаїття проблем, які виникають та розробити механізм їх вирішення підприємством. Формування такої системи внутрішнього контролю як складового елемента системи управління підприємства передбачає урахування факторів, складу і структури основних джерел опору, врахування передового досвіду організації системи контролю.

Неефективна система внутрішньогосподарського контролю чітко відображає пасивний механізм розв'язання і практичного врахування проблем та інтересів, які нерідко супроводжуються втратою підприємством конкурентних переваг на ринку. Це зумовлюється тим, що неефективна система внутрішнього контролю не спонукає до системних і якісних змін в управлінні підприємством. Суттєвий внесок в науку, який став підґрунтям для подальшого розвитку теорії і практики внутрішньогосподарського контролю, зробили вітчизняні вчені.

Однак, незважаючи на суттєвий внесок вчених у розвиток теоретичних і практичних аспектів внутрішньогосподарського контролю, все ще існують дискусійні питання й недоліки. З теоретичної точки зору, широким дискусіям піддаються питання структури внутрішньогосподарського контролю, поєднання внутрішньогосподарського контролю з обліком і аналізом, невизнання його як самостійної функції управління, ототожнення внутрішньогосподарського та внутрішньовиробничого контролю, відсутність чітких акцентів щодо принципів, на основі яких він має створюватись, невідповідність об'єктів і параметрів контролю тощо. Існуючі моделі побудови та методики здійснення внутрішньогосподарського контролю потребують більш досконалого наукового обґрунтування.

На сьогоднішній день неможливо розділити облік і контроль. За допомогою обліку фіксують господарські процеси та явища, що відбулись на підприємстві із господарськими засобами та джерелами утворення, але ще необхідно і контролювати. А контролювати в основному необхідно процес виробництва та реалізації продукції на підприємствах.

Оскільки процес продаж тісно взаємодіє з іншими процесами кругообороту капіталу, тому питання контролю даного процесу є досить важливим і потребує досліджень. Фундаментальні питання процесу продаж ставали об'єктом дослідження багатьох науковців.

Аналіз літературних джерел засвідчив відсутність достатньо повного розкриття всіх аспектів операцій із продаж товарів, у системі

управління торговельного підприємства, відповідно, проблеми належного аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень, із метою підвищення їх обґрунтованості та ефективності, не отримали вичерпного вирішення.

Отже, внутрішній контроль є однією із функцій управління господарською діяльністю підприємства. Одним із його вирішальних завдань є надання інформації про діяльність підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень, що можливе лише за раціональної його організації.

Контроль поточної господарської діяльності повинен здійснюють комплексно, тому цим повинні займатися спеціалісти, які знають економіку і технологію виробництва. Для підвищення оперативності контролю на підприємствах важливе значення мають правильна організація кількісно-сумового обліку цінностей у місцях зберігання продукції, раціональне здійснення операцій під час надходження і реалізації продукції, ефективне використання коштів. Для цього необхідно, щоб керівники підприємств ґрунтовно знали суть і зміст господарських операцій, всебічно аналізували їх та впливали на виконання договорів щодо постачання і реалізації продукції.

МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Здреник В.С.,

кандидат економічних наук, доцент

Тернопільський національний економічний університет

(м. Тернопіль, Україна)

Свої особливості має не тільки організація внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями, але і його методика.

Аналіз наукових праць з питань організації та методики проведення внутрішнього контролю за операціями з фінансовими інвестиціями показав, що авторами в своїх працях мало висвітлюються питання методології проведення контролю за вказаними операціями. Тому, для синхронізації та послідовності дій суб'єктів проведення даного контролю, наведемо їх характеристику щодо операцій саме з фінансовими інвестиціями (табл.1).

На підготовчому етапі керівник підприємства за 3-5 днів до початку видає наказ про проведення контролю, в якому визначає склад контрольної групи, призначає її керівника. На цій стадії підготовки розглядається і затверджується програма контролю, ознайомлення з відповідними нормативними документами, а також забезпечення необхідними бланками актів, довідок і т.д. [1].

Наступний етап – методичний. На даному етапі внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями перевіряється

правильність обрання певного підприємства для вкладення фінансових інвестицій, відповідність діяльності підприємства тій діяльності, що прописана в статуті, наявність посадових осіб.

В подальшому проводиться перевірка відображення фінансових інвестицій в системі рахунків бухгалтерського обліку. Її проведення дозволить перевірити фактичну наявність різних видів фінансових інвестицій на підприємстві, правильність їх відображення в документах, реєстрах, звітності, а також проведення взаємної перевірки відображення обсягу фінансових інвестицій, який повинен відповідати розмірам вкладення капіталу в певне підприємство, та відображення їх на балансі даного підприємства [1].

При проведенні внутрішнього контролю за інвестиціями група контролерів складає робочі документи для полегшення проведення контролю та виправлення виявлених відхилень. Їх форма може бути різною в залежності від їх призначення. Для того, щоб дізнатися фактичну наявність фінансових інвестицій за їх видами, на підприємстві потрібно створити порівняльну відомість даних обліку цих інвестицій та даних, отриманих під час контролю. При перевірці доцільності, законності, правильності відображення фінансових інвестицій в бухгалтерському обліку нами запропоновано для використання на практиці такий робочий документ (табл. 2):

Даний документ надасть інформацію користувачам про правильність відображення наявних на підприємстві фінансових інвестицій в обліку та суму, на яку завищено або занижено вартість вкладеного капіталу.

Визначає правильність віднесення інвестицій до довгострокових або короткострокових, що, в свою чергу, дозволяє перевірити правильність обраного методу обліку.

Отже, наявність правильно організованої системи внутрішнього контролю та сформованої методики його проведення у напрямі операцій з фінансовими інвестиціями на підприємстві є досить важливим чинником прибуткового та безперервного функціонування підприємства. Постійний внутрішній моніторинг дозволить зберегти стабільність підприємства, шляхом контролю за власними активами, з метою уникнення штрафних санкцій.

Таблиця 1.

Запропонована методика внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями

<i>№ з/п</i>	<i>Стадія</i>	<i>Етап</i>
1	Організаційно-підготовча	Підготовка наказу керівника щодо проведення внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями
		Визначення осіб, які будуть проводити контроль, закріплення за ними відповідних завдань
		Складання (уточнення) програми контролю операцій з фінансовими інвестиціями
2	Методична	Перевірка доцільності придбання фінансових інвестицій, а також перевірка документального оформлення даних операцій
		Перевірка дотримання термінів документообороту відповідних документів по підприємству
		Перевірка вчасності та правильності відображення операцій з фінансовими інвестиціями в обліку
		Перевірка правильності розрахунку амортизації, дисконту та відсотків за цінними паперами

Продовження табл. 1

		Перевірка вчасності погашення зобов'язань за випущеними векселями та облигаціями та залишку заборгованості
		Перевірка вчасності складання та подання звітів до ДКЦДФР чи іншим організаціям та установам, з приводу операцій з фінансовими інвестиціями, якщо це передбачено чинним законодавством
3	Результативна	Узагальнення та аналіз отриманих результатів перевірки, групування виявлених порушень з приводу операцій з фінансовими інвестиціями
		Розробка заходів щодо усунення виявлених недоліків та порушень
		Контроль за виконанням рішень, прийнятим за результатами внутрішнього контролю

Таблиця 2.

Перевірка правильності відображення наявних фінансових інвестицій в обліку

№ з/п	Вид фінансових інвестицій	Об'єкт, в який вкладено капітал	Дата		Сума вкладення, грн.		Сума виплати дивідендів за період, грн.		Виявленні відхилення
			Здійснення вкладення	Прогнозованого завершення	Дані обліку	Дані контролера	Дані обліку	Дані контролера	
1	Довгострокові	ВАТ "Промінвест"	01.06.2010	01.06.2012	12500,00	12500,00	7500,00	7500,00	Недонараховано 50 грн. дивідендів
2	Короткострокові	ВАТ "Прорезерв"	22.05.2010	01.07.2014	24000,00	24000,00	9650,00	9650,00	-
...									
Разом									

Виконавець _____

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: [Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів]. / Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко; За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. –Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО ТА ФІНАНСОВО- ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

Ільченко О.О.,

Аспірант НАСООА,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м.Київ, Україна)

Інвентаризація є засобом контролю і узагальнення даних на дату інвентаризації об'єктів обліку. В результаті інвентаризації на підприємствах виявляються розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків. Аспекти відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку достатньо повно висвітлені в літературі і не викликають значних труднощів у бухгалтерів. Проте відображення таких результатів в податковому обліку (податкових розрахунках) та інших відносинах підприємства з державою є досить невизначеним як у законодавстві, так і в наукових дослідженнях.

Питання методики обліку результатів інвентаризації висвітлювалося в працях багатьох експертів та дослідників (Т. Войтенко, О. Золотухіна, О. Скічко та ін.). Проте в публікаціях на цю

тему практично не розглядається податковий бік облікових розрахунків з точки зору обґрунтування податкових наслідків інвентаризаційних розрахунків та інших важливих моментів у відносинах приватного капіталу з державними органами. Тому, досліджуючи цей аспект господарської діяльності, важливо дати відповідь на такі питання:

- яким є статусу інвентаризації як контрольного заходу адміністрації підприємства та державних структур;
- чи достатньо обґрунтованими є оцінки об'єктів нестач, надлишків матеріальних цінностей та розрахунків?;
- легітимність застосування формули нестач відносно визначення сум податків;
- відображення результатів інвентаризації в податковому обліку (податкових розрахунках) з податків на прибуток та на додану вартість.

Закон № 996 зобов'язує кожне підприємство за результатами звітного року провести інвентаризацію активів та зобов'язань (стаття 10). Отже, виходячи з того, що необхідність інвентаризації запроваджена саме Законом про бухгалтерський облік, керівництво підприємства обов'язок з її проведення, за звичай, покладає саме на бухгалтерську службу. У практиці такий підхід є свідченням формального ставлення керівництва суб'єкта господарювання до інвентаризації як управлінського рішення. В підсумку, і процедури, і результати інвентаризації на багатьох підприємствах залишаються переважно формальними і не

відображують реальних показників стану активів і зобов'язань. Чимало підприємств приватного сектору економіки взагалі не проводять інвентаризації навіть формально. Адже відповідно до п. 1 статті 319 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ) власник володіє, користується, розпоряджується своїм майном на власний розсуд і власники сприймають це досить буквально. А згідно з п. 6 статті 319 ЦКУ держава не втручається у здійснення власником права власності.

Підхід "обов'язковості" інвентаризацій можна обґрунтувати щодо підприємств з державною та комунальною формами власності.

Відповідно до п.12 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 №419, проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства (установи, організації) обов'язкове перед складанням річної фінансової звітності, а також в інших випадках, а саме:

- при зміні матеріально відповідальних осіб (на день приймання-передачі справ);
- при встановленні фактів крадіжок або зловживань, зіпсуття цінностей;
- за приписом судово-слідчих органів;
- у разі пожежі, стихійного лиха або техногенної аварії;
- при передачі майна державного підприємства в оренду;
- при приватизації майна державного підприємства;
- при перетворенні державного підприємства в акціонерне товариство;
- при ліквідації підприємства;

- в інших випадках, передбачених законодавством.

Наразі порядок проведення інвентаризацій в державі регулюється двома основними нормативними документами. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Мінфіну України від 11.08.94 №69, зареєстрована в Мін'юсті України 26.08.94 за №202/412 (далі – Інструкція №69) регламентує порядок проведення інвентаризації підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями, а Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та інших статей балансу, затверджена наказом Голодержказначейства України від 30.10.98 №90, зареєстрована в Мін'юсті України 16.11.98 за №728/3168 (далі – Інструкція №90) – міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, установами і організаціями, які утримуються за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів.

Відповідно до інструкцій №69 та №90 кількість інвентаризацій у звітному році, дати їх проведення й перелік майна та зобов'язань, що підлягають інвентаризації під час кожної з них, визначаються керівником організації – крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

У результаті внесених до п. 3 Інструкції № 69 змін наказом Мінфіну від 08.09.2011 р. № 1116 доповнено перелік обов'язкових випадків проведення інвентаризації: "за рішенням суду або на підставі

належним чином оформленого документа органу, який відповідно до закону має право вимагати такої інвентаризації". Посадові особи державного органу тепер можуть бути присутні при проведенні інвентаризації (абз.2 п. 11.1 Інструкції № 69).

Право представників державних органів на проведення інвентаризацій ґрунтується на нормах наступних законодавчих актів: Державна податкова служба - підпункт 20.1.5. ПКУ; Державна фінансова інспекція - пункт 4 ст. 10 Закону про державну контрольно-ревізійну службу; МВС- Пункт 24 ст. 10 Закону про міліцію.

Отже, в зазначених законодавчих актах вже сьогодні де-юре визнано не обов'язковість інвентаризації в усіх випадках і не для всіх підприємств. Режим обов'язковості вимагається окремими законодавчими актами лише в окремих випадках і для окремих питань контролю господарської діяльності підприємств.

За таких умов інвентаризація виступає формою внутрішнього контролю адміністрації підприємства. В сучасних умовах зазначена функція контролю переміщується з бухгалтерського рівня підприємства на управлінський. Вона набуває статусу управлінської функції власника або керівника (адміністрації) підприємства, а від так поступово втрачає статус обов'язкового елемента методу бухгалтерського обліку.

МЕТОДИКА АУДИТУ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Колесник О.Л.,

Аспірант НАСОА,

Національна академія статистики, обліку та аудиту.

*Начальник відділу аудиту державних закупівель та
моніторингу*

*Кримського Територіального управління внутрішнього аудиту
та фінансового контролю Міністерства оборони України*

Основним плановим документом державі є державний бюджет, якій затверджується щороку, надходження доходів державного бюджету та здійснення витрат здійснюється через систему бюджетних установ, в яких всі види надходжень та використання коштів здійснюється в межах затверджених кошторисних призначень, тобто кошторис кожної бюджетної установі пов'язаний з державним бюджетом України. За допомогою внутрішнього аудиту можна оцінити якість планування, складання та виконання кошторисів бюджетних установ та надавати рекомендації щодо удосконалення наведених процесів в

бюджетних установах, що призведе до удосконалення складання та виконання всього державного бюджету.

Зараз відсутня однастийна цікавість наукової спільноти щодо широкого розкриття актуальності аудиту складання та затвердження кошторису. Обумовлене це тим, що більшість наукових досліджень розглядає об'єктом аудиту підприємство не звертаючи уваги на форму власності та господарювання. Переважна кількість відомих науковців, таких як Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко, С.М. Бичкова, Т.Ю. Фоміна [3, 4] не розглядають дослідження планових документів як об'єкт перевірки. А деякі науковці хоча і розглядають планові документи як об'єкт перевірки не виділяють таку перевірку в окремий етап та не деталізують питання які підлягають дослідженню, не наводять методи та прийоми перевірки [5].

Лише окремі науковці Л.В. Гацуленко, В.А. Дерій, М.М. Кацупатрій, Л.В. Дикань, Маренков визнають важність дослідження кошторисів та розглядають дослідження планових документів як окремий етап перевірки [7, 8, 9].

Метою дослідження є обґрунтування методики перевірки та шляхів покращення стану складання, затвердження та виконання кошторису бюджетних установ.

Перед початком перевірки необхідно встановити ризики, які притаманні діяльності з планування та виконання кошторису та оцінити ефективність системи внутрішнього контролю та дій керівництва по мінімізації ризиків.

Найбільш притаманними ризиками діяльності з планування та виконання кошторису є: завищення потреби в коштах з метою отримання зайвого фінансування; завищення розрахунку планових надходжень доходів по спеціальному фонду; неповне оприлюднення в звітності фактичних витрат проведених за обліком; перевищення фактичних видатків в порівнянні з затвердженими асигнуваннями в наслідок взяття до сплати небюджетної заборгованості; неповне використання виділених асигнувань з причини неефективних управлінських дій.

Необхідно дослідити, чи відповідають заплановані витрати фактичній потребі бюджетної установі, чи обґрунтовані заплановані доходи за спеціальним фондом бюджетної установі та перевірити обґрунтованість розрахунків потреби в асигнуваннях загального фонду бюджету деталізовані за видами та кількістю та розрахунки обсягу надходжень та видатків по спеціальному фонду кошторису за кожним джерелом доходів.

Досить часто трапляється умисне завищення доходної частини спеціального фонду, що впливає на збільшення призначень по витратній частині кошторису в розрізі кодів економічної класифікації видатків з метою більш повільної витрати коштів з

причини затвердження у кошторисі завищених лімітів за відповідними кодами.

Слід перевірити, чи підтвержені заплановані обсяги видатків відповідними розрахунками, та чи відповідають розрахунки фактичній потреби.

Дослідження обґрунтованості розрахунків є одним з ключових етапів перевірки, із практики аудиту з'ясоване, що як правило, більшість шахрайським схем починається з завищення потреби, та як наслідок - планових показників.

Варто проаналізувати обсяг дебіторської та кредиторської заборгованості, що виникла на кінець бюджетного року. Оскільки наявність заборгованості може свідчити о прорахунках в плануванні, о завищенні чи заниженні в кошторисі планових обсягів видатків за загальним та спеціальним фондами кошторису. Тому потрібно встановити причини виникнення заборгованості.

В подальшому належить перевірити відповідність внесення змін до кошторису чинному законодавству [6]. Дослідити, чи була фактично об'єктивна потреба в зменшенні або збільшенні кошторисних призначень, проаналізувати розрахунки, які обґрунтують зміни, перевірити своєчасність таких змін.

Наприклад підставою внесення змін до спеціального фонду кошторису може бути збільшення обсягу фактичних надходжень від господарської діяльності в порівнянні з запланованими.

В ході перевірки фактичного виконання кошторису треба проаналізувати звіти про виконання кошторису за загальним та спеціальним фондами бюджету, книгу обліку фактичних видатків, книгу обліку асигнувань та прийнятих зобов'язань а також книгу журнал головна в розрізі рахунків класу 8 "Витрати" (рахунок 80 "Видатки із загального фонду", рахунок 81 "Видатки із спеціального фонду", рахунок 82 "Виробничі витрати").

В ході перевірок неодноразове встановлювалися факти не повного відображення фактичних витрат, проведених за бухгалтерським обліком та в звітності. Як правило, керівництво бюджетних установ умисно не оприлюднює повну інформацію, коли затвержені в кошторисі асигнування менш фактичних видатків. При оприлюдненні такі витрати кваліфікуються як бюджетне правопорушення та в подальшому органи державного казначейства не пропустять оплату цих витрат.

Такий від порушень свідчить про взяття до сплати зобов'язань понад затвержені асигнування та виникнення у зв'язку з цим небюджетної кредиторської заборгованості, яка не підлягає оплати за рахунок бюджетних коштів. (стаття 48 Бюджетного Кодексу України).

Перевірка кошторису як основного планового документу бюджетної установі відіграє важну роль в аудиті бюджетної установі. З реформуванням державного контролю та впровадженням внутрішнього аудиту в державному секторі

відбувається перехід від суцільної перевірки, або вибіркової перевірки на підставі повільної вибірки на здійснення внутрішнього аудиту ризикових сфер діяльності. Саме аудит кошторису надає змогу виявити ризикові напрями використання коштів та наявність слабких місць з причини необґрунтовано завищених розрахунків доходів або видатків.

Список використаних джерел:

1. Л.В. Гацуленко, В.А.Дерій, М.М. Коцупатрій Державний фінансовий контроль: [навч.посіб.] / Л.В. Гацуленко. – К.: ЦУЛ, 2009. – 424 с.
2. Л.В. Дикань Контроль в бюджетних установах: [навч.посіб.] / К.: ТОВ "Ньюс", 1998. – 224 с.
3. Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко. Аудит, методика і організація: [навч.посіб.] / Н.І. Гордієнко. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 163 с. (452 с.) Укр.мова.
4. С.М. Бичкова, Т.Ю. Фоміна Практичний аудит: [навч.посіб.] / С.М. Бичкова. – М.: Ексмо, 2009. – 176 с.
5. Немченко В.В., Редько К.О., Редько О.Ю., Кононенко В.А., Іванченкова Л.В., Скляр Л.Б., Ткачук Г.О., Хомутенко А.В., Хомутенко В.П. Основи державного, незалежного, професійного та внутрішнього аудиту: [підручник] / Немченко В.В., Редько О.Ю. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 540с.
6. Порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 року № 228. Електронний ресурс. Режим доступу [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
7. Л.В. Гацуленко, В.А.Дерій, М.М. Коцупатрій Державний фінансовий контроль: [навч.посіб.] / Л.В. Гацуленко. – К.: ЦУЛ, 2009. – 424 с.
8. Л.В. Дикань Контроль в бюджетних установах: [навч.посіб.] / К.: ТОВ "Ньюс", 1998. – 224 с.

9. Н.Л. Маренков Ревізія і контроль: [навч.посіб.] / Вид. 2-е.- М.: Фінансове-економічний інститут. Ростов н/Д: "Фенікс", 2005. – 410 с.

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ТОВАРІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН: ЗНАЧЕННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ

Чернін О.Я.,

здобувач кафедри обліку і аудиту,

Житомирський державний технологічний університет

(м. Житомир, Україна)

В умовах нестабільного економічного розвитку економіки держави підвищується ймовірність прояву впливу негативних наслідків середовища на підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання. Внутрішній аудит на підприємстві в умовах сьогодення є складовою системи постійного спостереження за ефективністю діяльності підприємств, збереженням і використанням запасів і коштів, доцільністю здійснення господарських операцій та процесів.

Особливого значення внутрішній аудит набуває на підприємствах, що мають значну питому вагу запасів у загальній величині активів.. Належним чином організована система внутрішнього аудиту товарів, як складових запасів, надає можливість своєчасно виявляти недоліки у процесі здійснення операцій з ними, вживати заходів щодо їх усунення. Саме тому внутрішній аудит забезпечує управління діяльністю підприємства достовірною та об'єктивною інформацією з метою використання її у процесі прийняття управлінських рішень для

покращання збереження запасів і коштів, їх раціональному використанню.

Висвітлення окремих питань внутрішнього аудиту знайшли своє відображення у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: В.В. Бурцева, І. Гавришко, А. Гриліцької, В. Єгарміна, Т.О. Каменської, Р.В. Макєєва, В.П. Пантелєєва, Н.О. Пронь, В.С. Рудницького, Л.А. Сотникової, В.М. Яценко та інших.

Вважаємо за доцільне погодитися із О.Сметанко в тому, що “внутрішній аудит займає ключове місце у системі управління підприємством, а його сутність та роль виражається не тільки у наданні об'єктивних і незалежних гарантій і консультацій власникам або вищому управлінському персоналу, а й у постійному моніторингу бізнес-процесів згідно затвердженої місії і стратегії розвитку підприємства” [2, с. 252].

Товари є чинним ресурсом, що формує фінансовий результат діяльності торгового підприємства, у зв'язку з цим контроль за їх станом повинен бути визначений як пріоритетний напрям.

На значенні та необхідності розвитку та подальшого удосконалення контролю за надходженням та витрачанням товарів наголошує також М.В. Ступінська [3, с. 38]. Де зокрема, зазначено, що “організація контролю за збереженням та рухом товарних запасів на підприємстві є невід'ємною частиною управління останнім, без якого не можливе досягнення мети функціонування суб'єкта господарювання”.

Ефективна організація контролю за товарами має першочергове значення у процесі його функціонування збереження і руху товарно-матеріальних цінностей.

“Внутрішній аудит операцій з товарами повинен спрямовуватися на вирішення завдань пов’язаних з: правильністю відображення в обліку надходження, наявності та вибуття (реалізації) товарів; дотримання вимог щодо документального оформлення операцій в бухгалтерському обліку; контроль за своєчасним і повним оприбуткуванням та збереженням товарів в місцях їх зберігання (матеріально відповідальних осіб); контролем за дотриманням встановлених підприємством норм товарних запасів, які забезпечують безперервний процес реалізації; виявленням неліквідних та надмірних залишків товарних запасів; перевіркою правильності розкриття інформації у облікових регістрах та формах фінансової звітності; проведення аналізу забезпеченості та ефективності використання товарних запасів” [1].

Організація внутрішнього аудиту товарів повинна бути цілісною єдиною системою взаємопов’язаних способів, прийомів і методів, які охоплюють увесь комплекс контрольних процедур, починаючи з формування інформаційної бази, проведення контрольних дій та закінчуючи узагальненням результатів контролю щодо здійснення товарних операцій на підприємстві.

Таким чином, основним критерієм при оцінці ефективності системи внутрішнього аудиту і, зокрема, оперативного контролю за товарними операціями має стати покращення показників торгівельної

діяльності в порівнянні з тими, які мали місце при її відсутності, а також стабілізація фінансового становища підприємства і зростання його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Сметанко О.В. Методика внутрішнього аудиту товарних операцій /О.В. Сметанко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76809.doc.htm.
2. Сметанко О. Сутність та місце внутрішнього аудиту в системі корпоративного управління акціонерним товариством / О. Сметанко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 247-253.
3. Ступінська В.М. Роль контролю товарних запасів в системі управління підприємств торгівлі / В.М. Ступінська // Європейські перспективи. – 2012. – № 2. – Ч.1. – С. 38-46.

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

ПОДАТКОВІ ПОРУШЕННЯ З ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НИХ

Дубіцький М.В.,

Здобувач ВФЕУ,

Вінницького фінансового економічного університету

(м. Вінниця, Україна)

Існування держави, в якій забезпечується дисципліна, законність і правопорядок, не можливе без встановлення відповідальності.

Бухгалтеру дуже не просто вести облік за податковим законодавством. Необхідно дотриматися багатьох правил, норм, вимог, а іноді й “побажань” контролюючого органу, що іноді призводить до допущення помилок. Тому бухгалтер може бути притягнений до відповідальності.

Покарати можуть лише за діяння, іменоване податковим правопорушенням - це протиправне діяння (дія або бездіяльність) платника, податкового агента та/або їх посадовців (далі — платник), а також посадових осіб контролюючих органів, що призвело до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених ПКУ й іншим законодавством, контроль дотримання якого покладено на податкові та митні органи [1].

Отже, з рис. 1, можна виділити три основні види податкової відповідальності: фінансову, адміністративну та кримінальну, інші види є поглиблена деталізація вище зазначених видів.

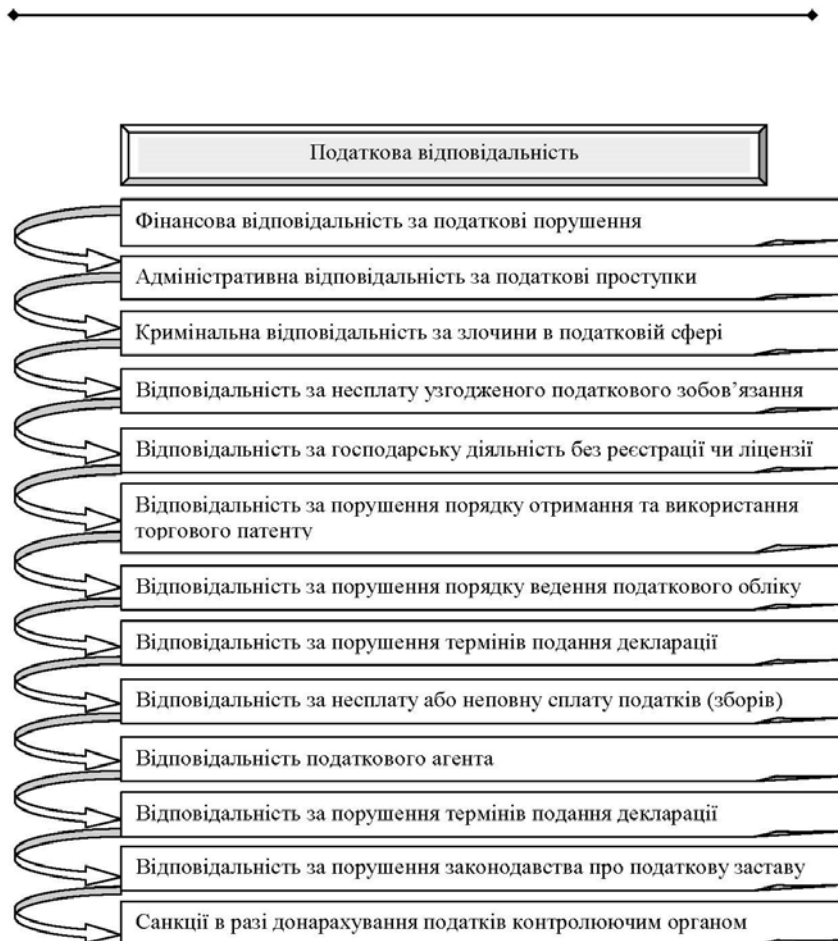

Рис. 1. Види податкової відповідальності

Фінансові санкції застосовуються до колективного прибутку суб'єкта правопорушення, а адміністративні – до особистих доходів посадової особи. Застосування фінансових санкцій тягне негативні для суб'єкта правопорушення наслідки не організаційного характеру, а тільки грошово-майнового тощо та має за мету, на відміну від

адміністративних санкцій, не тільки покарання порушника фінансової дисципліни, але й компенсацію презумованої шкоди, в свою чергу кримінальна відповідальність передбачає позбавлення волі посадових осіб, що здійснили податкове порушення.

В сфері обліку доходів підприємства досить часто проводяться судові справи, які пов'язані з нарахуванням та сплатою податку на прибуток або податкового зобов'язання. Динаміка судових рішень за 2010-2013 роки подана на рис. 2.

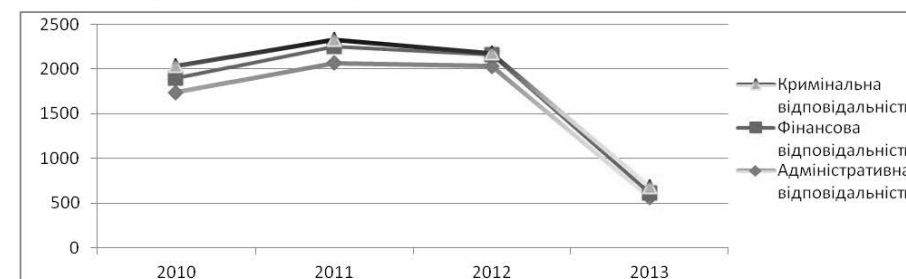

Рис. 2. Динаміка судових рішень з обліку доходів підприємства за 2010-2013 роки [систематизовано на основі [2]]

Отже, досить значна кількість судових рішень щодо податкових порушень пов'язано з фінансовою відповідальністю платника податків. Податковим кодексом України чітко передбачені випадки виникнення фінансової відповідальності та нарахування штрафних санкцій.

Найбільшу частку в судових справах, пов'язаних з доходом як об'єктом оподаткування займають судові рішення, що несуть адміністративну відповідальність. Крім того, 2741 справа за 2010-2013 роки була пов'язана з адміністративними порушеннями.

Отже, дохід як об'єкт оподаткування є тією складовою, на яку звертають увагу податкові органи при здійсненні перевірки. Сучасна система оподаткування вимагає від суб'єктів господарювання приділення значної уваги даному питанню, оскільки практика судових рішень показує, що динаміка судових справ щодо податкових розрахунків та подання декларацій є зростаючою.

Тому потребує оптимізації оподаткування підприємств, а саме гармонізація обліку доходів за стандартами бухгалтерського обліку та податковим законодавством, створення стимулів для суб'єктів господарювання, які покращать ситуацію сплати податків; спростити податкову звітність для економії часу облікового персоналу, а також створення умов податкової рівності великих, середніх та малих підприємств. Тобто сучасна податкова система вимагає від державних органів, а також науковців і практиків безпосереднього втручання та її удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України №2755-VI (зі змінами і доповненнями від 01.01.2014): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/>

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

Кулицький С. П.,

к.е.н., доцент, старший науковий співробітник,

*Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної
влади*

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

Фінанси – найбільш динамічна сфера економічних відносин. Цим обумовлений значний вплив інформаційно-психологічних факторів на розвиток фінансової ситуації в Україні. Йдеться не лише про фінансовий ринок, а взагалі про фінансові аспекти діяльності економічних агентів – підприємств, домогосподарств і держави. Через високу відкритість української економіки особливе значення має ставлення до фінансової ситуації в Україні з боку реальних і потенційних іноземних інвесторів й кредиторів. Тому оцінку впливу зазначених інформаційно-психологічних чинників доцільно диференціювати для резидентів та нерезидентів України.

Об'єктивна оцінка впливу інформаційно-психологічних факторів на розвиток фінансової ситуації в Україні можлива лише за умови врахування зв'язку дії цих механізмів з впливом на фінансову ситуацію виробничо-торговельних, бюджетно-податкових та грошово-кредитних чинників. Вплив перелічених вище факторів на фінансовий ринок та фінансову ситуацію в державі загалом різняться за ступенем мобільності / інертності. Наймобільніші з них – інформаційно-психологічні чинники.

Для ефективної оцінки впливу інформаційно-психологічних факторів на розвиток фінансової ситуації в Україні доцільно скористатись положеннями теорії рефлексивності, сформульованими Дж. Соросом. Її суть полягає в наступному. Суспільна психологія формується під впливом економічних та інших суспільних відносин й водночас психологія активно впливає на перебіг цих процесів. Існує рефлексивний механізм подвійного зворотного зв'язку між реальністю й уявленнями суб'єктів про неї. Економічні агенти діють на підставі своїх уявлень про ситуацію, що можуть відрізнятись від реальності. Оцінки учасників ринкових та інших суспільних процесів за своєю природою так чи так хибні, та спричиняють відповідно неоптимальну їх реакцію. В результаті на ринку поступово формується ситуація, що відхиляється від стану рівноваги. Помилковість сприйняття ситуації та неоптимальний характер дій агентів можуть поступово взаємно посилюватись, а їх результат – накопичуватись. Умови далекі від стану рівноваги, коли уявлення суб'єктів не повною мірою відповідають дійсності, можуть існувати доволі довго. Але настає момент, коли помилковість поглядів та неадекватність реакції учасників процесу стають очевидними для більшості. Відбувається більш-менш радикальна зміна поглядів та поведінки агентів, а економічний процес може суттєво змінити своє спрямування та інші параметри [1].

Подібна ситуація назрівала останніми роками у фінансовій сфері України. Протягом доволі значного періоду в економіці накопичувалась негативні наслідки дії виробничо-торговельних

(економічний спад, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі тощо), бюджетно-податкових (зростання дефіциту державного бюджету, витрат на обслуговування державного боргу тощо) та грошово-кредитних факторів (зростання ціни позикових ресурсів, скорочення міжнародних резервів України тощо).

Зміна параметрів роботи реального й фінансового секторів економіки є сигналами, що впливають на поведінку економічних агентів. Одним з «ключових факторів нестабільності в економіці України є досягнення граничної межі міжнародних резервів України до рівня забезпечення фінансування імпорту на рівні менше трьох місяців майбутнього періоду». За оцінкою академіка В.М. Геєця, у 2012 р. критична величина міжнародних резервів України становила 28 – 29 млрд. дол. США [2].

На 1 грудня 2013 р. міжнародні резерви України становили 18,8 млрд. дол. [3], забезпечуючи фінансування імпорту на рівні 2,5 місяців. Згода Росії у 2013 – 2014 рр. надати Україні кредит на 15 млрд. дол. поліпшить стан міжнародних резервів України, але погіршить ситуацію з її державним та зовнішнім боргом. Зниження ціни на російський газ поліпшить сальдо української зовнішньої торгівлі. Покращення одних чинників розвитку фінансової ситуації в Україні за рахунок інших тимчасово послабило негативні очікування економічних агентів. Наприкінці 2013 р. інформаційно-психологічна напруга навколо фінансової ситуації в Україні послабшала, але фундаментальні чинники її погіршення значною мірою збереглись. Тому інформаційно-психологічні фактори надалі знову зможуть

негативно впливати на розвиток фінансової ситуації в Україні вже у 2014 р.

Список використаних джерел:

1. Сорос Дж. Алхимия финансов. Рынок : как читать его мысли / Джордж Сорос; [пер. с англ. Аристов Т. С.]. – М.: Инфра-М, 1996. – 416 с.
2. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку : монографія / [Геєць В. М., Сіденко В. Р., Скрипниченко М. І. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук М. І. Скрипниченко. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2012. – 720 с.
3. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. – Назва з екрану.

**ФІНАНСОВА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК
ОСНОВА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Ткаченко С. А.,

викладач кафедри бухгалтерського обліку

Білоцерківський коледж фінансів,

обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та

аудиту

(м. Біла Церква, Україна)

В посткризовий період великого значення для відновлення економіки України набуває забезпечення розвитку регіонів. Необхідно створити умови для форсованого розвитку економічно потужних регіонів, використавши їх потенціал, та подолання ознак депресивності і поступового виходу на належний рівень економічного зростання на більш слабких територіях. Одним з основних напрямків реалізації цієї мети є ефективне використання бюджетного механізму. Відтак, бюджетна політика держави та місцевого самоврядування повинна бути спрямована на забезпечення економічного розвитку. При цьому, на місцевому рівні саме бюджетний механізм стимулювання соціально-економічного розвитку являється чи не найдієвішим серед інших механізмів забезпечення регіонального розвитку. Сучасні реалії свідчать про те, що вирішальне значення для забезпечення матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування мають саме доходи місцевих бюджетів. Це пояснюється тим, що: об'єкти комунальної власності переважно

належать до невиробничої сфери, вони не дають значних надходжень коштів до органів місцевого самоврядування. Місцеві органи позбавлені права на створення позабюджетних цільових і валютних фондів. Запровадження таких жорстких обмежень спричинено численними порушеннями у формуванні позабюджетних фондів, відсутністю дієвого контролю за їх використанням. Місцеві позики поки ще не набули в Україні належного поширення, характерного для країн з ринковою економікою, через неврегульованість правових та організаційних процедур їх розміщення й обігу, нерозвиненість інфраструктури фондового ринку. Невизначеність правових відносин щодо володіння землею та іншими природними ресурсами не дає підстави для розгляду таких об'єктів як важливої умови функціонування органів місцевого самоврядування на засадах фінансової незалежності. У зв'язку з цим надзвичайної актуальності набуває проблема самостійності місцевих бюджетів як основного чинника державного впливу на економічний розвиток на місцевому рівні.

В Україні не вдалося вирішити завдання використання бюджету як знаряддя активного впливу на економічні процеси на регіональному рівні, стимулювання розвитку підприємництва, залучення інвестицій в економіку регіонів, пріоритетного розвитку депресивних та проблемних територій. Тому виняткова значущість проблем фінансової самостійності місцевої влади потребує детального вивчення цього питання, теоретичного обґрунтування дефініцій,

визначення доцільних меж фінансової незалежності, розробки конкретних механізмів практичної реалізації такого принципу.

На сьогодні в Україні функціонує недостатньо ефективна система наповнення місцевих бюджетів та витрачання їх коштів. На нашу думку, при вирішенні проблеми достатності коштів місцевих бюджетів для забезпечення сталого економічного розвитку доречним заходом є реорганізація саме системи формування доходів, а не очікування економічного піднесення регіону, сподіваючись, що це зумовить і збільшення бюджетних коштів. Також варто підкреслити, що в процесі удосконалення бюджетного механізму стимулювання соціально-економічного розвитку окрім вирішення проблеми щодо наповнення бюджетів, слід розв'язати проблему ефективного витрачання коштів. Адже навіть якщо обсяги регіональних бюджетних ресурсів будуть достатніми, за неефективного їх використання соціально-економічний ефект буде мінімальним. Для запобігання цьому при здійсненні планування та розробки місцевих програм розвитку необхідно застосовувати програмно-цільовий підхід, який би чітко встановлював результати, котрі мають бути досягнуті в ході реалізації бюджетної політики.

Виходячи із вищевказаного, можна окреслити загальні напрямки удосконалення бюджетного механізму стимулювання регіонального розвитку:

- чіткий розподіл доходів та видатків між усіма рівнями влади для забезпечення адекватного покриття бюджетних зобов'язань

джерелами фінансування з метою належного виконання місцевих планів та програм розвитку;

- зменшення горизонтального та вертикального бюджетного дисбалансу за допомогою системи міжбюджетних трансфертів шляхом формування прозорих механізмів фінансової підтримки бюджетів різних рівнів;
- розвиток системи середньострокового планування розвитку територій із всебічним застосуванням програмно-цільового методу та оцінкою ефективності витрачання бюджетних коштів.

Ці та інші заходи сприятимуть зростанню рівня забезпеченості регіонів бюджетними ресурсами та ефективності їх використання з метою стимулювання соціально-економічного розвитку.

СЕКЦІЯ 5

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, СИСТЕМА
КОНТРОЛІНГУ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА**

ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

Рижиков В. С.,

Доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту,

Кіровоградського інституту регіонального управління та економіки

(м. Кіровоград, Україна)

Управлінський (внутрішньогосподарський) облік посідає центральне місце в процесі підготовки спеціалістів з бухгалтерського обліку та аудиту. Його побудова є широко творчою роботою на кожному підприємстві, яка ґрунтується на особливостях технології та організації виробництва, потребах інформаційного забезпечення всіх рівнів управління.

Значення дисципліни – навчити студентів вибрати варіант побудови обліку, виходячи з обсягів виробництва, системи управління, встановленого порядку контролю, ґрунтовно знати методику відображення затрат, виходу продукції та визначення її собівартості в сільськогосподарських підприємствах.

Поточний контроль засвоєння знань здійснюється шляхом виконання практичних завдань, написання контрольних робіт, тестовим опитуванням, проміжний – захист модулів, а заключний – написання курсової роботи та складання іспиту.

Навчальна дисципліна спрямована на вивчення таких ключових проблем управлінського обліку, як: розкриття мети, змісту та організації управлінського обліку; бюджетування, класифікація та поведінка затрат і результатів, традиційні та сучасні методи калькулювання собівартості продукції; аналіз взаємозв'язку "Затрати - обсяг - прибуток"; облік і контроль за центрами відповідальності та основні напрями розвитку управлінського обліку. Для засвоєння матеріалу передбачаються такі види навчання: лекції, лабораторні заняття, індивідуальна робота під керівництвом викладача, самостійна підготовка, пов'язана з опрацюванням спеціальної літератури, інструктивних матеріалів, заповнення первинної і зведеної документації, реєстрів синтетичного та аналітичного обліку, підготовка рефератів, доповідей, виконання курсової роботи.

Внаслідок вивчення дисципліни кожен студент повинен:

Знати:- теоретичні основи, принципи сучасної організації внутрішньогосподарського (управлінського обліку) з урахуванням положень національних стандартів;

- порядок організації внутрішньогосподарського обліку який повинен забезпечити отримання інформації, потрібної для контролю поточної діяльності підприємства і його структурних підрозділів;

- оптимізацію використання ресурсів, визначення ефективності виробництва;

- тактики управління і планування, прийняття оптимальних управлінських рішень;

- поняття, завдання та мету управлінського обліку;

- роль і місце управлінського обліку в системі менеджменту підприємства;

- предмет і метод управлінського обліку;
- основні критерії класифікації витрат в управлінському обліку;
- вичерпні й невичерпні витрати;
- прямі та непрямі витрати;
- витрати на продукцію та витрати періоду, основні та накладні витрати;
- структуру змінних, постійних, змішаних витрат;
- характеристику методів визначення функцій витрат;
- поняття й види собівартості, завдання калькулювання собівартості;
- поняття міцності та його використання в управлінському обліку.

Мати навички:

- опрацювати і використовувати облікову інформацію в управлінні;
- володіти основами управлінського обліку, формами і методами організації управлінського обліку;
- класифікувати витрати підприємства за їх цільовим призначенням, групувати їх за видами продукції, процесами, стадіями виробництва, центрами відповідальності, сферами діяльності, регіонами реалізації продукції тощо;
- визначати доходи підприємства, їх групувати за видами продукції, сферами діяльності, регіонами реалізації тощо;

- складати бюджети реалізації, виробництва, придбання виробничих запасів, прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, накладних витрат на управління виробництвом, адміністративних витрат, витрат на збут, собівартості реалізованої продукції за бюджетний період, бюджетного звіту про фінансові результати, бюджетного балансу;

- опрацювання практичних методів визначення точки беззбитковості;

Мати вміння:

- аналізу чутливості прибутку до зміни витрат, цін та обсягу реалізації;
- проведення аналізу релевантної облікової інформації для прийняття рішення про спеціальне замовлення;
- використання особливості аналізу облікової інформації при прийнятті довгострокових управлінських рішень;
- складання та взаємоузгодження бюджетів, стадій процесу бюджетування;
- контроль за виконанням бюджетів та аналіз відхилень, управління за відхиленнями;
- організація обліку за центрами відповідальності;
- контроль за діяльністю центрів відповідальності на основі звітності за рівнями управління.

Список використаних джерел:

1. Атамас П.Й. *Управлінський облік*: 2-ге видання: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440с.
3. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф., Малуго Н.М., Чижевська Л.В. *Бухгалтерський управлінський облік*: Підручник. Издательство: Житомир: ПП “Рута”, 2005. – 480 с.
4. Добровський В. М., Гнилицька Л. В., Коршикова Р. С. *Управлінський облік*: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За ред. В. М. Добровського. — К.: КНЕУ, 2003. — 235 с.
6. Нападівська Л. Удосконалення курсу “Управлінський облік” у системі вищих навчальних закладів України // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2011. - № 12. - с. 46-49.
7. Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Управлінський облік» (для студентів спеціальності 6.050100 "Облік і аудит" (6.030509 - «Облік і аудит») 3 курсу денної форми навчання і 4 курсу заочної форми навчання) / Укл.: Власова О.Є. – Харків: ХНАМГ, 2009.- 45 с.

СЕКЦІЯ 6

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ІНФОРМАТИКИ ТА ОСВІТИ**

СЦЕНАРІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Бараник З. П.,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри статистики,

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім.В.Гетьмана»*

Іриневиц Ю. В.,

Магістр кафедри статистики,

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім.В.Гетьмана»*

(м. Київ, Україна)

Останнім часом все частіше висловлюється думка, що прогнозування соціально - економічних явищ є невдячною справою, оскільки реальність завжди інша. Доцільність розробки прогнозів ні у кого не викликає сумнівів, тому автори прогнозів ніколи і не беруться стверджувати, що в майбутньому буде досягнуто саме зазначених кількісних параметрів. Мета прогнозування значно ширше - це наукове передбачення перспективи розвитку, яке ґрунтується на дослідженні динаміки, виявленні факторів впливу і дозволяє

визначити загальні тенденції та ймовірні сценарії подальшого розвитку подій.

Соціально - економічні прогнози потрібні не менше, ніж прогнози погоди, - вони несуть попередження про можливі негативні наслідки і створюють основу для прийняття адекватних політичних рішень.

За допомогою пакета прикладних програм « STATISTICA » модуля «Multiple Regression Analysis» була проведена оцінка щільності зв'язку і ступеня впливу, складових індексу людського розвитку на ІЛР, а так само побудовано прогнозне значення ІЛР в Україні на 2013-2015 рр..

У результаті побудови моделі було виявлено, що найбільший вплив на ІЛР має ВНД, а найменший - очікувана тривалість життя.

Проведемо прогнозування основних показників людського розвитку із використанням методу сценаріїв. Для цього сформуємо три сценарії розвитку подій: песимістичний; реалістичний; оптимістичний. Причому прогнозування кожного із сценаріїв здійснимо за такими основними показниками:

- ВНД на душу населення за ПКС, доларів;
- Очікувана тривалість життя при народженні, років;
- Очікувана тривалість навчання, років;
- Середня тривалість навчання, років.

В табл. 1 представлені сценарії соціально-економічного розвитку в Україні на 2013-2015 рр..

Таблиця 1

Сценарії соціально-економічного розвитку України на 2013-2015 рр.

Показники	Прогноз		
	Песимістичний	Реалістичний	Оптимістичний
ВНД на душу населення за ПКС, доларів	зниження	зростання	зростання
Очікувана тривалість життя при народженні, років	зниження	зростання	зростання
Очікувана тривалість навчання, років	зниження	незмінно	зростання
Середня тривалість навчання, років	зниження	незмінно	зростання

Джерело: Складено автором

Песимістичний варіант (Занепад) прогнозів передбачає погіршення вихідних умов функціонування об'єкта, а саме: поглиблення економічної кризи, падіння виробництва, зростання рівнів інфляції, безробіття, зниження ділової активності, погіршення рівня життя населення тощо. Реалістичний варіант (Розвиток) відповідає сценарію економічного зростання, за якого всі основні тенденції в ретроспективі зберігатимуться на весь перспективний

період. Оптимістичний варіант прогнозних розрахунків (Проекція) будують за умови, що уряд здійснюватиме активні дії щодо реформування економіки, її стабілізації та забезпечення економічного зростання, проведення ефективної соціальної політики в усіх сферах життя (табл.2).

За песимістичним сценарієм очікується зменшення обсягу ВНД на душу населення за ПКС до 6338 у 2013 р. до 6298 у 2014 та до 6242 у 2015 р.

Таки чином, згідно розрахунків представлених в табл. 2, можна зробити висновки, що за умови збереження цієї тенденції складових індексу людського розвитку в Україні, його рівень зросте до 0,75 в 2015 році. Дохідність населення в 2015 р. порівняно з 2005 р. зросте в середньому на 2,2%, очікувана тривалість життя - на 1,6 років

Таблиця 2

Реалізація сценаріїв соціально-економічного розвитку України на 2013-2014рр.

Показники	Прогнози								
	Песимістичний			Реалістичний			Оптимістичний		
	2013	2015	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Індексу розвитку людського потенціалу	0,737	0,74	0,738	0,743	0,747	0,750	0,743	0,747	0,750

Продовження табл. 2

ВНД на душу населення за ПКС, доларів	6210	6428	6338	6569	6641	6714	6627	6701	6714
Очікувана тривалість життя при народженні, років	68,5	68,8	68,5	69,0	69,0	69,1	69,1	69,2	69,4
Очікувана тривалість навчання, років	14,8	14,8	14,5	14,8	14,8	14,8	14,9	15,0	15,1
Середня тривалість навчання, років	11,3	11,3	11	11,3	11,3	11,3	11,3	11,4	11,4

Як видно з табл. 2 значення рівня людського розвитку за реалістичним та оптимістичним прогнозами є однаковими, хоча значення деяких показників відрізняються, це все пояснюється тим,

що на ІЛР мають однаковий вплив як економічні та і соціальні фактори.

Всі представлені сценарії на 2015 рік свідчать про зростання значення ІЛР, це говорить про те, що нині людський розвиток в Україні має відчутне позитивне спрямування. Тому першочергове завдання владних структур в сучасних умовах полягає в тому, щоб не втратити зазначені тенденції досліджуваного процесу, запобігти конфліктному протистоянню різновекторних суспільно-політичних сил та активізувати позитивне спрямування людського розвитку в країні.

Використана література: Офіційний веб-сайт Human Development Report Office (HDRO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/humandev>

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ВНЗ

Гудима А. А.,

*асистент кафедри «Облік і аудит»,
Донбаська державна машинобудівна академія
(м. Краматорськ, Україна)*

ВНЗ здобуває право власності на результат інтелектуальної діяльності, якщо він був отриманий авторами у результаті трудових або цивільно-правових відносин за завданням ВНЗ чи у ході виконання ними службового завдання.

При цьому інтелектуальна власність набуває все більше значення як один з основних економічних ресурсів, здатних розширити можливості фінансування діяльності ВНЗ, істотно підвищити його конкурентоздатність у сфері вищої освіти.

Одним з найбільш проблемних на дійсний момент напрямків системи керування інтелектуальною власністю ВНЗ є оцінка ринкової вартості її об'єктів, що пояснюється їх економічною й правовою специфікою як об'єктів оцінки або слабкою пропрацьованістю методичних аспектів оцінки таких об'єктів.

Методичні особливості оцінки об'єктів інтелектуальної власності ВНЗ безпосередньо пов'язані із цілями оцінки, які, у свою чергу,

обумовлені виконанням певних завдань (функцій) такими об'єктами й інтелектуальною діяльністю в цілому.

Вартісна оцінка об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) у ВНЗ представлена наступними основними напрямками:

- • при передачі або поступці прав на ОІВ;
- • при визначенні розміру винагороди авторам ОІВ і особам, що сприяють їхньому застосуванню;
- • для обліку й заохочення творчого внеску викладача;
- • оцінкою величини збитку при порушенні прав на ОІВ;
- • оцінкою вартості ОІВ із метою бухгалтерського й податкового обліку.

У всіх перерахованих ситуаціях оцінки ОІВ повинні відповідати обов'язковим вимогам до об'єкта оцінки, а саме:

- • відчуженість (віддільність) ОІВ від автора або ВНЗ;
- • подання ОІВ на матеріальному носії (для того, щоб відчуження й присвоєння прав на ОІВ конкретизували строго позначені структуру, форму й властивості);
- • наявність оформлених прав на використання ОІВ.

З погляду можливості оцінки ОІВ ВНЗ варто розділяти на дві групи:

- 1) ОІВ, використання яких пов'язане з їхнім тиражуванням (навчальна й учбово-методична література, електронні підручники, програмні продукти й т.п.);

Оцінка даного виду ОІВ можлива із застосуванням стандартних оцінних підходів - дохідного й витратного, для застосування яких у ВНЗ є достатня інформаційна база стосовно доходів від тиражування ОІВ та витрат на їх створення та тиражування. В окремих випадках може бути застосований також і порівняльний підхід.

Процес оцінки ОІВ у ВНЗ повинен базуватися на результатах серйозного маркетингового дослідження й аналізу фінансово-господарської діяльності ВНЗ.

2) ОІВ, використання яких не пов'язане з тиражуванням, представлені в ВНЗ застосовуваними в освітньому процесі методичними підходами до рішення проблемних ситуацій, моделюванням динамічних та кінематичних процесів, а також іншою науково-дослідницькою діяльністю студентко-викладацького складу ВНЗ.

Відносно таких ОІВ застосування стандартних оцінних методик ускладнено через значну складність збору інформації, необхідної для проведення вартісної оцінки.

Дохідний підхід є основним для оцінки вартості ОІВ як у цілому, так і для ОІВ ВНЗ у тому числі. В основі дохідного підходу лежить принцип очікування, який встановлює, що вартість ОІВ визначається кількістю, якістю й тривалістю надходження майбутніх вигід, очікуваних до одержання власником ОІВ.

Застосовність дохідного підходу до оцінки ОІВ ВНЗ обумовлена також і тим, що ВНЗ у відповідності зі своїм уставом і законом України "Про вищу освіту" можуть здійснювати платну

(підприємницьку) діяльність у сфері освітніх слуг; у комерційній сфері - у відношенні ОІВ: видання підручників, учбово-методичної й наукової літератури, продаж патентів і ліцензій; у сфері послуг для студентів і викладачів; у сфері науково-практичних та дослідницьких послуг, наданих стороннім організаціям та замовникам;

Вартісна оцінка прав на ОІВ ВНЗ у комерційній сфері в рамках дохідного підходу до оцінки включає рішення трьох основних складних завдань:

1) визначення частки доходу, принесеного безпосередньо оцінюваним ОІВ;

2) об'єктивний облік попиту на оцінюваний ОІВ;

3) визначення періоду й масштабів реалізації ОІВ.

Для підвищення економічної ефективності використання інтелектуального капіталу необхідні створення й впровадження у ВНЗ системи керування інтелектуальною власністю, що включає сукупність мір щодо об'єктів інтелектуальної власності по розробці політики ВНЗ в даній області по оформленню й захисту прав, а також бухгалтерському й податковому обліку, оцінці ринкової вартості.

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ ПО
ПОДАТКАМ З ЗАРПЛАТИ В СЕРЕДОВИЩІ ПРОГРАМНОГО
ПРОДУКТУ 1 С: 8- А ВЕРСІЯ**

Козлов В.В.,

кандидат технічних наук, доцент,

Суперсон І.І.,

кандидат економічних наук, доцент,

Суперсон В.І.,

кандидат економічних наук,

Томашевська Т.В.,

кандидат технічних наук,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Процедура нарахування і виплати зарплати та розрахунків з бюджетом відноситься до однієї з відповідальних і трудомістких складових, яку співробітники бухгалтерських підрозділів виконують постійно, щомісячно, причому вона стосується будь-кого суб'єкта усіх форм власності, які існують на Україні. Тому, до основного блоку використання програмного комплексу 1С:Підприємство 8-ї версії

включено відповідну функцію по її реалізації. Складність даної процедури полягає в тому, що нарахування зарплати та розрахунків з бюджетом тісно пов'язано з податковою політикою держави, яка має тенденцію до змін, які так чи інакше впливають на використання даного комплексу. З даних позицій автори розглядають методологічні основи реалізації розрахунків по та розрахункам з бюджетом на базі учбової версії програми "1С:Підприємство 8" версія 8.1 платформа "1С:Бухгалтерія 8 для України.

Оскільки на даний час основні розрахунки з співробітниками господарських суб'єктів різних форм власності по виплаті зарплати здійснюються через банківські структури, то в якості основного варіанта розглянуто саме розрахунки з співробітниками фірми по зарплаті через банк.

В зв'язку з цим в системі 1С необхідно здійснити певні перетворення і доповнення.

1. Необхідно внести в довідник Контрагенти назву банку, через який здійснюється розрахунки з співробітниками фірми по зарплаті.
2. Для кожного співробітника вказати назву банк через який здійснюється розрахунки і № карточки (в нашому випадку це буде банк який внесений в довідник Контрагенти).

Оскільки при розрахунках по заробітній платі з співробітниками підприємства банківські структури, згідно законодавства, вимагають одночасного перерахування відповідних сум податків, що були

відповідно нараховані, то потрібно підготувати платіжні доручення по кожному виду податку, який був нарахований.

При виконанні процедури нарахування зарплати здійснюється автоматичний розрахунок податків. У випадку, якщо процедура розрахунку податків не була здійснена її можна здійснити в ручному режимі.

Одночасно з нарахуванням податків на окремого співробітника здійснюється нарахуванням податків загального плану (згідно законодавства на період розробки програми).

- внесок в пенсійний ФОП (основний склад працівників) – рах. – 651;
- соцстрах від нещасних випадків ФОП (основний склад працівників) – рах. – 656;
- соцстрах на випадок втрати працездатності ФОП (основний склад працівників) – рах. – 656;
- безробіття ФОП (основний склад працівників) – рах. – 653.

Загальний підхід по виплаті зарплати заключається в наступному. Здійснюється процедура оформлення відомості по видачі заробітної плати.

При використанні способу виплати зарплати “Через банк” вона вважається виплаченою після проведення документа.

Для закриття процедури виплати зарплати необхідно оформити два документи: один для розрахунків по ПДФО і заборгованості перед

банком по сумі зарплати, інші на перерахування внесків у фонди соціального страхування.

Таким чином оформляємо наступні платіжні доручення:

- ПД по виплаті заборгованості перед;
- ПД для перерахунку Внесок в ПДФО (комунальний податок), який був акумульований на Кт 6411 рах.;
- ПД для перерахунку податку у Пенсійний з фонду який був акумульований на Кт 651 рах.;
- ПД для перерахунку податку Соцстрах з фонду з/п (втрата працездатності) який був акумульований по Кт 652 рах.;
- ПД для перерахунку податку у Соцстрах (безработица) який був акумульований по Кт 653 рах.;
- ПД для перерахунку податку у Соцстрах (від нещасних випадків) який був акумульований по Кт 656 рах.

Загальна сума податків, що підлягають перерахуванню у державні структури після виплати зарплати по співробітнику фірми складається з податків сплачених співробітником і з податків сплачених безпосередньо фірмою.

Проконтролювати факт проведення ПД можна за допомогою оборотно-сальдової відомості, а також виписки з банку.

В тих випадках коли один і той же податок нараховуються на дві бази, тобто, для прикладу, по рах. 651 нарахування здійснюються на зарплату співробітника і на загальний фонд заробітної плати підприємства, формування ПД має свої особливості.

Автоматизація процесу розрахунків з бюджетом у системі ІС забезпечує повністю їх облік та розрахунки як за статтями так і елементами. Такий підхід дає можливість достовірно визначати собівартість виготовленої продукції, виконаних робіт, дає можливість достовірно планувати витрати, акумулюючи інформацію в єдиній інформаційній базі. На основі наведеного матеріалу можна зробити висновки, що сучасні інформаційні технології у вигляді програмного комплексу "ІС:Бухгалтерія 8 для України" дають змогу керівникам підприємств приймати важливі управлінські рішення, оскільки інформація надходить до них достовірна та оперативна. Крім того, формування інформаційних ресурсів при цьому набагато ефективніше ніж при їх ручній обробці.

Список використаних джерел:

1. В.І.Суперсон, І.І.Суперсон. Програмний комплекс "ІС:Бухгалтерія 8 для України" – перші кроки на шляху ведення комп'ютерного обліку. // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2009. – №4. – С. 33-41.
2. В.І.Суперсон, І.І.Суперсон. Програмний комплекс "ІС:Бухгалтерія 8 для України" – введення вхідних залишків та формування початкової інформаційної бази. // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2010. – №4. – С. 60-70.
3. В.В. Козлов, І.І. Суперсон, В.І. Суперсон Методологічні основи реалізації розрахунків з поставщиками в середовищі програмного продукту ІС:Підприємство 8-а версія – // Національна академія статистики, обліку та аудиту Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації Збірник наукових праць Випуск 1 (10). – 2013 – С. 102-118.

4. ІС:Бухгалтерія 8 для України Учебная версия Москва Фирма «ІС» 2008.
5. Информационное письмо №1688 от 14.08.2002 О выходе программного продукта "ІС:Предприятие 8.0 ознакомительная версия"
6. Писаревська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 369 с.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Любченко Л. В.,

викладач кафедри ринкової економіки,

Білоцерківський коледж фінансів,

*обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та
аудиту*

(м. Біла Церква, Україна)

Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу. Малі підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи, наближують її до потреб конкретних споживачів, а водночас – виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення. У вітчизняній економічній науці з'явилося досить багато праць, де науковці висловлюють свої, часто неоднозначні, думки щодо місця малого підприємництва в сучасній економічній ситуації.

Можна виділити декілька фундаментальних досліджень, які стосуються різних аспектів діяльності малого підприємництва в Україні. Серед найважливіших слід виділити праці Варналія З.С., Андрющенко Г.О., Подольної В.В., Микитюк О.І., Філісак Н., Соломенко О.Є., які аналізують стан, динаміку та перспективи

розвитку малих підприємств. Г. Андрющенко підкреслює, що малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності, яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку [1]. Суть та значення малого бізнесу полягає у тому, що він є провідним сектором ринкової економіки; складає основу дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює структурну перебудову економіки, швидку окупність витрат, свободу ринкового вибору; забезпечує насичення ринку споживацькими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій, додаткові робочі місця; має високу мобільність, раціональні форми управління [2, с.100].

Вважаємо, що мале підприємство – це фірма, якою керує незалежний власник, яка не посідає у своїй галузі домінуючого становища і відповідає певним критеріям за кількістю зайнятих і щорічним критеріям продажів. В. Подольна зазначає, що малі підприємства як з'являються, так і розпадаються з багатьох причин. Частка банкрутств підприємств малого бізнесу завжди вище, оскільки, йдучи на ризик, підприємець вирішує досить складну проблему конкурентоздатності продукції, що випускається. Підприємцеві початківцю на самому початку треба провести свою роботу при більш високих витратах, ніж підприємцеві вже існуючої фірми [3].

Крім того, до перелічених рис можна додати відсутність системи самоорганізації та недостатня інфраструктура підтримки малого підприємництва; відсутність повної і вірогідної інформації про стан та

кон'юнктуру ринку, низький рівень консультаційних послуг та спеціальних освітніх програм; практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки; недовіра західних партнерів та негативне психологічне ставлення населення до підприємців.

Зважаючи на світовий досвід, відмічає Н. Філлісак, і на те, що молодь складає майже 17% до загальної кількості працюючих в Україні (потенційні підприємці), понад 15% до загальної кількості працівників України працюють в режимі неповного робочого дня (тижня), рівень безробіття сягає 12%, що автоматично є значними резервами становлення і розвитку підприємств малого бізнесу в Україні. Більше того, малий бізнес є одним із найдоступніших резервів. Не випадково він перетворився у реальний сектор економіки, який знаходиться у полі зору державної політики та законодавчого органу держави [4, с. 35-36].

Отже, слід зазначити, що однією з найвагоміших перепон на шляху діяльності малих підприємств є відсутність фінансових ресурсів для інвестиційного розвитку. В країнах з розвинутою економікою найбільш поширеною формою фінансової підтримки малого бізнесу (70%) є кредитні ресурси банків. Однак в Україні за умови обмеженості кредитних ресурсів, високих цін на гроші та великого ризику, процентні ставки є надто високими і не можуть бути джерелом інвестицій для малого бізнесу. Відсутність сучасного досвіду цивілізованої підприємницької діяльності у підприємців – одна з основних причин фінансового краху більшості малих підприємств. Створення малого підприємства завжди пов'язане з величезним

ризиком та переборенням опору, що неминуче виникає при народженні нового.

Одним із стратегічних напрямів в організації успішного малого бізнесу в нашій країні має бути дієва підтримка з боку держави та великих компаній, пошук нових методів фінансування малих підприємств і створення орієнтованої на них фінансової інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко Г. О. Малі підприємства : критерії визначення / Г. О. Андрющенко // Формування ринкових відносин. – 2008. – №10. – С.23-29.
2. Варналій З. С. Мале підприємництво : основи теорії і практики / З. С. Варналій. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, КОО, 2010 – 302 с.
3. Подольна В. В. Ретроспективний аналіз та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / В. В. Подольна // Інвестиції : Практика та досвід. – 2008. – №19. – С. 44-52.
4. Філлісак Н. Малий бізнес в Україні / Н. Філлісак // Вісник податкової служби України. – 2007. – № 42. – С. 24-31.

СТАН ТА ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ГРОШОВИХ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Матюха М.М.,

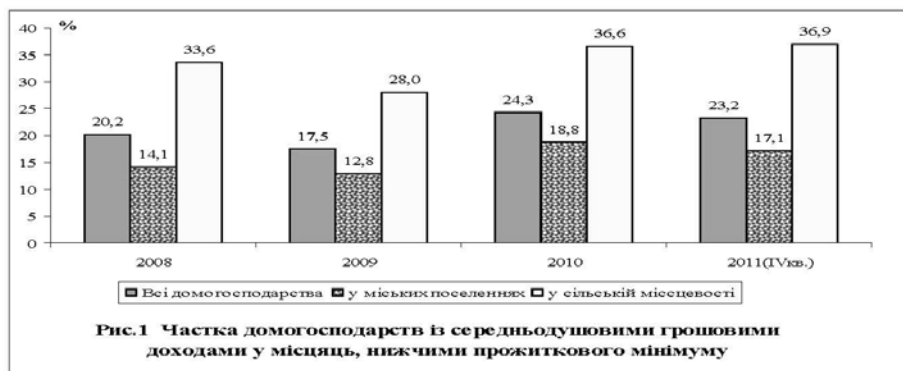
кандидат економічних наук, доцент,

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

(м. Київ, Україна)

Однією із актуальних проблем на селі є низькі грошові доходи сільських домогосподарств. У домогосподарствах за 2005–2011 рр. відмічена тенденція зростання грошових доходів, Однак, у 2011 році грошові доходи сільських домогосподарств становили 2912,5 грн., а у міських 3841,7 грн., або вищі у 1.3 рази.

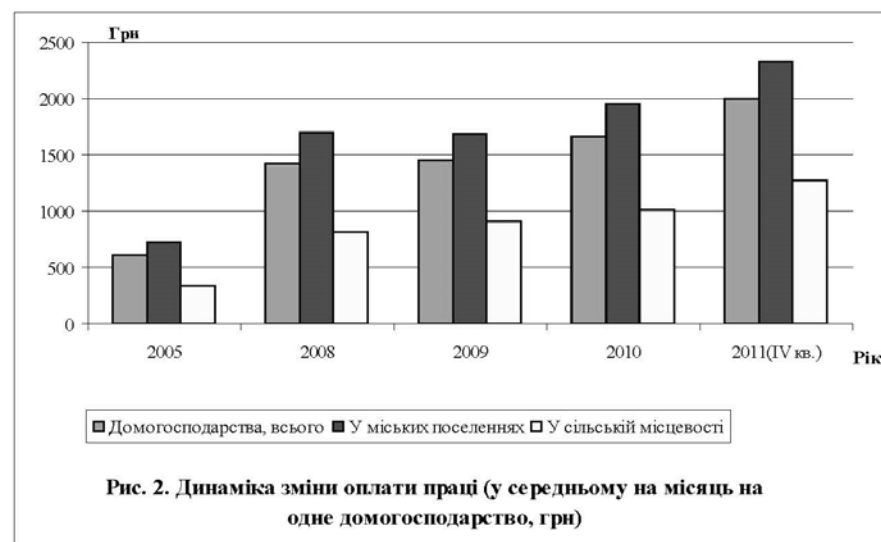
Про низький рівень доходів сільських домогосподарств свідчить стан розподілу домогосподарств із середньодушовими доходами на місяць нижче прожиткового мінімуму (рис. 1).

Джерело: Розраховано за даними Державної служби статистики України

Станом на 01.10.2011 р. більше 36% сільських домогосподарств мають середньодушові грошові доходи в місяць нижче прожиткового мінімуму. При цьому за період 2008–2011 рр. частка сільських домогосподарств з середньодушовими доходами на місяць нижче прожиткового мінімуму збільшилася на 3,3 в.п.

Одним із найбільш вагомих складових грошових доходів, що формує загальну ситуацію з покращення рівня життя домогосподарств у сільській місцевості є оплата праці, яка протягом 2005–2011 рр. зросла у 3,7 рази (рис. 2.).

Однак, аналіз динаміки зміни оплати праці показує, що у 2011 році у сільській місцевості вона становила 1269,9 грн на місяць, тоді як у містах вона становила – 2330,2 грн. на місяць, або у 1,8 раза більша ніж у селян.

У аграрному секторі оплата праці селян є взагалі найнижчою серед галузей економіки України. Важливим джерелом отримання доходів у сільській місцевості мало б бути виробництво сільськогосподарської продукції. Однак за період 2005–2011 рр. у складі грошових доходів сільських домогосподарств доходи від продажу сільськогосподарської продукції зменшилися з 13,6% до 9,3%.

Низький рівень доходів селян свідчить про відсутність у сільській місцевості умов для формування середнього класу.

Для збільшення грошових доходів селян необхідно: підвищити оплату праці штатних працівників у сільському господарстві та пов'язаних з ним послуги не нижче середнього їх рівня по галузях економіки; забезпечення розвитку тваринництва та трудомістких галузей у рослинництві дасть можливість збільшити виробництво продукції і підвищить щорічні доходи сільських домогосподарств від продажу сільськогосподарської продукції більше ніж у 1,3-1,5 рази.

СОТ: ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Морозова О.С.,

здобувач Вінницького фінансово-економічного університету

(м. Вінниця, Україна)

Значний вплив на розвиток міжнародної торгівлі України має світова організація торгівлі (СОТ), членом якої наша країна є з 16 травня 2008 року. Згідно зі статтею VIII Марракеської угоди про утворення Світової організації торгівлі, СОТ є міжнародною міжурядовою організацією, створеною згідно з нормами міжнародного права. Основними цілями СОТ є розширення виробництва товарів, робіт і полуг та торгівля ними. СОТ забезпечує інституційну та правову базу торговельної системи. Діяльність СОТ може здійснюватися винятково в рамках її компетенції, визначеної Марракеською угодою і прийнятими на її основі іншими документами. Згідно з Марракеською угодою, СОТ забезпечує загальну інституційну основу для здійснення торговельних відносин між її членами, тобто утворює міжнародний форум з робочими органами. В його рамках можуть здійснюватися міжнародні переговори як між усіма членами СОТ, так і між окремими

учасниками. Сфера регулювання СОТ може бути розширена за рахунок майбутніх угод, які будуть включені в загальну систему СОТ. СОТ успішно регулює 95 % усієї світової торгівлі. Переваги та недоліки вступу та членства України в СОТ відображені в табл. 1.

Таблиця 1.

Переваги та недоліки вступу та членства України в СОТ

№ з/п	Переваги	Недоліки
1	2	3
1	відкриття економіки	вітчизняним товаровиробникам необхідно реально оцінити свій виробничий і науково-технічний потенціал та оволодіти сучасними конкурентними перевагами
2	збільшення обсягів міжнародної торгівлі	внаслідок цінової конкуренції, вимог міжнародних стандартів слід очікувати скорочення традиційних ринків збуту для українського експорту
3	полегшення доступу до міжнародних ринків	існують проблеми неузгодженості українських національних стандартів якості продукції міжнародним нормам

Продовження табл.1

4	скасування щодо країни дискримінації і нетарифних бар'єрів	існування антидемпінгових процесів проти України є фактично основною метою недопущення небажаних партнерів на ринки збуту
5	доступ до багатосторонніх механізмів вирішення суперечок та можливість впливати для захисту національних інтересів на умови регулювання світової торгівлі	зниження рівня тарифного захисту внаслідок зв'язування тарифних ставок; визнання України як держави з ринковою економікою не дає певних переваг у перехідний період вступу до СОТ
6	передбачуваність та транспарентність	
7	участь у прийнятті рішень СОТ, участь у приєднанні Росії до СОТ	
8	покращення міжнародного іміджу країни	
9	інтеграція з ЄС	
10	можливість правового відступу від правил	
11	реформа податкової і митної системи	

З табл. 1 видно, що членство України в СОТ як і будь-яке інше явище має переваги і недоліки. Вважаємо, що членство нашої країни в

даній організації не дозволить значно збільшити міжнародну торгівлю, оскільки, на жаль, в нашій країні на низькому рівні розвинуто виробництво товарів.

Слід відмітити, що членство в СОТ призводить до зростання ролі уряду у сфері визначення позиції країни в світовому господарстві. Проте не слід розглядати членство в СОТ, як втрату можливості розробляти та здійснювати самостійну економічну політику. Відповідність національної економічної політики нормам та принципам СОТ є показником зрілості ринкової системи в контексті регулювання виробничо-комерційної діяльності приватних економічних агентів.

Отже, з вище наведеного матеріалу можна стверджувати, що розвиток міжнародної торгівлі займає велике місце у зовнішньоекономічній діяльності будь-якої країни. На розвиток міжнародної торгівлі впливає безліч факторів, основним серед яких, вважаємо, що є науково технічний розвиток країн. Також, слід зауважити, що розвиток міжнародної торгівлі товарами та міжнародної торгівлі послугами є рівноправними і залежать від того в якій країні, що більше розвивається: експортно-імпортні операції, пов'язані з товарами чи з послугами.

ЕКОНОМІЧНІ ЗАДАЧІ, ЩО ЗВОДЯТЬСЯ ДО ЛІНІЙ ПЕРШОГО АБО ДРУГОГО ПОРЯДКУ

Моцний Ф. В.,

доктор фізико-математичних наук,

професор, завідувач кафедри прикладної математики

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ, Україна)

Лінії першого порядку – це прямі лінії, що належать до фундаментальних понять геометрії і визначаються як лінії, шлях вздовж яких дорівнює відстані між двома крапками. Їх загальне рівняння в двохвимірному просторі є таким: $Ax + By + C = 0$, де A, B, C – довільні сталі коефіцієнти, причому коефіцієнти A і B не дорівнюють нулю одночасно.

Лінії другого порядку – це криві лінії на площині, до яких належать коло, еліпс, гіпербола і парабола. Вони описуються загальним рівнянням другого степеня $Ax^2 + Bxy + Cy^2 + Dx + Ey + F = 0$ відносно поточних декартових прямокутних координат. Тут коефіцієнти A, B, C, D, E і F - дійсні числа, серед яких принаймні один з коефіцієнтів A, B або C не дорівнює нулю.

Лінії першого і другого порядку мають важливе теоретичне і прикладне значення і знаходять широке застосування в економіці, статистиці та інших галузях науки і техніки.

Ця доповідь присвячена економічним задачам, що розв'язуються в рамках лінійного наближення або кривих другого порядку.

1. Встановлено, що при ціні перевезення вантажу a грн. на відстань 100 км і b грн. на відстань 1000 км, вартість y транспортних витрат в залежності від відстані x визначається рівнянням

$$y = \frac{x(b-a)}{400} - \frac{1}{4}(b-5a).$$

2. Оцінено рентабельність транспортних перевезень вантажу автомобільним транспортом і залізницею в залежності від відстані x , якщо їх вартість y задається формулами $y = \frac{1}{3}x + 1$ і $y = \frac{5}{3}x - 3$ відповідно. Показано, що при $x \in [0, 3)$, витрати y на перевезення вантажу автомобільним транспортом менші ніж витрати на перевезення вантажу залізницею, тоді як при $x \in (3, \infty)$ - вони більші.

3. Знайдено, що зменшення запасів пального b на станції заправки визначається рівнянням $y = -\frac{b}{a}x + b$, де a - кількість днів наявності пального на даній станції при рівномірному використанні.

4. Показано, що нарощена сума S боргу за простими відсотковими ставками на момент закінчення угоди через n років становитиме $S = P_0 \cdot (1 + i \cdot n)$, де P_0 - початкова сума боргу, i - річна відсоткова ставка.

5. Розглянуто задачу про купівлю споживачем трьох різних товарів A , B і C вартістю 20, 30 і 40 грн. відповідно при фіксованому бюджеті 3600 грн.. Показано, що купівельні можливості споживача визначаються рівнянням площини у «відрізках»: $x/180 + y/120 + z/90 = 1$ і графічно зображуються частиною площини або тетраедром, коли витрачаються не всі гроші (Рис. 1); відрізком прямої лінії або множиною крапок усередині трикутника, якщо споживач не купує один із названих товарів.

Рис. 1.

6. Досліджено розподіл ринку збуту печива двох кондитерських фабрик, відстань між якими s , з метою забезпечення найменших витрат споживачів. Встановлено, що при однакових витратах печиво першої фабрики вигідно купувати споживачам, які проживають у колі з центром $O'(s \frac{c_2^2}{c_2^2 - c_1^2}; 0)$ і радіусом $R = s \frac{c_1 c_2}{c_2^2 - c_1^2}$, тоді як печиво другої фабрики - споживачам, які проживають за межами

цього кола. Тут c_1 і c_2 - транспортні витрати на перевезення 1 кг печива першої і другої фабрики відповідно.

7. Проаналізовано виробничу діяльність фірми, що виготовляє і продає світлодіоди. З'ясовано, що для забезпечення рівноваги доходів і витрат їй необхідно щомісяця виготовляти і реалізовувати світлодіоди в кількості $\frac{p-b-\sqrt{(p-b)^2-4ac}}{2a}$, $\frac{p-b+\sqrt{(p-b)^2-4ac}}{2a}$ або

$\frac{p-b}{2a}$, де p - вартість одного світлодіода; a, b, c - довільні коефіцієнти.

Оцінено прибуток фірми від випуску світлодіодів:

$$P = y_{дох} - y_{випр} = -a \cdot \left(q - \frac{p-b-\sqrt{(p-b)^2-4ac}}{2a} \right) \cdot \left(q - \frac{p-b+\sqrt{(p-b)^2-4ac}}{2a} \right).$$

Показано, що при $p=5E, a=100; b=4500; c=200$ виробництво буде прибутковим, якщо 1 тис. світлодіодів $< q < 8$ тис. світлодіодів, і збитковим, якщо $q < 1$ тис. світлодіодів або $q > 8$ тис. світлодіодів. Якщо ж $c = 625$, а інші параметри задачі залишаться без зміни, то рівновага доходів і витрат буде досягнута при $q_1=q_2=2,5$ тис. світлодіодів, причому відхилення від рівноваги як в один, так і в другий бік приведе до збитковості виробництва.

8. Розглянуто задачу про попит $D(p)$ і пропозицію $S(p)$ при вільній конкуренції для стабільного ринку (Рис.2а) і нестабільного (Рис.2б) у різні

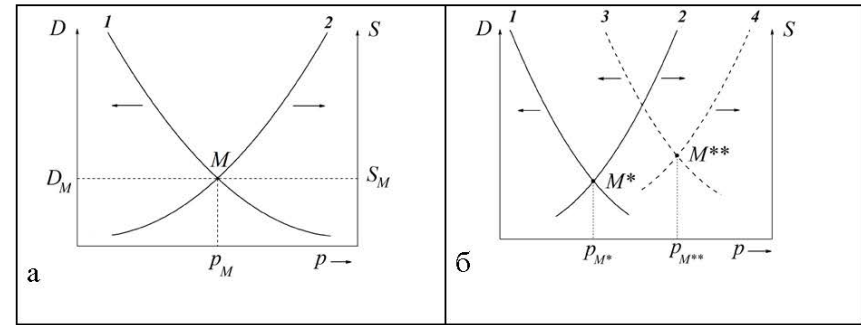

Рис. 2.

моменти часу. Визначено ринкову ціну товару p_M в стані рівноваги. Показано, що зміна ціни на товар з часом залежатиме від швидкості реагування пропозиції на попит, тобто якщо запізнення відсутнє, пропозиція без затримки відреагує на попит, якщо ж запізнення пропозиції матиме місце, то залежність ринкової ціни від часу визначатиметься рівнянням:

$$\frac{\Delta p(t)}{\Delta t} = \xi \cdot \left[D_0 + S_0 - \frac{D_0}{P_D} \cdot p(t) - \frac{S_0}{P_S} \cdot p(t-\tau) \right], \text{ де } \xi, D_0, S_0, P_D, P_S - \text{ринкові параметри.}$$

9. Розглянуто і обговорено Парадокс Р. Гіффена.
10. Проаналізовано податкову ставку, податкові надходження та криву А. Лаффера.

**КОНТРОЛІНГ – КІБЕРНЕТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ
ЕКОНОМІЧНИМИ ОБ'ЄКТАМИ НА ОСНОВІ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

В.І.Одноволик,

кандидат хімічних наук, доцент,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(Київ, Україна)

Сьогодні контролінг визначають і як систему управління, систему контролю, систему управлінського обліку, систему планування та контролю тощо. Так класики німецької школи акцентують увагу на визначення контролінгу: А.Дайле[1] - система управління орієнтована на прибуток, Д.Хан[8] – система планування і контролю, П.Хорват[6] – система координації та узгодження планів організації. Данилочкіна Н.Г. [5]– система управління бізнесом. Малишева Л.А.[7]–Управління управлінням. Роботи присвячені контролінгу можна розділити на дві великі групи:

1. роботи в яких контролінг визначається, як удосконалення системи управлінського обліку;
2. роботи в яких контролінг визначається як функція менеджменту.

Відповідно дослідження контролінгу, як кібернетичної системи практично не проводились.

Різноманітність підходів та поглядів на контролінг, як теорію управління потребує подальшого дослідження та вивчення. При тому на практиці контролінг використовується в Україні, як іноземними так і деякими українськими компаніями. На підприємствах існують посади контролера та відділи контролінгу. При цьому кожне підприємство може розуміти по різному суть і необхідність контролінгу. Отже контролінг не має єдиної концепції та методики впровадження, а є широким набором розрізнених функцій та інструментів. Розвиток контролінгу, як системи управління на основі законів кібернетики дозволить вирішити проблему побудови єдиної концепції управління підприємством, як економічним об'єктом.

Метою дослідження було вивчення контролінгу, як кібернетичної системи управління підприємством. Виявлення основних принципів та закономірностей управління підприємством, як кібернетичною системою, за допомогою контролінгового механізму.

Основні результати дослідження. Дослідження проводилось шляхом аналізу та моделювання систем управління та менеджменту декількох українських підприємств. Підприємства мали приватну форму власності та різні профілі діяльності. В дослідженнях використовувались методи теорії систем, кібернетики, системного аналізу.

Кібернетичною системою називають систему, яка містить інформаційну мережу із входами та виходами та має властивість

автономного управління та саморегулювання[4]. Тобто це система з самоуправлінням. Відповідно розглянемо підприємство, як кібернетичну систему, яка містить дві основні підсистеми - функціональну підсистему (виробництво товарів робіт, послуг) та підсистему управління (забезпечення виконання поставлених цілей та інтересів власників).

Основними ознаками кібернетичної системи, які використовують для визначення підприємства, як кібернетичної системи є:

- **керованість** (наявність зворотного зв'язку, як основи управління підприємством як системою);
- **складність високого порядку** (для підприємства характерно наявність великої кількості елементів (складових) різної природи та зв'язків між ними);
- **цілеспрямованість** (діяльність підприємства підпорядкована цілям, які визначаються за межами системи - власниками та акціонерами);
- **динамічність** (підприємство, як система, розвивається в часі має різні стани та параметри в минулому, теперішньому та майбутньому);
- **багатопараметричність** (велика кількість критеріїв та показників, які описують стан системи та її елементів);
- **відкритість** (вільний обмін інформацією із зовнішнім середовищем);

- **інерційність** (здатність системи реагувати з запізненням на внутрішні та зовнішні впливи);
- **саморегулювання** (здатність підтримувати найпростіші форми регулювання для підтримки стабільності системи)[9].

Дані характеристики підтверджують твердження С.Біра[2], що для дуже складних систем необхідні особливі інструменти управління. Використання контролінгового механізму дозволяє вирішувати завдання управління підприємством. Для підприємства, як кібернетичної системи пропонується визначення контролінгу як управляючої підсистеми, яка забезпечує наповнення зворотного зв'язку (каналу управління) необхідною, точною, вірною, своєчасною, обґрунтованою, кількісною інформацією для оптимального управління з метою забезпечення інтересів власника.

Розглянемо функції підсистеми контролінгу, як особливого інструменту управління економічними об'єктами:

- розробка та модернізація системи обліку для оперативного отримання облікової інформації;
- розробка підсистеми планування (оперативного та стратегічного), як відображення інтересів власника;
- розробка системи узгодження та координації планів та бюджетів підприємства;
- розробка та вибір ключових управлінських параметрів, показників (індивідуальна кількість та наповнення для кожного підприємства);

- розробка системи виміру, порівняння та узгодження якісних показників (можливо система збалансованих показників);
- розробка системи регулювання на відхилення фактичних показників від планових;
- розробка системи аналізу та інтерпретації відхилень;
- вироблення обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень.

В кібернетичній системі функція управління є інформаційним процесом. Відповідно підсистема контролінгу це інформаційна система яка обробляє, накопичує, зберігає та надає інформацію. Відповідно закону необхідної різноманітності У.Ешбі[10] складність управляючої системи повинна бути не меншою ніж складність функціональної системи. Тобто складною системою може управляти тільки система не меншої складності ніж задана, або система управління є відображенням функціональної системи. Справедливою є також думка консультантів - управлінців, що кожна фірма за стилем управління схожа на свого директора або власника. Дане твердження обґрунтовує необхідність для підприємства мати посаду контролера, або навіть відділ контролінгу. Тобто на даний сьогоднішній момент розділення функцій контролера і менеджера є науково обґрунтованим.

Для розуміння процесу управління результатними роботи підприємства розглянемо зв'язок між господарськими операціями підприємства та результатами його діяльності, а саме: прибутковість, рентабельність, ліквідність (можливо інші показники). Тобто

покажемо наповнення інформацією зворотного зв'язку (каналу управління):

- 1) система обліку фіксує дані про господарські операції (тобто початковий сигнал про операцію);
- 2) система бухгалтерського обліку обробляє дані відповідним чином створюючи документи, як інформаційні носії;
- 3) система бухгалтерського обліку агрегує документи відповідним чином створюючи звіти (в яких відображаються показники роботи підприємства прибутковість, рентабельність, ліквідність);
- 4) контролер (відділ контролінгу) фіксує відхилення планових показників;
- 5) контролер аналізує відхилення і виробляє рекомендації для менеджера;
- 6) менеджер приймає рішення і реалізує набір управлінських заходів.

На етапі 1) система працює з даними (фіксація сигналів про операцію). На етапі 2) , 3), 4) дані перетворюються у інформацію (відповідають на питання про що йде мова, що відбулося). На етапі 5), 6) дані повинні стати знаннями, і бути достовірними для прийняття рішень. Менеджер має можливість ефективно управляти організацією тільки на основі знань. І відповідальність за достовірність, відповідність, повноту даної інформації несе контролер. Тобто в каналі управління повинно відбуватися перетворення «дані → інформація → знання» тільки в такому випадку система контролінгу

буде ефективною та зможе дати відповідь, що потрібно змінити в роботі підприємства, щоб змінилися його показники роботи. При цьому для підприємства, як складної системи деякі операції носять вірогідностний характер. Тому досягнути співпадіння фактичних і планових показників дуже складно. Тобто контролінг стає системою оптимального управління. В цьому випадку головною складовою системи контролінгу є аналіз. А алгоритм роботи системи буде виглядати: «планування→облік→контроль→аналіз→ вироблення рекомендацій». Відповідно для забезпечення роботи такої складної системи використовуються інформаційні технології. Але на данному етапі розвитку контролінгу автоматизувати всі етапи управління неможливо. Системи контролінгу підприємства поки що можна розглядати, як людино-машинну інформаційну систему. І відповідальність за прийняття управлінських рішень в даній системі покладається на менеджера.

Список використаних джерел:

1. Дайле А. Практика контроллинга. М.: Финансы и статистка, 2001. - 336 с.
2. Бир С. Кибернетика и управление производством М: ГИФМЛ, 1963. - 277 с.
3. Виннер Н. Кибернетика или управление и связь в животном и машине. М.Наука: Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. -344с.
4. Глушков В.М. и др. Энциклопедия кибернетики. Киев.: Главная редакция Украинской советской энциклопедии. Т.1. 1974. - 608с.
5. Контроллинг как инструмент управления предприятием. Под ред. Данилочкиной Н.Г. – М.: ЮНИТИ, 1998.- 279 с.

6. Концепция контроллинга / Horvath & Partners; Пер. с нем. 3-е изд. – М: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 268 с.
7. Мальшева Л.А. Контроллинг организационных изменений: как не утонуть в море популярных концепций. Учебное пособие. Екатеринбург: Издательство УМЦ УПИ, 2010. - 386с.
8. Хан Д., Хунгенберг Х. ПиК. Стоимостно -ориентированные концепции контроллинга: Пер. с нем. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 928 с.
9. Форрестер Дж. Основы кибернетики предприятия: М. Издательство «Прогресс», 1971. – 325с.

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Фінько В.М.,

аспірантка НАСООА,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ, Україна)

Розвиток банківської системи є важливою складовою ефективного розвитку економіки. Високі темпи економічного росту можливі лише за умови достатніх обсягів інвестиційних ресурсів. Ключову роль в нарощуванні інвестиційного потенціалу відіграють українські банки, які акумулюють та перерозподіляють тимчасово вільні кредитні ресурси.

Порівняно стабільний розвиток вітчизняної економіки починаючи з 2009р. супроводжувався зростанням ВВП (2,2 рази), підвищенням заробітної плати (2,3 рази) та зростанням доходів населення (2,2 рази), що, в свою чергу, викликало стрімке зростання депозитної бази вітчизняних банків (3 рази). Така ситуація сприяла і розвитку кредитування, що внаслідок недостатньо виважених дій Національного банку України у сфері контролю за зростанням кредитного портфеля вітчизняних банків і станом його якості, а також банків у сфері оцінки кредитоспроможності позичальників й

управління кредитним ризиком призвело до «кредитного буму», і, як наслідок, викликало необхідність нарощення зовнішніх запозичень.

Однак унаслідок світової фінансово-економічної кризи відсоткова ставка за зовнішніми запозиченнями навіть для великих вітчизняних банків підвищилася в середньому на 150-200 пунктів, серед за казначейськими облігаціями США для позичальників із країн із рейтингом ВВ, до яких належить переважна більшість провідних українських банків, підвищився до 3,5%. Також варто додати, що ринок цінних паперів, який є вагомим постачальником фінансових ресурсів для банків розвинених країн, в Україні не розвинений, а це, своєю чергою, обмежує коло потенційних джерел залучення коштів. Таким чином, саме депозити стали найголовнішим джерелом поповнення ліквідності вітчизняних банків, про що свідчить частка депозитів у банківських пасивах (таблиця 1).

В цьому полягає актуальність обраної теми тому, що в наслідок економічної кризи в країні виникли труднощі пов'язані із поверненням вкладів і тому населення не може бути впевненим в надійності банківської системи, отже, в поверненні своїх заощаджень. Переважна більшість банків не приділяє достатньої уваги питанням формування кредитних ресурсів, і як результат, на сьогодні в Україні відбувається найбільший в Європі відтік з банківських установ вкладів населення.

Серед наукових досліджень обліку депозитних операцій банків слід зазначити роботи А. Белоглазової, В. Вікулова, А. Вожжова, Н. Волкової, А. Мороза, О. Панової, Савлука Т. Табачук, О. Сарахман та інших. Проте найчастіше у працях українських вчених-економістів

розглядаються здебільшого лише окремі аспекти обліку чи аналізу залучених банківських ресурсів.

Отже, на сучасному етапі найважливішу роль у формуванні ресурсної бази банківських установ відіграють кошти населення (їх частка, як видно із таблиці 1 складає 66%), які є рушійною силою інвестиційного процесу. Кошти населення – важливе джерело формування банківських ресурсів. Від їх обсягів і структури багато в чому залежать можливості банків розширювати активи, формувати доходи і прибуток, підтримувати ліквідність на необхідному рівні. Між тим, банки зіткнулися з проблемою масового вилучення коштів вкладниками, що різко погіршило їх ліквідність.

Масштабний відтік депозитів з банків відбувався протягом 2008 – 2009рр., саме в цей період українські банки втратили депозитів (юридичних і фізичних осіб) на суму понад 95 млрд.грн.

Таблиця 1.

Динаміка зміни обсягів депозитної бази вітчизняних банків у продовж 2008-2012р.

Показник	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Обсяг депозитів, усього, млрд. грн.	359 740	334 953	416 650	491 756	572 342
в т. ч. за термінами:					
на вимогу	170 589	119 793	152 477	174 959	185 314

Продовження табл. 1

до 1 року	92 912	135 357	133 499	153 983	187 948
від 1 року до 2 років	122 344	60 425	106 718	132 907	163 861
більше 2 років	36 897	19 378	23 956	29 907	35 219
Частка депозитів домашніх господарств у загальному обсязі депозитів	60,6	63,9	66,1	65,2	64,5

Серед причин, що призвели до відтоку депозитів із банківських установ слід виділити такі:

- 1) негативний інформаційний фон. У період кризи вітчизняні банки виявилися неготовими до випробування в жорстких умовах інформаційного пресингу українських засобів масової інформації і втратили свої позиції в рейтингах довіри громадськості. Унаслідок поширення негативної інформації у ЗМІ банки зіткнулися з найсуттєвішим ризиком у період кризи - ризиком втрати репутації;
- 2) недосконалість інформаційної політики НБУ та Уряду. В період наростання в суспільстві панічних настроїв із боку НБУ та Уряду не було вжито заходів щодо спростування недостовірних та перебільшених чуток про можливий крах банківської системи, які активно висвітлювали вітчизняні засобах масової інформації;

3) політична нестабільність. Невизначеність та несвоєчасність у сфері застосування антикризових заходів, прийняття відповідних нормативно-правових актів, відсутність політичної єдності тільки поглиблювали паніку в суспільстві.

Отже, вітчизняним банкам необхідно вжити низку заходів, спрямованих на забезпечення стабільності та довготерміновості депозитної бази з метою забезпечення необхідного рівня ліквідності.

Внаслідок збільшення відтоку депозитів, зменшення або взагалі відсутність кредитування банками фізичних та юридичних осіб, ріст заборгованості позичальників перед банківськими установами призводить до зниження фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності банку. В результаті чого відбувається реструктуризація або ліквідація банківської установи. Таким чином, для сучасного стану української економіки достатньо гострою є проблема залучення ресурсів, адже збільшення кількості проблемних банків та поява ліквідаційних банків призводить до зниження рівня довіри як до депозитних, так і до кредитних операцій банку. Зменшення депозитів веде до проблем банків, що збільшує недовіру до них і спричиняє подальший відплив депозитів.

Сьогодні рівень довіри населення до банків в Україні є надзвичайно низьким, і важливим аспектом цієї проблеми є економічні наслідки підвищення довіри до банку, тому дану проблему слід розглядати, як загальноекономічну, див. рис. 1.

Рис. 1 «Вплив довіри до банків на розвиток економіки»

Фактор довіри до банків є одним із основних, що впливає на процес формування та реалізації депозитної політики банку. Без довіри населення важко рухатися вперед. Закономірність чітка: немає довіри – немає клієнта – немає економічного зростання – немає достойного життя.

В зв'язку з цим, державна політика повинна бути спрямована на відновлення довіри населення до банківської системи та створення максимально сприятливих умов для залучення коштів населення в банки.

Список використаних джерел:

- 1) Вітлицький В.В. Управління депозитним портфелем домогосподарства / В. В. Вітлицький, О. М. Гай // Фінанси України. – 2004 – №10. – С. 131 – 134
- 2) Дмитриева Е. А. Депозитные операции в системе услуг коммерческого банка: проблемы их эффективности / Е. А. Дмитриева // Банківська справа. – 2005. – № 2 – С. 18 –23.
- 3) Мороз А. М. Банківські операції: підручник. – 2-ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна; за ред. А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2002. – 476 с.
- 4) Романов М. І. Основи банківської справи: навч. посіб. / М.І. Романов, Ж. В. Устюгова – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 168 с.
- 5) Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

ЗАЛУЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Ярмоленко І.І.,

завідувач кафедри ринкової економіки

Білоцерківський коледж фінансів,

обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту

(м. Біла Церква, Україна)

На основі існуючих наукових підходів щодо залучення підприємствами інвестиційних ресурсів запропоновано найбільш ефективні, інноваційні інструменти, які можуть використовувати суб'єкти господарювання.

Традиційні для України джерела і методи фінансування інвестиційних потреб, не в достатній мірі задовольняють потреби підприємств в інвестиційних ресурсах. Через те пошук нових джерел інвестицій є актуальним для забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку.

Інвестиційні ресурси підприємства за джерелами формування розподіляються на внутрішні (власні) та зовнішні (запозичені та залучені).

До внутрішніх традиційно відносяться прибуток, амортизаційні відрахування; до запозичених – банківські та бюджетні кредити, кошти, що отримані внаслідок випуску облігацій, інвестиційний лізинг.

До залучених відносяться кошти, одержані від емісії акцій та інших цінних паперів, що є свідченнями власності. З огляду на джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства обирають наступні методи фінансування інвестиційних проектів: самофінансування, акціонування, боргове фінансування, змішане фінансування [1].

Отже, головну роль у формуванні механізму залучення інвестицій в провідних країнах відіграє ринок цінних паперів (фондовий ринок) з розвинутою інфраструктурою.

Наряду з традиційними фінансовими інструментами використовуються і розробляються нові з метою більш ефективного і безпечного залучення підприємствами коштів. З розробкою нових фондових інструментів і технологій пов'язаний новий напрямок наукових досліджень – фінансовий інжиніринг.

У вузькому розумінні фінансовий інжиніринг – це об'єднання або поділ (подрібнення) існуючих фінансових інструментів з метою створення нових фінансових інструментів [4]. Виділяють такі складові фінансового інжинірингу: 1) формування інноваційних фінансових інструментів; 2) формування інноваційних фінансових процесів, які пов'язані не тільки з технологічним розвитком, але й з удосконаленням законодавчої бази; 3) формування інноваційних

рішень і фінансових стратегій у процесі управління інвестиційною діяльністю корпорацій.

Отже, результатом фінансового інжинірингу є інноваційний фінансовий продукт: фінансовий інструмент, процес або стратегія.

Інноваційні фінансові інструменти, що обертаються на світовому фондовому ринку, більшість авторів поділяють на дві основні групи: деривативи та сконструйовані фінансові продукти. На українському фондовому ринку вони лише запроваджуються, тому деякі автори вважають їх інновацією [3].

Тобто, сконструйований продукт – цінний папір, сконструйований поєднанням первинного цінного паперу з одним або декількома похідними з метою зниження ризику, підвищення привабливості для інвестора та споживача капіталу.

Сконструйовані продукти можна поділити на три основні групи [2]:

1) гібридні цінні папери (численні індексні акції, депозитарні розписки на індекси S&P, SPDRs тощо); 2) структуровані продукти, які поєднують борговий та похідні фінансові інструменти: облігація+своп (облігація з плаваючою процентною ставкою, конвертована облігація зі змінною процентною ставкою); облігація+опціон (облігація з опціоном на кредитоспроможність, опціон на природні катаклізми, облігація з індексованою сумою основного боргу тощо); облігація+форвардний контракт (двохвалютні та нафтові облігації тощо); 3) сконструйовані продукти, які синтезують акції та деривативи: акція+своп (привілейовані акції з

дохідністю, що змінюється); акція+опціон (конвертовані привілейовані акції, опціони на акції, індекси на акції тощо).

Отже, запровадження інноваційних фінансових інструментів на фінансових ринках України та розширення можливостей їх ефективного використання пов'язані з необхідністю підвищення інвестиційної привабливості корпоративних цінних паперів, поліпшення правового оформлення відносин між емітентами (позичальниками) та інвесторами (кредиторами), зниження інвестиційних і кредитних ризиків на ринках капіталу та посилення захисту прав інвесторів і кредиторів, удосконалення корпоративного управління, запровадження надійних фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів та розміщення приватних коштів громадян, зміцнення довіри населення до фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Алексеенко Л. М. Інституціональна трансформація просторових фінансових інновацій / Л. М. Алексеенко // Фінанси України. – 2012. – № 8. – С.69-77.
2. Гайдук Л. А. Інноваційні фінансові інструменти залучення інвестицій / Л. А. Гайдук // Фінанси України. – 2012. – №10. – С.68-75.
3. Лаврук В. Розвиток ринку інновацій в Україні / В. Лаврук // Агросвіт. – 2009. – №15. – С.6-10.
4. Сохацька О. М. Біржова справа : підручник / О. М. Сохацька. – 2-ге вид., змін. і доп. – К.: Кондор, 2008. – 632 с.

Наукове видання

Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація

Збірник тез доповідей учасників XII-ої міжнародної наукової конференції

За точність викладання матеріалу та достовірність використаних фактів, назв, цитат відповідальність несуть автори

Комп'ютерна верстка Галицька О.М.

ISBN 978-966-8638-350

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 11,55
Зам. № 0084 від 05.03.2014. Наклад 100 прим.

Друк ТОВ «Інтердрук»

03680, м. Київ, вул. Пшенична, 2, тел.: (044) 495-01-52

Номер та дата запису у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців про проведення державної реєстрації № 1 072 102 0000 029235 від 29.08.2013 р.
Ідентифікатор видавця в системі ISBN № 97384